



# PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA OPUZENA

▪

Direktor Instituta

mr sc. Ninoslav Dusper, dipl. ing. arh.

Zagreb, travanj 2004.

1947 2004

**UH**

urbanistički  
institut  
hrvatske d.d.



dioničko društvo za prostorno planiranje i uređenje prostora

Frane Petrića 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

tel 01 480 4 300

fax 01 481 2 708

e-mail [uih@zg.tel.hr](mailto:uih@zg.tel.hr)

Naručitelj:

**GRAD OPUZEN**

Gradonačelnik

Oliver Prović, dipl.oec.

Izvršitelj:

**URBANISTIČKI INSTITUT HRVATSKE, d.d.**

Zagreb, Ulica Frane Petrića 4

Direktor

mr.sc. Ninoslav Dusper, dipl.ing.arh.

Broj elaborata: **1182**

Broj radnog naloga: **9743**



**Koordinacija i nadzor ispred  
Grada Opuzena:**

**GRAD OPUZEN**

Odsjek za gospodarenje prostorom i  
stanovima

Voditeljica

Ivanka Zonjić, dipl.ing.arh.

**Voditelj izrade i koordinator radova:**

Izvršni direktor za poslovnu koordinaciju

Vladimir Tutek, dipl.ing.arh.

---

**RADNI TIM NA IZRADI PLANA:**

Vladimir Tutek, dipl.ing.arh.

Božica Munjić, ing.građ.

Vesna Marijetić, arh.tehn.

Goranka Lisac-Barbaroša, dipl.ing.arh.

Lusiana Iveković, dipl.ing.arh.

Mladen Kardum, ing.građ.

Hrvoje Kapetanić, dipl.ing.građ.

**Prijepis:**

Mirjana Stančić-Belanović, ek.tehn.



## SADRŽAJ

I	TEKSTUALNO OBRAZLOŽENJE	Strana
0.	UVOD .....	13
0.1.	Uvodna razmatranja .....	13
0.2.	Razlozi i pravna osnova za pristup izradi Plana.....	14
0.3.	Granica prostornog obuhvata i vremenska dimenzija planiranja .....	15
0.4.	Tijek izrade Plana .....	16
1.	POLAZIŠTA .....	18
1.1.	Položaj, značaj i posebnosti područja Grada u odnosu na prostor i sustave Županije i Države .....	18
1.1.1.	Osnovni podaci o stanju u prostoru.....	18
1.1.2.	Prostorno-razvojne i resursne značajke .....	22
1.1.2.1.	Geoprometna i prirodno-geografska obilježja .....	22
1.1.2.2.	Reljef .....	23
1.1.2.3.	Klima .....	24
1.1.2.4.	Inženjersko-geološke i seizmičke osobitosti.....	26
1.1.2.5.	Vode i more.....	27
1.1.2.6.	Vegetacija i krajobrazne karakteristike .....	28
1.1.2.7.	Funkcionalni odnosi u prostoru.....	31
1.1.2.8.	Stanovništvo .....	33
1.1.3.	Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova.....	40

1.1.4.	Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje.....	49
1.1.4.1.	Ocjena dosadašnjeg prostornog razvoja i korištenja prostora .....	49
1.1.4.2.	Mogućnosti i ograničenja razvoja .....	51
2.0.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA.....	54
2.1.	Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja .....	54
2.1.1.	Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava .....	54
2.1.2.	Racionalno korištenje prirodnih izvora.....	56
2.1.3.	Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša.....	56
2.2.	Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja.....	58
2.2.1.	Demografski razvoj.....	58
2.2.2.	Odabir prostorno-razvojne strukture .....	62
2.2.3.	Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture .....	63
2.2.4.	Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina .....	66
2.3.	Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Grada .....	67
2.3.1.	Racionalno korištenje i zaštita prostora .....	67
2.3.2.	Utvrđivanje građevinskih područja naselja.....	70
2.3.3.	Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture .....	75
3.	PLAN PROSTORNOG UREĐENJA .....	77
3.1.	Prikaz prostornog razvoja na području Grada u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije .....	77
3.2.	Planirana organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje prostora .....	79
3.2.1.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina.....	80
3.3.	Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti.....	84
3.3.1.	Gospodarske djelatnosti.....	85
3.3.2.	Društvene djelatnosti .....	88

3.4.	Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora .....	92
3.4.1.	Prirodne vrijednosti i resursi .....	93
3.4.1.1.	Prirodna baština .....	93
3.4.1.2.	Kulturna baština .....	95
3.5.	Razvoj infrastrukturnih sustava .....	102
3.5.1	Prometni infrastrukturni sustav .....	102
3.5.1.1.	Cestovni promet .....	102
3.5.2.	Javne telekomunikacije .....	111
3.5.3.	Energetski sustav .....	113
3.5.3.1.	Elektroopskrba .....	113
3.5.3.2.	Plinoopskrba.....	114
3.5.4.	Vodnogospodarski sustav .....	114
3.5.4.1.	Vodoopskrba.....	114
3.5.4.2.	Odvodnja oborinskih i otpadnih voda .....	116
3.6.	Postupanje s otpadom .....	118
3.7.	Spriječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš .....	120

## II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

1.	UVJETI ZA ODREĐIVANJE NAMJENA POVRŠINA NA PODRUČJU GRADA.....	128
2.	UVJETI ZA UREĐENJE PROSTORA .....	133
2.1.	Građevine od važnosti za Državu i Županiju .....	133
2.2.	Građevinska područja naselja.....	134
2.2.1.	Općenito .....	134
2.2.2.	Namjena građevinskog područja.....	135
2.2.3.	Planske podloge za uređenje građevinskog područja .....	136
2.2.4.	Komunalna opremljenost građevinskih područja.....	137

2.2.5.	Uvjeti za gradnju stambenih građevina stalnog i povremenog stanovanja (S i M3) jednoobiteljskih, višeobiteljskih i višestambenih objekata stambene (S) i mješovite (M1 i M2) namjene .....	138
2.2.5.1.	Veličina građevinske parcele .....	138
2.2.5.2.	Izgrađenost građevne čestice .....	141
2.2.5.3.	Uvjeti građenja u izgrađenim dijelovima naselja.....	142
2.2.5.4.	Položaj objekta na građevnoj čestici .....	142
2.2.5.5.	Visina građevina .....	144
2.2.5.6.	Prometni pristup i parkirališni prostor.....	145
2.2.6.	Uvjeti za gradnju pratećih sadržaja - objekata uz stanovanje (radno-poslovne, ugostiteljsko-turističke, pomoćne i gospodarske građevine) .....	146
2.2.6.1.	Opći uvjeti .....	146
2.2.6.2.	Prostorna lokacija i kapacitet pratećih sadržaja.....	147
2.2.6.3.	Uvjeti za izgradnju manjih poslovnih sadržaja uz stanovanje .....	148
2.2.6.4.	Uvjeti za izgradnju zasebnih pomoćnih, gospodarskih i malih poslovnih građevina na stambenoj parceli .....	150
2.2.6.5.	Uvjeti za zbrinjavanje otpadnih voda i tvari .....	152
2.2.6.6.	Uvjeti za udaljenost građevina od cestovnih prometnih koridora.....	153
2.2.6.7.	Ograda na građevinskoj čestici .....	154
2.2.6.8.	Oblikovanje građevina.....	155
2.2.6.9.	Uređenje građevne čestice .....	155
2.3.	Izgrađene strukture van naselja .....	156
2.3.1.	Razvoj i uređenje površina izvan naselja .....	156
2.3.1.1.	Općenito .....	156
2.3.1.2.	Gospodarska namjena : prpizvodno-poslovna (I2, K1, K2, K3).....	157
2.3.1.3.	Ugostiteljsko-turistička namjena .....	157
2.3.1.4.	Športsko-rekreacijska namjena .....	157
2.3.1.5.	Površine infrastrukturnih sustava.....	158

2.3.1.6.	Groblja .....	158
2.3.2.	Gradnja izvan građevinskog područja (naselja i izvan naselja) .....	158
2.3.2.1.	Općenito .....	158
2.3.2.2.	Spremište voća - povrća.....	159
2.3.2.3.	Gospodarske građevine (farme, tovilišta, staje, peradarnici, pčelinjaci) .....	160
2.3.2.4.	Gospodarske građevine za primarnu proizvodnju, obradu i konfekcioniranje proizvoda, staklenici, plastenici i ribogojilišta.....	161
2.3.2.5.	Rekreacijske, izletničke i slične građevine .....	162
2.3.2.6.	Stambene i gospodarske građevine za vlastite potrebe i potrebe seoskog turizma .....	163
2.3.2.7.	Benzinske postaje s pratećim sadržajima .....	164
3.	Uvjeti smještaja gospodarskih djelatnosti .....	165
3.1.	Gospodarske djelatnosti unutar područja naselja .....	165
3.2.	Gospodarske djelatnosti izvan naselja.....	165
3.2.1.	Općenito .....	165
3.2.2.	Gospodarske djelatnosti .....	166
4.	UVJETI SMJEŠTAJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI .....	169
4.1.	Općenito .....	169
4.2.	Uvjeti za izgradnju građevina društvenih djelatnosti .....	169
5.	UVJETI UTVRĐIVANJA KORIDORA ILI TRASA I POVRŠINA PROMETA I DRUGIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA .....	170
5.1.	Prometni koridori i površine.....	170
5.2.	Infrastrukturni sustavi .....	175
5.2.1.	Općenito .....	175
5.2.2.	Vodoopskrba .....	175



5.2.3.	Odvodnja .....	176
5.2.4.	Elektroopskrba.....	177
5.2.5.	Cijevni transport nafte i plina .....	178
5.2.6.	Pošta i telekomunikacije .....	179
5.3.	Komunalni objekti i montažno-demontažne građevine (kiosci) .....	180
5.3.1.	Komunalni objekti - kamionski terminal.....	180
5.3.2.	Postavljanje montažno-demontažnih građevina .....	180
6.	MJERE ZAŠTITE KRAJOBRAZNIH I PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA.....	181
6.1.	Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti.....	181
6.2.	Zaštita kulturno-povijesnih cjelina (kulturne baštine).....	182
7.	POSTUPANJE S OTPADOM .....	185
8.	MJERE SPRIJEČAVANJA NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ.....	185
9.	MJERE PROVEDBE PLANA .....	187
9.1.	Obveza izrade prostornih planova .....	188
9.2.	Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera.....	189
9.3.	Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni.....	190
9.4.	Završne odredbe.....	191

**III. PRILOZI** ..... 193

1. Dokazi o poslovnoj sposobnosti Instituta

- Izvod iz sudskog registra
- Suglasnost za upis u sudski registar nadležnog Ministarstva
- Rješenje o upisu u Imenik ovlaštenih arhitekata za odgovornu osobu i voditelja izrade Plana

2. Suglasnosti

- Suglasnost Ureda državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove,
- Mišljenje Županijskog zavoda za prostorno uređenje,
- Mišljenje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva,
- Suglasnost Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku
- Odluka Gradskog vijeća Grada Opuzena o donošenju Plana

**KARTOGRAFSKI PRIKAZI:**

1. Granice, administrativna središta, sustav središnjih naselja i razvrstaj državnih cesta ..... M 1:25.000
2. Korištenje i namjena površina ..... M 1:25.000
3. Infrastrukturni sustavi i mreže ..... M 1:25.000
  - 3.1. Promet..... M 1:25.000
  - 3.2. Pošta i telekomunikacije ..... M 1:25.000
  - 3.3. Elektroenergetika, cijevni transport plina..... M 1:25.000
  - 3.4. Vodoopskrba ..... M 1:25.000
    - 3.4.1. Uređenje voda i vodotoka, melioracijska odvodnja ..... M 1:25.000
  - 3.5. Odvodnja otpadnih voda ..... M 1:25.000
- 4.1. Uvjeti korištenja i zaštite prostora I..... M 1:25.000
- 4.2. Uvjeti korištenja i zaštite prostora II..... M 1:25.000
5. Građevinska područja naselja ..... M 1:5.000

## I. TEKSTUALNO OBRAZLOŽENJE

## 0. UVOD

### 0.1. UVODNA RAZMATRANJA

Postojeća prostorno-planska dokumentacija kojom je u dosadašnjem periodu provođeno reguliranje uređivanja prostora i izgradnje na području Grada Opuzena sastoji se od prostorno-planskog dokumenta: Prostorni plan (bivše) općine Metković (Općinski glasnik 12/82) odnosno Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Metković (Urbanistički zavod Dalmacije, Split, lipanj 1989.g.). Izrada tog Plana temeljila se na ranijim zakonskim propisima i za drugačiji prostorni obuhvat, pa planska rješenja ne udovoljavaju novim propisima i ne mogu poslužiti za kvalitetno uređivanje prostora i utvrđivanje lokacijskih dozvola. Njegovi nedostaci prisutni su i kroz vremensku distancu (protekli 20-godišnji vremenski period od donošenja) pri čemu mnoge njegove postavke (demografski i gospodarski razvitak, prostorni razvitak naselja, odnos prema zaštiti okoliša, infrastruktura i dr.) nisu do danas ostvarene i realizirane.

Također i čitav niz promjena nastalih na području Republike Hrvatske, vezanih uz društveno-političke odnose, teritorijalnu podjelu na nove jedinice lokalne samouprave i uprave, izmjenjene odnose u okviru gospodarstva (pretvorba poduzeća, privatizacija vlasništva i dr.), rezultirale su realnom potrebom da se prije izradi novog prostorno-planskog dokumenta kojim će se osigurati prostor za kvalitetan i efikasan razvitak temeljen na poštivanju prostorno-prirodnih vrijednosti i resursa na razmatranom području Grada Opuzena. Naime, novim prostorno-planskim dokumentom treba omogućiti postizanje održivog razvitka na ovom povijesno i prirodno vrijednom području, što znači da prostorno-planskim ciljevima i smjernicama treba postojeće resurse iskoristiti za budući razvitak, na način da se postigne njihovo maksimalno očuvanje od svih mogućih posljedica intenzivne i eventualno nekontrolirane izgradnje.

Uvažavajući potrebu i nužnost izrade novog prostorno-planskog dokumenta, kao važne podloge za budući prostorni, demografski, gospodarski i prometno-infrastrukturni razvitak (baziran na visokoj kvaliteti okoliša), Grad Opuzen proveo je potrebne pripremne i organizacijske radnje za početak njegove izrade.

## 0.2. RAZLOZI I PRAVNA OSNOVA ZA PRISTUP IZRADI PLANA

Prvi noviji dokument kojim je provedena analiza stanja unutar područja - bivše Općine Opuzen, izrađen 1996. godine predstavljao je elaborat Osnova korištenja i zaštite prostora. Već u okviru tog dokumenta (prvenstveno analitičkog karaktera) utvrđena je potreba izrade nove prostorno-planske dokumentacije više razine za područje nove jedinice lokalne samouprave - Grada Opuzena.

Također i prilikom izrade dokumenata praćenja stanja u prostoru (u skladu sa člankom 10. i 11. i 11.a. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" br. 30/94.) i Zakonama o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" 68/98.) u okvirima dokumentacije Izvješća o stanju u prostoru te Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru na području Grada Opuzena, konstatirana je nužnost izrade novog Prostornog plana uređenja.

Naime, dokumentom Izvješća o stanju u prostoru sagledana je realna situacija vezana uz postojeću prostorno-plansku dokumentaciju višeg nivoa (Prostorni plan bivše općine Metković), u smislu njezine otežane primjene te je u točki 2.1. Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru utvrđena potreba izrade Prostornog plana uređenja Grada Opuzena, kao dovršenje i prilagođavanje ranije izrađene dokumentacije PPUO Opuzen (1995-1998.).

Donošenjem Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru od strane Gradskog vijeća Grada Opuzena stvorena je zakonska podloga za pristup Izradi Prostornog plana uređenja područja Grada Opuzena.

Temeljem Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru, koji predstavlja pravnu osnovu za pristup izradi Plana, a nakon provedenog javnog nadmetanja zaključen je Ugovor o njegovoj izradi između Grada Opuzena kao Naručitelja i nositelja izrade, te stručnog izrađivača predmetne dokumentacije - Urbanističkog instituta Hrvatske, d.d. iz Zagreba.

### 0.3. GRANICA PROSTORNOG OBUHVATA I VREMENSKA DIMENZIJA PLANIRANJA

Prostorni obuhvat plana postavljen je po rubnim granicama nove jedinice lokalne samouprave - Grada Opuzena. Predmetno područje određeno je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" br. 10/97.) kojim su u članku 24. u okvirima XIX Dubrovačko-neretvanske županije određeni gradovi i općine, uključivo naselja u njihovom sastavu. Tako je područje razmatrano u okviru ovog Plana utvrđeno kao prostor jedinice lokalne samouprave na nivou Grada sa 2 naselja i to: Buk Vlaka (desna obala Neretve) i Opuzen.

Taj Planom razmatrani prostor obuhvaća područje orijentacionih dimenzija - prosječne dužine u smjeru istok - zapad od oko 10,0 km, te prosječne širine u smjeru jug - sjever od 1,5 -4,2 km. Ukupna obuhvaćena površina Grada iznosi 21,95 km<sup>2</sup>, a iskazana je u publikaciji Državne geodetske uprave, izrađene po Zavodu za fotogrametriju d.d. Zagreb u travnju 1997. godine. (Publikacija: Površine županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj). Prema donešenom Prostornom planu Dubrovačko-Neretvanske županije površine unutar granica Grada Opuzena iskazane su kao:

- površina kopna 24,04 km<sup>2</sup>,
- površina mora 1,69 km<sup>2</sup>,
- ukupna površina 25,73 km<sup>2</sup>

Obzirom na razlike u navedenim površinama kopnenog dijela Grada Opuzena, u daljnjem radu na ovom Planu primjenjivat će se veličine iskazane u okviru prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije. Naprijed navedene i Zakonom utvrđene granice nisu usaglašene sa stavovima jedinica lokalne samouprave te je Grad Opuzen poduzeo inicijativu da se kroz postupak arbitraže utvrdi granica prema općini Kula Norinska. Temeljem iznesenog dio granice prikazane na grafičkim priložima Plana tretira se kao privremena i neusaglašena, do konačne provedbe postupka arbitraže.

Kako bi se mogli procijeniti i definirati određeni parametri vezani uz dimenzioniranje i uređivanje prostora, nužno je da prostorni plan ima i svoju vremensku dimenziju, ciljnu godinu za koju se provode određene prognoze. Radi toga i Prostorni plan uređenja područja Grada Opuzena ima svoju vremensku dimenziju u okviru koje se analiziraju prostorne potrebe i programira predvidivi razvitak. Kako prostorno-planski dokument nivoa Prostornog plana uređenja ima dugoročni karakter, to je vremenski period sagledavanja, predviđanja i dimenzioniranja prostorno-razvojnih procesa određen sa okvirno 15-20 godina. Naprijed izneseno znači da će se u okviru ovog Plana svi procesi sagledavati u vremenu od 2001. (statističke godine 1991. i 2001.) do 2015. godine. U tim odnosima 2015. godina predstavlja ciljnu godinu na koju će se provesti određene projekcije (demografska, gospodarska i dr.) i osigurati potrebni prostori

(građevinsko područje i dr.) za realizaciju programiranih procesa i planiranog razvitka.

#### 04. TIJEK IZRADE PLANA

Izrada Plana započela je krajem 1995. godine. Tijekom izrade provedena je ukupna procedura rasprava i izlaganja Plana (završni dokument isporučen Gradu Opuzenu 1998.godine), ali radi neusaglašenosti granice prema općini Kula Norinska isti nije donesen.

Budući da u tom periodu još nije bio donešen Prostorni plan županije Dubrovačko-neretvanske, izrađen je i dokument Izmjena i dopuna PPO Metković za područje Grada Opuzena.

Obzirom na ukupnu problematiku nepostojećeg Prostornog plana županije, te neusklađenost granica Grada Opuzena sa općinom Kula Norinska, svi radovi na izradi PPUG Opuzen zaustavljeni su 1998. godine.

U međuvremenu dolazi do utvrđivanja nove zakonske regulative kojim je definirana drugačija metodologija i sadržaj izrade prostorno-planske dokumentacije kao i način provedbe procedure njihovog donošenja. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju - NN br. 68/98., Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova - NN br. 16/98., Uredba o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova - NN 101/98.). Osim toga, donošenjem Prostornog plana Dubrovačko-Neretvanske županije dobivena je vrlo kvalitetna osnova u vidu smjernica, ciljeva i definiranih standarda koje treba primjeniti u izradi - dovršenju započetog PPUG Opuzen.

Naprijed izneseni tijek donošenja novih zakonskih i prostorno-planskih podloga - smjernica uvjetovao je da se ranije izrađeni PPUG Opuzen izmjeni i prilagodi tim novim dokumentima. Radi toga je Grad Opuzen proveo pozivno javno nadmetanje te daljnju doradu - dopunu PPUG Opuzen povjerio Urbanističkom institutu Hrvatske, d.d. iz Zagreba kao najpovoljnijem ponuditelju.

U skladu sa uvjetima iz navedenih zakona provedena je adekvatna obrada raspoložive dokumentacije, te je korištenjem svih prikupljenih podataka kao i iskazanih potreba Grada Opuzena u pogledu novih prostora za gospodarski razvitak, stanovanje i izgradnju nove magistralne infrastrukture, uključivo donesene dokumente na nivou čitave države (Strategija i Program prostornog uređenja, Strategija prometnog razvitka, i dr.), uvažavajući dokumentaciju Prostornog plana Županije, kao i zahtjeve u okviru ranije provedene procedure, definiran je Nacrt prijedloga Prostornog plana uređenja područja Grada Opuzena.



U okviru Nacrta Prijedloga Plana data je organizacija prostora Grada, kroz sagledavanje mreže naselja i prognozu njihove veličine, definiranje namjene prostora i infrastrukture, te mjera i uvjeta zaštite u okviru čitavog područja. Paralelno je provedeno utvrđivanje potrebnog građevinskog područja koje može osigurati planirani razvitak, vezano uz potrebe prostora za buduće proširenje zona stanovanja sadržaja javne namjene, gospodarstva i komunalne infrastrukture, neophodnih za funkciju pojedinog naselja.

Ovim Prijedlogom Plana posebno su sagledane potrebe za prostorom u okviru budućeg gospodarskog razvitka. Takove potrebe obuhvaćene su novim građevinskim područjima (radne zone i turizam), te definirane kao zasebne lokacije gospodarskog razvitka izvan građevinskog područja naselja. Dokument Nacrta Prijedloga Prostornog plana uređenja Grada Opuzena razmatran je (nakon održane prethodne rasprave o Nacrtu Prijedloga Plana) i od strane Gradskog poglavarstva, te su utvrđeni stavovi Grada, vezano uz iskazane primjedbe na prethodnoj raspravi odnosno na cjelokupni predloženi Nacrt prijedloga PPUG Opuzen.

Temeljem prethodne rasprave izrađeno je Izvješće koje je sa Nacrtom Prijedloga plana usvojeno od Gradskog poglavarstva, a prostorno-planski dokument je kao prijedlog Prostornog plana uređenja Grada Opuzena upućen u proceduru javne rasprave.

Objava javne rasprave provedena je u dnevnom tisku ("Slobodna Dalmacija") 04. srpnja 2003. godine, a javni uvid u plansku dokumentaciju ostvaren je u periodu 13. srpnja do 13. kolovoza 2003. godine uz održavanje javnog izlaganja Plana 22. srpnja 2003. godine.

Temeljem primjedbi građana i mišljenja Županijskog zavoda za prostorno uređenje provedena je korekcija i dopuna prostorno-planskog rješenja.

Gradsko poglavarstvo je na svojoj sjednici održanoj 12.11.2003. godine prihvatilo Izvješće s javne rasprave i Prijedlog plana, te donijelo Odluku o upućivanju Konačnog prijedloga Plana u proceduru ishoda Zakonom utvrđenih suglasnosti.

Nakon pribavljanja svih suglasnosti Gradsko vijeće Grada Opuzena donijelo je ovaj prostorno-planski dokument na svojoj 19. sjednici održanoj 15.04.2004. godine.

## 1. POLAZIŠTA

### 1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA GRADA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE ŽUPANIJE I DRŽAVE

#### 1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

Novim teritorijalnim ustrojstvom Republike Hrvatske formirana je u okvirima granica bivše općine Metković nova jedinica lokalne samouprave - Grad Opuzen, a sve u okviru XIX. Dubrovačko-neretvanske županije. Po svom prostornom položaju u okviru Županije Grad Opuzen zauzima dio njezinog zapadnog područja. Svojim rubnim dijelovima Grad Opuzen graniči sa drugim jedinicama lokalne samouprave unutar Dubrovačko-neretvanske županije i to: sa općinom Kula Norinska na sjeveroistočnoj strani, Gradom Ploče sa sjeverozapadne strane, te općinom Slivno na svom južnom rubu.

Prostorno-zemljopisna lokacija područja Grada nalazi se relativno udaljeno od županijskog središta - Grada Dubrovnika, te se može konstatirati da je u odnosu na neke druge jedinice lokalne samouprave sa stanovišta blizine županijskog središta (a posebno kroz prekid kontinuiteta državnog i županijskog teritorija na području Neuma) njegov položaj relativno nepovoljan. Međutim, unutar uže mikroregije i prostorne cjeline na prostoru delte Neretve ostvarena je dobra povezanost prema gradovima Ploče, Metković i Split, pa se obzirom na njihovu razvijenost kao gospodarskih i urbanih središta ne osjećaju posebne posljedice lošije povezanosti sa županijskim središtem.

Temeljem prostornog položaja Grada Opuzena unutar šire regije mogu se konstatirati slijedeće udaljenosti (preko cestovne mreže) prema okolnim većim središtima:

- Split	124 km
- Makarska	64 km
- Dubrovnik	101 km
- Metković	11 km
- Ploče	13 km

Takav položaj Grada Opuzena u odnosu na državni i županijski teritorij, kao i lokacija unutar raskrižja važnih razvojnih koridora, koji se pružaju priobalnim područjem i u dubinu prostora (potez Opuzen - Metković - BiH) prateći glavne prometne pravce na predmetnom području (državne ceste D-8 i D-9, plovni put Neretva, željeznička pruga I. reda), osiguravaju Opuzenu kvalitetne uvjete za budući gospodarski razvitak.

U odnosu na kopneni prostor Županije sa veličinom od 1.782,49 km<sup>2</sup>, područje Grada Opuzena sa površinom od 24,04 km<sup>2</sup> čini tek 1,35% površine Županije. Dubrovačko-neretvanska županija sastoji se od 22 jedinice lokalne samouprave (5 gradova i 17 općina), pa je Grad Opuzen u odnosu na veličinu drugih jedinica lokalne samouprave među najmanjima (dvadeseti po redosljedu veličine).

Demografski potencijali Grada 1991. godine iskazani su sa 3616 stanovnika (Županija Dubrovačko-neretvanska = 126.329 stanovnika - popis 1991.) sa padom u periodu 1991-2001. godina na 3.242 stanovnika (Županija 2001 god. = 122.870 stanovnika). Analizom odnosa broja stanovnika može se konstatirati da Grad u ukupnom stanovništvu Županije učestvuje sa 2,86% (1991. godina) odnosno 2,64% (prema podacima za 2001. godinu).

Vezano uz izneseni broj stanovnika prosječna gustoća naseljenosti na području Grada 1991. godine iznosi 150,42 st./km<sup>2</sup>, što je dvostruko više od pokazatelja za područje Županije (70,87 st./km<sup>2</sup>) i znatno više od prosjeka za Republiku Hrvatsku koja iznosi oko 85 st./km<sup>2</sup>. Navedeni podaci govore o značajnoj naseljenosti ovog područja, što je potpuno razumljivo ako se uzmu u obzir gospodarske i razvojne prednosti prostora Grada Opuzena (poljoprivredno zemljište, proizvodnja hrane, prometna povezanost).

Prema županijskom prosjeku vezano uz broj naselja po jedinici lokalne samouprave (Županija - 225 naselja sa prosjekom 10 naselja po jedinici lokalne samouprave) Grad Opuzen sa ukupno 2 (3) naselja spada u jedinice lokalne samouprave sa vrlo malim brojem naselja. Kao rezultat tako smanjenog broja naselja, javlja se s druge strane njihova prosječno veća naseljenost, pa Grad Opuzen u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave ima više većih naselja (procentualno) pri čemu se prosječna veličina naselja kreće oko 1808 stanovnika (2001=1621), dok taj prosjek za Županiju iznosi 561 = 1991. god. (546 = 2001.) stanovnika.

Prilikom analize postojećih naselja može se konstatirati da su prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj te dokumentima popisa stanovništva na području grada Opuzena registrirana samo dva naselja. Međutim, Grad Opuzen preuzeo je potrebnu inicijativu za utvrđivanje statusa naselja i na području Pržinovac, pa će se u okvirima ovog Plana tretirati i prostor naselja Pržinovac.

Osnovni pokazatelji odnosa između županijskog i gradskog područja dati su u tablici 1:

Tablica 1:

Značaj prostornog položaja Grada Opuzena unutar ukupnog prostora Dubrovačko-neretvanske županije proizlazi i iz njegove lokacije na važnim prometnim i infrastrukturnim pravcima države i županije. Dijelom njegovog urbano najrazvijenijeg područja (urbana zona - naselje Opuzen) prolaze državne ceste D-8 i D-9 uz koje se pruža plovni put rijeke Neretve i željeznička pruga I. reda. Preostala prometna infrastruktura ima prvenstveno lokalni značaj, a sastoji se od županijskih cesta Ž-6217 i Ž-6219, koje u longitudinalnom smislu predstavljaju lokalne pravce i vezu Grada Opuzena sa drugim jedinicama lokalne samouprave. Izneseni podaci o postojećoj prometnoj infrastrukturi ukazuju na dobru prometnu povezanost unutar područja Grada, ali i prema drugim dijelovima županijskog i državnog prostora.

Prateći glavno urbano područje Opuzena te postojeće prometne pravce (državne ceste i željeznica) pruža se tok rijeke Neretve kao značajan prirodni fenomen, ali i važan prometni - plovni riječni put koji unutrašnje područje sve do grada Metkovića povezuje sa morskim akvatorijem.

Na području Grada Opuzena, osim naprijed iznesenih prometnih pogodnosti postoje kvalitetni prirodni resursi zastupljeni kroz velike i visokovrijedne poljoprivredne površine. Naime, vrlo povoljni klimatski uvjeti, dovoljne količine vode i visoka proizvodnost - bonitet postojećeg zemljišta omogućavaju intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju. Time ovaj poljoprivredni prostor predstavlja najveću i najkvalitetniju proizvodnu površinu županije.

Također, posebnost ukupnih prirodnih prostora Grada sa specifičnim krajolikom poljoprivrednih površina, ispresjecanim većim i manjim vodotocima - kanalima, uključivo postojeću floru i faunu, može se okarakterizirati značajnim za državu i županiju. Naime, ovo područje prema prijedlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, ugrađenog u Prostorni plan Županije predstavlja budući Park prirode Neretva. Navedene postavke proizlaze iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, kojim se predvđa donšenje Zakona o proglađenju Parka prirode Donja Neretva (T: 5-8). Područjem Parka prirode obuhvaćen je čitav teritorij Grada, pri čemu je priobalno-morsko područje već proglašeno posebnim ornitološkim rezervatom.

Postojeća izgrađena urbana struktura sadrži određene kvalitete vezano uz povijesnu jezgru grada Opuzena. Drugi elementi urbanih karakteristika (razvijenost funkcija, gustoća sadržaja javne namene) nisu posebno naglašeni, te se ovo područje u korištenju takovih funkcija i sadržaja oslanja na okolna razvijenija središta.

Razvijenost gospodarskih struktura (osim poljoprivredne proizvodnje vezano uz djelatnosti obiteljskih gospodarstava) nije posebno prisutna, iako postoje realne mogućnosti značajnijeg razvitka vezano uz daljnju obradu poljoprivrednih proizvoda, odnosno boljem korištenju danas napuštenih i devastiranih prijašnjih

relativno velikih gospodarskih subjekata. Temeljem iznesenog može se konstatirati da predmetno područje u pogledu razvijenosti proizvodnih gospodarskih subjekata nije posebno značajno za Županiju, iako za to postoje dobri preduvjeti koji bi se mogli ostvariti u narednom - bližem vremenskom (razvojnom) periodu.

Karakteristike Grada Opuzena vezano uz broj, veličinu i karakteristike naselja, izgrađenost prostora i stanovništvo nemaju poseban značaj, budući se radi o pretežito manjim naseljima, koja u okviru svojih funkcija nisu uspjela jače razviti određenu urbano - društvenu ili gospodarsku infrastrukturu čime bi imala širi značaj na područje Županije ili države.

Zaključno se može konstatirati da Grad Opuzen predstavlja područje prosječne veličine i naseljenosti, sa nižim stupnjem izgrađenosti prostora, te velikim prirodnim potencijalima izraženim kroz zatečene prirodne vrijednosti i resurse, ali i kroz očuvanost okoliša, pa se može govoriti o ekološki vrijednom prostoru u okviru Županije.

### **1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE**

#### **1.1.2.1. Geoprometna i prirodno-geografska obilježja**

Razmatrana jedinica lokalne samouprave smještena je na području između općine Slivno, te gradova Ploče i Metković, pri čemu pojedini dijelovi prostora graniče sa vodotokom Male Neretve i morskom obalom dok sjeverni dio područja presjeca rijeka Neretva.

Kako je već naprijed rečeno, područje Opuzena relativno je udaljeno od županijskog središta, uz dodatna ograničenja proizašla iz "presječenosti" županijskog i državnog prostora (područje Neuma). Radi toga se prostorno-funkcionalna i gospodarska povezanost ostvaruje prvenstveno u okviru Neretvanskog područja kroz preklapanje i dopunjavanje funkcija sa okolnim gradovima Ploče i Metković.

Zaključno se može konstatirati da razmatrana jedinica lokalne samouprave - Grad Opuzen ima s prometno-geografskog gledišta veoma povoljan položaj. Nalazi se na koridorima važne prometne infrastrukture (državnih - županijskih cesta i željezničke pruge), koji u pravcu sjever-jug i istok-zapad presjecaju njegovo područje. Među njima, državna cesta D-8 predstavlja prometni pravac u smjeru sjever-jug, koji osigurava vezu centralnog dijela Hrvatske preko Grada Opuzena rubnim istočnim dijelom priobalnog područja Republike. Osim prometnih pravaca ovo područje predstavlja i prostor prolaza važnog riječnog toka - plovnog puta rijeke Neretve.

### 1.1.2.2. *Reljef*

Pokazatelji o reljefu i konfiguraciji - morfologiji pojedinog područja predstavljaju jedan od primarnih činitelja prirodne osnove relevantan za gospodarski razvoj. Raznolikost reljefnih oblika pridonosi raznolikosti gospodarenja prostorom. Donjoneretvanski kraj reljefno je raznolik prostor s brojnim slikovitim krajolicima, čemu pridonosi atraktivna priroda koju karakterizira kontakt rijeke i mora, nizine i krša, jezera i močvare. Unutar opisanog okvira Grad Opuzen ima prostorni udio u samo dvije specifične fizionomske cjeline karakteristične za donjoneretvanski fizionomske cjeline karakteristične za donjoneretvanski kraj. To su:

- a) velika deltanska holocenska ravan
- b) manja obalna maritimno-litoralna zona

Grad Opuzen, kao jedinica lokalne samouprave u potpunosti pripada nizinskom dijelu delte Neretve obuhvaćajući prostor sjeverno od Male Neretve.

Nizina doline Neretve u stratigrafskom pogledu najmlađi je dio donjoneretvanskog kraja. Tvore je kvartarne naslage izgrađene od organogeno barskih i aluvijalnih (okolica Metkovića) sedimenata. Ušće Neretve izgrađuju sedimenti delte jer se na području proširena ušća akumulirao zamršen kompleks morskih, slatkovodno-brakičnih i lagunarnih naslaga. Intenzivnim taloženjem materijala, nošenih maticom rijeke Nerete od pleistocena do danas, postupno se pomiče morska obala prema zapadu, tj. u smjeru otjecanja Neretve. To je agrarno najvažniji dio Grada koji karakterizira novokultivirani kazetni krajolik. Neretvanska delta se doima poput plodne oaze unutar uglavnom krškoga primorskog pojasa. Njezina impresivna panorama promatrana s krškog okvira predstavlja izuzetnu atraktivnost kultiviranog krajolika posebne ljepote.

Morska obala na dijelu Grada Opuzena predstavlja dio šireg prostora Neretvanske delte. Kao i cijela hrvatska obala, geološki je mlada jer je nastala izdizanjem morske razine otapanjem pleistocenih ledenjaka. Transgresijom mora potopljen je cijeli donji tok Neretve, što je imalo odraza na njezinu konfiguraciju. Obalna maritimno-litoralna zona proteže se u smjeru sjeverozapad-jugoistok sa dužinom od oko 1550 m<sup>1</sup>. Unutar tog područja, na potezu između ušća Neretve i Male Neretve obala je niska i pješćana (kao rezultat nanosa rijeke), a mjestimično muljevita, sa plažama na relativno velikom prostoru.

---

<sup>1</sup> Prema studiji: "Utvrđivanje stanja, korištenja i zaštite prostora obalnog pojasa (Županijski zavod za prostorno uređenje", Dubrovnik, 1998. godine).

### 1.1.2.3. *Klima*

Prostor Donje Neretve ima mediteranske klimatske karakteristike kao i čitavo naše Primorje. Zime su blage i kišovite, a ljeta vruća i suha. Brojni prirodni elementi utiču na njeno modificiranje, tako da poprima specifične lokalne osobine i značajne. Najvažniji prirodni elementi, koji utiču na klimu ovog područja jesu: dolina rijeke Neretve, blizina mora, ekspozicija terena, konfiguracija i dr.

Područje Donje Neretve karakteriziraju temperature u prosjeku za 2 stupnja veće od onih u izvorišnom području Neretve. Tu su kolebanja temperature tijekom godine i u toku dana vrlo mala, dok je količina padalina veća. Te karakteristike dolaze do izražaja i u lokalnoj klimi naselja Opuzen.

Radi toga je ovo područje vrlo pogodno (obzirom na klimu i ostale prirodne elemente) za poljoprivrednu proizvodnju, koja će u perspektivi dobiti još veći obim.

Klima je zasigurno najvažniji činitelj prirodne osnove posebno značajan za one gospodarske djelatnosti koje već postoje ili se očekuje njihov značajniji razvitak u budućem vremenskom periodu.

Kako na prostoru Grada postoji meteorološka postaja, za razmatranje klimatskih obilježja mogu se koristiti podaci meteorološke postaje u Opuzenu.

Specifičan geografski smještaj donjoneretvanskog kraja između ogranaka dinarskog sustava i degradiranih krških brda, otvorenost prema Jadranskom moru, ali i dolinski prodor u dinarsku planinsku barijeru, uvelike utječu na klimu toga prostora. Termički utjecaj mora odražava se na vrijednosti temperatura pa ublažujuće djeluje na zimske i ljetne temperature. Poznato je da se more sporije zagrijava, ali i sporije hladi, za razliku od kopna koje se brže zagrijava i brže hladi. Zato se more uz donjoneretvanski kraj u jesen polagano hladi (sporije od kopna) i oslobađa toplinu, a obrnuto je stanje u proljeće, kad ohlađeno more otežava zagrijavanje zraka nad kopnom. Sve se to odražava na temperature zraka koje su u proljeće prosječno niže za 2 °C od jeseni. Prosječne temperature zraka proljetnih mjeseci (ožujak, travanj, svibanj) iznose 14 °C, a jesenskih (rujan, listopad, studeni) 16 °C, kolika je i srednja godišnja temperatura zraka u donjoneretvanskom kraju. Zimske prosječne temperature (prosinac, siječanj, veljača) iznose povoljnih 8 °C, a ljetne (lipanj, srpanj, kolovoz) za turizam idealna 24 °C.

Za turizam i poljodjelstvo važna je i osunčanost (insolacija). Prema podacima meteorološke postaje srednja godišnja osunčanost donjoneretvanskog kraja iznosi 2700 sati ili prosječno 7 sati dnevno. Ljeto je najsunčanije s 37% insolacije, podjednaka je osunčanost u proljeće (25%) i u jesen (22%), dok je zimi najmanje sunca (16%).



Jedan od važnih klimatskih elemenata je i vjetar. Tri su dominantna vjetra u donjonegetivskom kraju: jugo, bura i maestral. Jugom se smatraju vjetrovi smjera SE i S, burom vjetrovi smjera N, NE i E, a maestralom vjetrovi smjera NW, W i SW. Najzastupljeniji vjetar je jugo (44%), a najjači bura (2,6 bofora). Tijekom ljeta najveću važnost imaju maestral (46%) i jugo (34%), dok se zimi smjenjuju jugo (51%) i bura (44%).

Za poljoprivrednu proizvodnju osobito značenje imaju padaline. Primarni zadatak u analizi padalina je poznavanje njihove količine i rasporeda. Donjonegetivski kraj pripada u one hrvatske prostore koji tijekom godine prime u prosjeku više od 1 000 mm padalina, uglavnom u obliku kiše. Snijeg je rijetkost, a ako i padne, zadržava se vrlo kratko. Prosječna godišnja količina padalina u Pločama iznosi 1 133 mm, a u Opuzenu 1297 mm. Najviše padalina padne u jesen (33%) i zimi (30%). U proljeće padne nešto manje od četvrtine godišnjeg prosjeka, a ljeti padne najmanje padalina (14%). To je pogodno za turizam, ali nije dobro za poljoprivredu jer su moguća sušna razdoblja, pa je potrebno natapanje.

Na osnovi kratkog iznošenja klimatskih elemenata možemo definirati klimu donjonegetivskog kraja. Prema Köppenovoj klasifikaciji klima radi se o *Csa* tipu, što znači da taj prostor ima sredozemnu klimu sa suhim vrućim ljetom i pravilnom izmjenom godišnjih doba. Takva klima pogodna je za život i sve ljudske aktivnosti, pa se u literaturi još naziva *klimom maslina*. S turističkog gledišta neretvansko podneblje sa suhim vrućim ljetima i blagim kišovitim zimama jamči ugodan boravak u tom kraju.

**Tablica 2. PRIKAZ KRETANJA TEMPERATURE ZRAKA**

*Mjesečni i godišnji temperaturni srednjaci (°C) u Pločama i Opuzenu (1970-1990)*

Mjesec/ /Meteorološka postaja	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Godišnji srednjak
Ploče (a)	6,9	8,1	10,6	13,8	18,5	22,2	25,0	24,4	20,8	15,9	11,3	7,8	15,4
Opuzen (b)	6,9	8,1	10,7	14,1	18,4	22,2	24,8	24,2	20,7	16,2	10,9	7,8	15,4
Razlika (a-b)	0	0	- 0,1.....	- 0,3	0,1	0	0,2	0,2	0,1	- 0,3	0,4	0	0

*Srednje temperature zraka (°C) u Pločama i Opuzenu po godišnjim dobima (1970-1990)*

Godišnje doba/ /Meteorološka postaja	Proljeće	Ljeto	Jesen	Zima
Ploče (a)	14,3	23,9	16,0	7,6
Opuzen (b)	14,4	23,7	15,9	7,6
Razlika (a-b)	- 0,1	0,2	0,1	0

#### 1.1.2.4. *Inženjersko-geološke i seizmičke osobitosti*

Razmatrano područje Grada Opuzena predstavlja rubni-zapadni dio Neretvanskog polja. U pogledu inženjersko-geoloških uvjeta ovaj prostor ima sve karakteristike riječne delte nastale stoljetnim nanosima i erozivnim djelovanjem riječnog toka Neretve.

Delta Neretve je izgrađena od aluvijalnih nanosa. To su fluvijalni pleistocensko-holocenski sedimenti sastavljeni od dosta poroznih pjeskovitih i glinastih šljunaka, najčešće prekriveni prašinastim glinama čiju podlogu tvore fluviglacialne naslage. Visoka razina podzemnih voda uvjetuje da su na nekim površinama još uvijek zastupljene močvare i povremeno plavljeni tereni. Deltu Neretve uz jezero Morić ispunjavaju dakle pješčano-glinaste naslage u različitim formacijama (pjeskovita glina s mjestimično tankim slojem potonulog treseta, a uz more na površini prevladavaju pjeskovite ilovače, mulj i srednjezrni pijesak (uglavnom sitnozrni pijesak, u gornjim slojevima često prašinasto muljevit, s mjestimičnim proslojcima pjeskovite ilovače i srednjezrnog pijeska, pretežno na lijevoj obali Neretve, srednja debljina sloja 5-6 m), pjeskoviti mulj i prašinasto-muljevite gline, pretežno plastične i nisko plastične konzistencije. Značajna karakteristika aluvijalne ravnice je raznolikost sastava tla, što je važno saznanje za korištenje i određivanje poljoprivredne kulture, posebno trajnih nasada. Raznolikost i neujednačenost tla prati i neujednačenost mikroklimatskih elemenata, pojava slane i slično, što također može doprinjeti boljem ili lošijem uspjehu u poljoprivrednoj proizvodnji.

Ukupno područje Grada, od naselja Opuzen gdje je aluvijalna ravan zaravnjena i blago se spušta od Male Neretve prema ušću, sastoji se od fluviomorskih, glinovito-ilovastih nanosa debljine 1,5-2 m, a ispod je sitnozrni pijesak debljine 5-6 m, koji leži na debelom sloju gline ispod koje je pijesak, a podno njega stijena.

Detaljan sastav podloge aluvijalne ravni Neretve dobiven temeljem geoloških ispitivanja pokazuje da postoji 5 slojeva različitog sastava. Prvi je površinski sloj, čija dubina iznosi 0,5 - 1,60 m, a sastoji se od humusa i ilovače pomiješane s više ili manje pijeska. Drugi je sloj pijesak koji sadrži vodu. Treći sloj predstavlja nepropusnu podlogu i sastoji se od glina mjestimično pomiješanih s manjom količinom pijeska. Njegova debljina iznosi oko 3,90 m, zna biti veća i manja. Ovaj se sloj prostire na cijelom području naselja. Ispod njega se pruža četvrti sloj sastavljen od pijeska srednje veličine, koji je zasićen vodom. Peti sloj sačinjava plastično-pjeskovita glina, koja se pruža na cijelom području naselja.

Ovakav sastav podloge na aluvijalnoj ravni predstavlja problem za normalnu izgradnju na čitavom području naselja. Visoki vodostaj podzemnih voda onemogućava uobičajenu i jednostavnu izvedbu podruma zgrada.

Temeljem iznesenog, može se zaključiti da su tereni u delti Neretve uglavnom nestabilni, nepovoljnih građevinskih karakteristika s visokom razinom podzemnih

voda. Nosivost terena manja je od  $0,5 \text{ kp/m}^2$  što zahtijeva poseban obzir pri fundiranju građevinskih objekata.

Razmatrani prostor pripada u cijelosti VIII<sup>o</sup> seizmičnosti po MCS. Delta Neretve pripada velikom seizmičkom bloku, s individualnim seizmičkim osobinama, koji obuhvaća prostor donjeg toka Neretve, kanal do poluotoka Pelješca i srednji dio poluotoka Pelješac. Razdoblje seizmičkih pokreta je duže (10 i više godina), a potresi se ističu intenzitetom, a ne učestalošću. Utvrđeno je recentno spuštanje kopna i pozitivno pomicanje obalne linije na što ukazuje i produženje toka Neretve u podmorju Neretvanskog kanala. U proteklih 50 godina u nekoliko navrata su zabilježeni potresi srednje jakosti (VII<sup>o</sup> MCS) koji su izazvali manja rušenja i materijalne štete.

#### **1.1.2.5. Vode i more**

Analiza hidrogeografskih značajki pojedinog područja ne može se pratiti izolirano bez uvažavanja geografskog jedinstva donjoneretvanskog kraja. Od svih prirodnih činitelja voda je najviše vezana za život Neretvana, jer se tu čovjek stoljećima borio s viškom ili manjkom vode. Hidrogeografsku osnovu Grada Opuzena tvori tok rijeke Neretve, Male Neretve i Crepine sa nizom meliorativnih kanala (glavnih i sporednih) veće ili manje širine. Osim uređenih dijelova poljoprivrednog zemljišta postoje i manja močvarna područja.

Unutar ukupnih vodenih površina najveće značenje ima rijeka Neretva. Ovaj vodotok presjeca teritorij Grada u dužini toka od oko 3100 m sa svojom širinom od 150 - 170 m čini impozantnu vodenu površinu. Osim kao vodeni resurs koji osigurava dovoljno vode za čitavo poljoprivredno područje koje prati njezin tok, Neretva predstavlja i važni plovni put. Naime, ta lučko-trgovačka tradicija seže još u rimsko razdoblje kada je lučke funkcije imala stara Naron. Danas taj riječni plovni put (uz daljnje osposobljavanje) osigurava plovidbu brodova do 1500 t prema Gradu Metkoviću kao luci županijskog značaja. Osim vodogospodarskog i prometnog značaja, Neretva ima važnu ulogu i u budućem turističkom razvitku ovog kraja.

Mala Neretva odvaja se od glavnog toka kod Opuzena. Zatvorena je branama u Opuzenu i na ušću, zapadno od naselja Blace, pa je njezina važnost za plovidbu smanjena. Koriste je jedino autohtona neretvanska plovila (lađe i trupice). Od utoka Prunjka u Malu Neretvu do njezina ušća u more ista predstavlja i administrativno-političku granicu prema susjednoj općini Slivno.

Naplavni prostor uz desnu obalu Male Neretve gotovo u potpunosti je melioriran. Nekadašnja močvarna prostranstva i Glogačko jezero zamjenio je kazetni krajolik na kojemu je komasacijom izvršena zamjena zemljišta. To je danas poljoprivredno najvrijedniji prostor Županije. Uz rub je ostalo nekoliko okruglih izvora koji plijene

pozornost prolaznika i imaju prvorazrednu estetsku vrijednost. Nažalost privatne melioracije i uzurpacije zemljišta zadnjih godina upropastile su posljednje ostatke prirodnog krajolika.

Prilikom razmatranja hidrogeografskih elemenata treba uzeti u obzir i značajke mora koje je unutar granica Grada Opuzena prisutno sa obalom dužine oko 1550 m i od svih voda ima primarno značenje za razvitak turizma. More posjeduje ljekovita svojstva zbog raznolika kemijskog sastava. Od svih svojstava morske vode (temperatura, slanost, prozirnost, boja...) temperatura je presudna pri turističkom vrednovanju mora. Za razvoj kupališnog turizma relevantna je temperatura mora u njegovom površinskom sloju. Srednje mjesečne površinske temperature mora u Neretvanskom kanalu kolebaju od 11,6 °C u veljači do 24,1 °C u kolovozu. Ljeti je temperatura mora najviša i srednja vrijednost joj je 23,2 °C. Tijekom proljeća more je hladnije (14,3 °C) nego u jesen (19,4 °C), a zimi je temperatura najniža (12,7 °C). Naglašeni značaj morske obale za razvitak turizma već je i danas prisutan kroz postojeće sadržaje na tom dijelu Grada (kamp, ugostiteljstvo, plaža).

Hidrogeografske značajke obuhvaćaju pregled voda i mogućnosti njihove uporabe. Vrednovanje voda posebno je važno u turističkoj valorizaciji prostora jer je turizam jedna od najkompleksnijih gospodarskih djelatnosti, a odraz je sveukupnoga gospodarskog i društvenog razvoja. Usprkos činjenici da je voda u znatnoj mjeri istoznačnica za donjoneretvanski kraj, sa stajališta suvremene vodoopskrbe, taj prostor je bio siromašan vodom. Voda je u prošlosti donosila više štete nego koristi. Prije hidromelioracijskih zahvata česte su bile poplave, nakon prvih melioracija prijetila je opasnost od zaslanjivanja voda Neretve u sušnom razdoblju kad je potrebno natapanje, a cijelo vrijeme stanovništvo nije imalo kvalitetnu vodoopskrbu. Tek izgradnjom regionalnog vodovoda Prud - Metković - Blace 1989. godine (u dužini 22,8 km), koji je dio vodoopskrbnog sustava Neretva - Pelješac - Korčula, stvoreni su preduvjeti za kvalitetnu opskrbu vodom naselja na području Grada Opuzena. Današnju kvalitetnu vodoopskrbu stanovništva i turista na razmatranom području jamči izdašan izvor rijeke Norin u Prudu. Obilnost tog izvora iznosi 4 000 litara u sekundi, što peterostruko nadmašuje potrebe cijelog sustava.

#### **1.1.2.6. Vegetacija i krajobrazne karakteristike**

Biljno-sociološka prpadnost šireg područja Opuzena vezana je općenito na regiju hrasta medunca i bijelog graba u pozadini kao izrazitu klimatogenu zajednicu polusredozemnih krajeva, dok se sam Opuzen nalazi u domeni crnikinih šuma kao izrazitog predstavnika mediteranskih biljnih asocijacija. Opća slika pejzaža oko Opuzena vezana je s jedne strane na markantnu arhitektoniku golih kamenih bregova veoma oskudne niske vegetacije s druge strane na ravnice oko Neretve gdje su provedeni meliorativni zahvati te ista poprima karakteristike kultiviranog poljoprivrednog krajolika. Nedostatak jačeg vegetacijskog pokrova na širem području rezultira u određenoj mjeri i nešto nepovoljnijim lokalnim klimatskim uvjetima. Učestalost istočnih vjetrova govori u prilog formiranja vjetrozaštitnih

zelenih pojaseva. Ovi vjetrovi nepovoljno djeluju na opće uvjete razvoja vegetacije u cjelini (isušuju tlo, poremećuju odnose u pogledu sistema vlažnosti itd.).

Pojam autohtonosti pejsaža, vezan je na niz veoma atraktivnih biljnih vrsta - predstavnika šume hrasta crnike ili još raširenije pojave sredozemnih krajeva: makije, koja je zapravo nastala potiskivanjem crnikinih šuma.

Međutim, osim mediteranskog klimatskog utjecaja na vegetaciju donjonegetivskog kraja presudno su utjecali i drugi činitelji. Jedan od njih je plavljenje nižih deltastih dijelova donjonegetivskog kraja, pa se na tim mjestima nije razvila vegetacija koja je u skladu s klimom, već je biljni pokrov uvjetovan razinom vode. S obzirom na azonalnu vegetaciju, tj. biljni pokrov vezan uz posebna svojstva staništa, u donjonegetivskom kraju razlikujemo vegetaciju vlažnih i vegetaciju slanih staništa.

Prije početka suvremenih melioracijskih radova znatan dio holocenske nizine donjonegetivskog kraja prekrivali su tršćaci. To je vegetacija močvarnih područja, sastavljena od zeljastih vrsta, među kojima je najzastupljenija trska (*Phragmites communis*). Tršćaci danas obrastaju rubove bara, jezera, mrtvih riječnih rukava i kanalske mreže nastale u tijeku melioracija donjonegetivskih blatija. Staništa na kojima se razvijaju tršćaci omogućuju bujanje takv vegetacije što pridonosi zarašćivanju dna vodenih površina, pa se kanalska mreža mora održavati čišćenjem (jaružanjem). Tršćaci su imali važnu ulogu u razvoju ornitofaune jer su služili kao gnijezdišta brojnih vrsta ptica močvarica. U sklopu eutrofnih staništa (vode stajaćice) razvio se niz vegetacijskih jedinica, od podvodnih zajednica preko vrsta koje su dijelom pod vodom a dijelom plutaju na vodi pa do zajednica koje su zastupljene uz rub stajaćih voda. Od biljnih vrsta koje plutaju specifični su lopoč (*Nymphaea*) i lokvanj (*Nyphar*), dok rubne dijelove obrastaju šašina (*Scirpus lacustris*), šaš (*Carex elata*) i trska (*Phragmites communis*).

Biljne zajednice koje izgrađuju današnju prirodnu vegetaciju močvarnih i poplavnih površina na području donjeg toka Neretve (i onih, koji su bili močvare) pokazuju svojim florističkim sastavom, da je njihov razvoj i opstanak uz postojeće geografsko-klimatske uvjete zavisao, u prvome redu o dva faktora: dubini i duljini stagniranja vode i o većoj ili manjoj slanosti tla. I baš, s gledišta slanosti tla može se vegetacija podijeliti na tri područja, među kojima nema oštrog granica, već se prožimaju ili postpuno prelaze jedno u drugo. Ponajprije se mogu razlikovati dva ekstremna područja: u jednom ima biljni pokrov na pretežnom dijelu površina karakter vegetacije slatkovodinih močvara, s tek posve neznatnim primjesama halofilnih elemenata a u drugom ima vegetacijski pokrov izrazito halofilni karakter. Prvo spomenuta vegetacija značajna je uglavnom za područja Vid i Kut, dok drugoj pripadaju pretežnim dijelom područja Opuzen - Ušće i Rogotin. Između ta dva ekstremna područja nalazi se područje Luke, koje svoj prijelazni značaj pokazuje ne samo geografskim položajem, nego i karakterom vegetacije.

Radi lakšeg praćenja vegetacija će biti prikazana za svako područje posebno.

a) *Vegetacija područja Vid i Kuti*

To su dvije zone koje su pod utjecajem izvora iz obodnog krškog okvira. Kako morska voda ne dopire preko pritoka ili tek neznatno na ova područja, to i njihova vegetacija ima obilježje slatkovodne močvarne sredine, u kojoj su halofilni elementi vrlo slabo zastupljeni.

Biljni pokrov očituje se u slijedećim vrstama:

- a) vegetacija stajaćih i tekućih voda (potamion eurosikinizam)
- b) vegetacija trske, rogoza i oblića (oblaš - Phragmition)
- c) vegetacija jendeka (Glycerio - Sparaganion)
- d) vegetacija visokih šaševa ( Magnocaricion elatae)
- e) vegetacija niskih šiljeva i blatske pirevine (Fimbristylion dichotomae)
- f) ostale biljne zajednice

b) *Vegetacija područja Luke*

Za najveći dio područja Luke značajne su iste biljne asocijacije koje smo u pogledu njihovih najbitnijih značajki upoznali na području Vid - Kuti. Općenito se može reći za tu vegetaciju da u njoj dolaze razmjerno više, negoli na području Vid - Kuti, do izražaja halofilni elementi.

c) *Vegetacija područja Opuzen - Ušće i Rogotin*

Ta vegetacija ima pretežnim dijelom izrazito halofilni karakter. Na temelju istraživanja utvrđeno je da su za ova područja u najvećoj mjeri značajne prije svega dvije biljne asocijacije i to : Scirpetum maritimo-litoralis iz sveze Phragmition, a druga je asocijacija Juncetum maritimo-acuti iz halofilne sveze Juncion maritimi. Asocijacije Scirpetum maritimo litoralis predstavlja dominantan tip vegetacije ovog područja.

Područje Donjoneretvanskih blatija u pogledu osnovnih tipova vegetacije možemo podijeliti, dakle, na tri područja:

- I područje - Vid, Kuti
- II područje - Luke
- III područje - Opuzen - Ušće, Rogotin

U prvom području čine osnovu vegetacije biljne zajednice, koje su značajne za močvarna i poplavna područja slatkih voda. Jedne su od njih gotovo potpuno identične analognim tipovima vegetacije naših kontinentalnih krajeva. To su, poimence, asocijacije: Myriophyllo-Nupharetum i Scirpo:Paspaltum distichi. Druge imaju naprotiv više ili manje osebujan značaj primorskih (mediteranskih) odnosno,

specijalno neretvanskih biljnih zajednica. To su asocijacije Sparganieto-Chorocyperetum longi, asocijacije Hydrocotyle-Carex lata, asocijacije Cyperus-Fimbristylis dichatoma i Paspalum distichum narentanum. U svim tim biljnim zajednicama halofilni elementi imaju vrlo malo značenje, ali njihova pojedinačna, mjestimična pristupnost dokazuje ipak, da su i na tom odsjeku tla, iako ograničeno, ipak zaslanjena. Najviše dokazuju to svojom prisutnošću u području Kuti asocijacije Crypsidetum aculeatae, koja je jedina halofilna zajednica tog područja.

U području Luke dolaze naprotiv halofilni elementi u vegetaciji do znatno jačeg izražaja. Asocijacija Scirpus-Phragmitetum nastupa, doduše još ovdje djelomično, u svom tipičnom obliku (kao i u prvom području), ali je ona osim toga ovdje mjestimično razvijena u obliku posebne halofilne varijante, pošto su u njen sastav ušle izvjesne svojstvene vrste halofilnog reda Juncetalia maritimi. S druge strane, nastaje ovdje asocijacija Hydrocotyle - Carex lata gotovo isključivo u obliku posebne halofilne varijante. Još je značajnije da se u ovom području nalaze mjestimično veće ili manje sastojine triju izrazito halofilnih asocijacija, Scirpus maritimo-litoralis, Crypsidetum aculeatae i Juncetum maritimum - acuti.

Za područje Luke je značajno da se u njemu miješaju nehalofilne i halofilne biljne zajednice, a to dokazuje da je ovdje vegetacijska podloga relativno slanija nego li u prvom području, i da je to u pogledu halofilnosti vegetacije prijelazno područje.

U trećem području (Opuzen - Ušće i Rogotin) čine napokon osnovu vegetacije biljne zajednice koje su značajne za područje slanih i boćatnih voda. To je izrazito halofilna vegetacija, tipična za slanu podlogu, a najveću važnost imaju u njenom sastavu, koliko se do sada moglo utvrditi, asocijacije Scirpus maritimo-litoralis i Juncetum maritimum-acuti.

Zadnjih desetljeća uvelike se promijenio izgled donjoneretvanskog kraja, poglavito nizinskog dijela koji se postupno pretvara u najvrijednije agrarno područje hrvatskoga juga. Na mjestu gdje je ranije bila vegetacija močvara danas se prostire kulturni krajolik. Osim vrtlarskih kultura znatno su zastupljene tradicionalne kulture vinograda i maslinika. Suvremenom preobražaju neretvanskog prostora osobito su pridonijele nove kulture s plantažama mandarinka i kivija. Postojeće poljoprivredne djelatnosti vezano uz uzgajanje voća i povrća imaju glavni udjel u gospodarskim aktivnostima lokalnog stanovništva te predstavljaju podlogu za nove gospodarske sadržaje vezano uz daljnju industrijsku obradu poljoprivrednih prostora.

#### **1.1.2.7. Funkcionalni odnosi u prostoru**

Prijašnji položaj Grada (ranije općine) Opuzen u okviru šireg regionalnog prostora kao i ostvarena teritorijalna podjela Republike Hrvatske na nove teritorijalne jedinice (županije, gradove i općine) imali su utjecaj na funkcionalne odnose u prostoru razmatrane jedinice lokalne samouprave - Grada Opuzena.

Naime, u okviru ranijeg šireg prostora (bivše) općine Metković, njezinom podjelom nastaju nove jedinice lokalne samouprave: Gradovi Metković i Opuzen, te općine Slivno, Kula Norinska, Zažablje i Pojezerje. Među njima je Opuzen (osim tadašnjeg općinskog centra Metkovića) imao razvijeniju urbanu i gospodarsku strukturu, te predstavljao središte priobalnog područja. Grad Opuzen, radi toga i danas na neki način, u pogledu razvijenosti centralnih funkcija i gospodarstva, predstavlja rubno područje Metkovića, te su u tom smislu i preklapaju određeni funkcionalni odnosi i potrebe prema sadržajima društvene infrastrukture, gospodarskih aktivnosti te komunalne infrastrukture i djelatnosti.

Stvaranjem nove jedinice lokalne samouprave dolazi do teritorijalnog - društveno-političkog razdvajanja teritorija Grada Opuzena od ranijeg područja sa kojim su ga povezivale vrlo čvrste funkcionalne veze. Radi toga se danas temeljem iznesenog mogu konstatirati određeni nedostaci gospodarske i društvene infrastrukture kao i potreba za oslanjanje na komunalnu infrastrukturu i komunalne djelatnosti susjednih područja. Velik značaj u ranijim funkcionalnim vezama imali su okolni centri - središta rada, prema kojima su se usmjeravale dnevne migracije stanovništva sa šireg područja.

Provedenom uspostavom zasebne jedinice lokalne samouprave - Grada Opuzena nastali su određeni problemi vezano uz autonomnost funkcioniranja tog područja koje se i nadalje značajno oslanja na susjedne razvijenije jedinice lokalne samouprave (okolne gradove). Međutim, temeljem ranijeg značaja u okvirima mreže središnjih naselja unutar bivše općine Metković proizlazi da na području Grada Opuzena postoji već donekle razvijena razina društvene, gospodarske i komunalne infrastrukture uz nužnu dopunu funkcijama i sadržajima više razine lociranim na području Metkovića kao regionalnog središta i Dubrovnika kao županijskog i većeg regionalnog središta. Temeljem iznesenog, može se konstatirati da je na prostoru središnjeg naselja Opuzena postignuta nadprosječna opremljenost središnjim funkcijama u odnosu na neke druge jedinice lokalne samouprave unutar Dubrovačko-neretvanske županije.

U cilju povećanja stupnja autonomnosti u funkciji Grada Opuzena kao i ostvarenja višeg urbanog i životnog standarda stanovništva na predmetnom području biti će nužno da u budućem razvitku dođe do promjene funkcionalnih odnosa kroz formiranje nove i funkcionalno osnažene mreže središnjih naselja Grada, koja po broju funkcija i veličini treba odgovarati koncentraciji korisnika prostora te potrebama stanovništva i gospodarstva.

Radi toga je važno da se u budućem razvitku, koristeći podsticanje efekte očekivanog razvitka intenzivne poljoprivrede, turizma, te proširenja spektra uslužnih djelatnosti ostvari i formiranje određenog broja središnjih funkcija i u manjim naseljima, koja će pokrivati pojedina područja gradskog teritorija. Posve je jasno da za takvu promjenu od zatečene situacije do lociranja nekih sadržaja javne namjene izvan prostora središnjeg naselja Opuzen treba prethodno ostvariti



određeni rast preostalih manjih naselja (Buk-Vlaka i Pržinovac), odnosno treba postići značajniji razvoj gospodarstva u njihovom okruženju (turizam, obiteljska gospodarstva, manja proizvodna područja i sl.). Međutim, obzirom na značajne razlike u koncentraciji stanovništva preostala naselja (osim glavnog središnjeg naselja Opuzen) predstavljati će i u budućnosti područja niske naseljenosti, te relativno malih potreba za sadržajima javne namjene, pa će veći dio svojih potreba ostvarivati u Opuzenu, kao gradskom središtu, smještenom na udaljenosti 3-7 km od predmetnih manjih naselja.

#### **1.1.2.8. Stanovništvo**

##### **Kretanje broja stanovnika**

Grad Opuzen je površinski među manjim političko-teritorijalnim jedinicama u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, ali jedna od najgušće naseljenih. Tako je godine 1991. na području Grada Opuzena, površine 24,04 km<sup>2</sup>, živjelo 3.616 stanovnika, što znači da je prosječna gustoća naseljenosti iznosila čak 150,41 stanovnika na km<sup>2</sup>. To je dvostruko veća gustoća naseljenosti nego je bila u prosjeku za Republiku Hrvatsku. Ako bi se iz toga izdvojili samo izgrađeni dijelovi naselja Opuzen i Buk Vlaka, dobile bi se još veće gustoće, koje odgovaraju manjim gradskim naseljima.

Na temelju istovremenog pojedinačnog i zajedničkog uspoređivanja više izabраниh svojstvenih i međusobno uzročno-posljedično povezanih demografskih pokazatelja, te osvjetljavanja više različitih obilježja stanovništva naselja u ovom području, izvršena je demografska valorizacija naselja i dobivena odgovarajuća ocjena demografskih prilika. Oba naselja imala su pozitivne demografske prilike prema popisu iz 1991. s time da je gradsko naselje Opuzen svrstano u II. kategoriju i imalo je povoljne demografske prilike. U ruralnom naselju Buk Vlaka, koje je svrstano u III. kategoriju, još uvijek prevladavaju zadovoljavajuće demografske prilike i ono pokazuje zadovoljavajuću demografsku sliku.

U razdoblju proteklog stoljeća, od kako se popisima prati kretanje broja stanovnika u hrvatskim krajevima, stalno raste broj stanovnika na području Grada Opuzena.

Godina popisa	Opuzen	Buk Vlaka (Trnovo)	UKUPNO GRAD OPUZEN
1857.	512	Opuzen	512
1900.	730	198	928
1910.	796	208	1.004
1921.	928	Opuzen	928
1931.	963	Opuzen	963
1961.	1.133	405	1.538
1971.	1.390	845	2.235
1981.	(1.925)	(840)	2.765
1991.	2.778	838	3.616
2001.	2.730	512	3242

Ako se izuzme period migracija tijekom domovinskog rata između popisnih godina 1991-2001. može se konstatirati gotovo stalan rast broja stanovnika i kod naselja Opuzen i Buk Vlaka (Trnovo), što potvrđuje razvojnu vrijednost položaja ovih naselja, odnosno područja Grada Opuzena u cjelini. Izvjesno smanjenje broja stanovnika u naselju Buk Vlaka u posljednja dva popisa proizašlo je iz smanjenja njegovog područja, odnosno pripajanja dijela dotadašnjeg naselja Trnovo nekom od susjednih naselja. Taj rast ne samo da je stalan, nego se u novije vrijeme sve više povećava.

Tako je Gradu Opuzenu trebalo najprije oko 50 godina (razdoblje 1857.-1910.) da podvostruči broj stanovnika od 512 na 1.004. To je razdoblje prometnog otvaranja ovog područja regulacijom i produbljenjem korita i uređenjem plovnosti rijeke Neretve od mora do Metkovića.

Zatim slijedi za novo udvostručenje s 1.000 na 2.000 stanovnika razdoblje od oko 55 godina (1910.-1965.). To je razdoblje potpunog otvaranja ovog područja izgradnjom uskotračne željezničke pruge i izgradnje Jadranske turističke ceste, te početak intenzivnih melioracijskih radova u delti Neretve.

Nakon toga još nije došlo do novog udvostručenja broja stanovnika, ali se sa sigurnošću može utvrditi da se je u posljednjih 25 godina udvostručio broj stanovnika (s približno 2.000 do 3.600). To je razdoblje 1965.-1991. kada su se završavali neki gore navedeni radovi (otvaranje Jadranske turističke ceste 1965., izgradnja i stavljanje u promet željezničke pruge normalnog kolosjeka Ploče - Sarajevo 1966. i modernizacija magistralne ceste dolinom Neretve), intenzivno razvijanje poljodjelstva i suvremenih tržišnih kultura (mandarini i dr.) u delti Neretve na melioriranim površinama, te razvoj drugih djelatnosti i Grada Opuzena u cjelini.

Nema točnih podataka o prirodnom kretanju stanovništva u ovim naseljima u dužem vremenskom razdoblju u prošlosti. Ipak se može utvrditi da u prvih stotinjak godina prirodni priraštaj, iako visok, mogao je biti i viši, da nije bio visok pomor

zbog haranja malarije u ovom močvarnom području. Istrebljenjem ove bolesti nakon isušivanja delte, iako se smanjuje natalitet, ipak radi nižeg mortaliteta, visok je prirodni priraštaj. Najnovije stanje je takvo da Grad Opuzen ima stalno prisutan prirodni priraštaj tj. više je živorođenih nego umrlih stanovnika. Slijedeće je stanje bilo u periodu 1993-1995. godine:

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni priraštaj	Sklopljeni brakovi	Rastavljeni brakovi	Vitalni indeks
1993.	43	25	18	10	3	172,0
1994.	36	34	2	26	4	105,9
1995.	33	26	7	14	3	126,9
Svega	112	85	27	50	10	131,8

Rađa se više muške djece, ali muškarci više i umiru. Vitalni indeks sasvim zadovoljava. U ovom području sklapa se dovoljan broj novih brakova i za pet puta premašuju broj rastavljenih brakova.

Iz svega ovoga slijedi da je stalni porast broja stanovnika Grada Opuzena rezultat stalnog prirodnog priraštaja, ali i stalnog useljavanja novog stanovništva iz susjednih krških prostora, gdje su teži i uvjeti života i gdje nema dovoljno rada za sve one kojima je to potrebno. Tako su u tom prostoru neka naselja potpuno ostala bez stanovnika (npr. Glavice) ili se on znatno smanjio i teže izumiranju (npr. Slivno Ravno). Prema tome u ovom području je pozitivan migracijski saldo rezultat njegove privlačnosti, dobivanja novog poljodjelskog zemljišta i otvaranja novih radnih mjesta. U posljednjih tridesetak godina prevladava useljavanje mlađeg stanovništva. Od rođenja živi u ovom Gradu 51% stanovništva, dok je ostalih 49% doselilo iz drugih područja. Najintenzivnije razdoblje doseljavanja je bilo u razdoblju 1961.-1970., 1971.-1980. i konačno razdoblju 1981.-1990.

U skladu s takvim prilikama godine 1991. je bio visok udjel stanovnika u zemlji (3.429 ili 94,8%), dok se nalazilo u inozemstvu svega 187 stanovnika ili 5,2% (88 na radu i 99 kao članovi njihovih obitelji), što je bilo nešto malo manje od prosjeka za Republiku Hrvatsku (6,0%). Ovi posljednji su ipak samo prividni i povremeni stanovnici ovog područja, a dvostruko veći ih je udjel u Opuzenu nego u Buk Vlaki.

## STRUKTURA STANOVNIŠTVA

### Spolna i dobna struktura stanovništva

U Gradu Opuzenu prema popisu iz 1991. živio je potpuno isti broj muških i ženskih stanovnika (po 1.808 ili 50,0%) s time da su u Opuzenu bile prisutne dvije žene više, a u Buk Vlaku dva muška stanovnika više.

Kako je utvrđen stalan prirodni prirast i stalno intenzivno useljavanje novog mlađeg stanovništva logično je što je ovom području veoma povoljna dobna struktura stanovništva.

Glavne dobne skupne			Buk Vlaka (Trnovo)		UKUPNO GRAD OPUZEN	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-19	855	30,8	276	32,9	1.131	31,3
20-59	1.419	51,1	409	48,8	1.828	50,6
60 i više	444	16,0	149	17,8	593	16,4
Nepoznato	60	2,1	4	0,5	64	1,7
UKUPNO STANOV.	2.778	100,0	838	100,0	3.616	100,0
Indeks starosti	51,9		54,0		52,4	

U Gradu Opuzenu zadovoljava međusobni odnos i udjel glavnih dobni skupina u ukupnom broju stanovnika. Još je uvijek gotovo dvostruko više mladog nego starog stanovništva, te nešto više zrelog nego ostalog stanovništva. Nešto malo više ima mladog i starog stanovništva u Buk Vlaku, a zrelog stanovništva u Opuzenu. U njemu je i nešto malo povoljniji indeks starosti. Ipak gledano u cjelini Grad Opuzen pripada tipu prosječne dobne starosti i stacionarnom tipu stanovništva. To su tipične osobine područja i naselja koja imaju pozitivno prirodno kretanje i pozitivan migracijski saldo. To ukazuje na pozitivne tendencije u kretanju broja stanovnika Grada.

### Stanovništvo prema narodnosnim obilježjima i materinskom jeziku

U svojoj prošlosti i sadašnjosti Grad Opuzen po svojim narodnosnim obilježjima, vjeroispovjedi i materinskom jeziku uvijek je pripadao hrvatskom korpusu. Ostalo su nacionalne manjine, čiji su predstavnici doselili u ovaj prostor (prema posljednjem službenom popisu iz godine 1991.).

Kod većine stanovništva materinski jezik je hrvatski, što znači da je to i jezik nekih stanovnika nehrvatske narodnosti i koji ne pripadaju rimokatoličkoj vjeri. Malo se stanovnika izjasnilo da mu je materinski srpski jezik, a nešto malo više za hrvatsko-srpski jezik. Ostalom stanovništvu materinski jezik je još bio slovenski (5), albanski (8), češki i rusinski po jedan, te ostali (3).

### **Obrazovna struktura stanovništva**

Obrazovna struktura stanovništva Grada Opuzena starijeg od 15 godina prema popisu iz 1991. ukazuje da se može biti zadovoljno dostignutim stanjem oko opismenjavanja i naobrazbe stanovništva.

U Gradu Opuzenu su bile još svega 32 nepismene osobe ili 1,2% (Buk Vlaka 24 i Opuzen 8) i to uglavnom među starim pretežno ženskim stanovništvom (25).

Zadovoljava udjel stanovnika sa završenom srednjom, pa i višom i visokom školom. Sa srednjom školom ih ima gotovo tisuću i više od 1/3, a s višim i visokim obrazovanjem više od dvjesto osoba, odnosno 7,7% (u gradskom naselju Opuzenu čak 9,2%).

Ovakva obrazovna struktura stanovništva Grada Opuzena u skladu je s razvijenošću njegovih funkcija, te potrebama i mogućnostima gospodarstva i drugih djelatnosti ovog grada i bližih gradskih središta (Metković i Ploče), kojima su oni svakodnevno gravitirali. Jedno je sigurno, da se danas određeni broj djece iz Opuzena nakon školovanja više ne vraća raditi u svoj grad, već traže zaposlenje i nastanjuju se u drugim gradovima i područjima u Hrvatskoj ili odlaze u inozemstvo. Taj višak školovanog stanovništva moći će se zadržati u Opuzenu ako se stvore povoljni uvjeti i razviju funkcije u kojima bi oni mogli raditi.

### **Stanovništvo prema aktivnosti i djelatnostima**

Struktura stanovništva prema aktivnostima i djelatnostima Grada Opuzena prema popisu iz godine 1991. bila je u skladu sa stupnjem gospodarske razvijenosti i zastupljenosti pojedinih gospodarskih i društvenih djelatnosti.

U Gradu Opuzenu bilo je više uzdržavanog nego aktivnog stanovništva, što ukazuje da u ovom Gradu još nije dostignuta puna gospodarska razvijenost, ali i činjenicu da je prisutno nešto više mladog stanovništva (djece) koja po svojoj prirodi uglavnom spada u skupinu uzdržavanog stanovništva.

U tome se bitno razlikuju stanovništvo gradskog naselja Opuzen i ruralnog naselja Buk Vlaka. U Opuzenu su se skoro izjednačili prema broju i udjelu skupine uzdržavanog i aktivnog stanovništva, dok je u Buk Vlaci znatno veći broj i udjel skupine uzdržavanog stanovništva. To se može objasniti useljavanjem većeg broja aktivnih stanovnika i obitelji s manjim brojem djece u Opuzen zbog zaposlenja i

drugih prednosti života u gradskom naselju, dok su obitelji u Buk Vlaci više orijentirane na poljodjelstvo i imaju veći broj djece, a time i uzdržavanog stanovništva.

Područje delte Neretve izrazit je i tradicionalni poljodjelski i ribarski kraj. Tako je godine 1991. u ovoj političko-teritorijalnoj jedinici živjelo 307 ili 9,0% poljodjelskih stanovnika, dakle nešto malo manje od prosjeka za čitavu Hrvatsku (9,2%). Međutim, samo naselje Opuzen, zbog gradskog i središnjeg karaktera, odstupa od tih obilježja i u njemu je živio manji broj stanovnika samo od poljodjelstva (130 ili 5,0% poljodjelskih stanovnika). Suprotno tome, stanovništvo Buk Vlaka pokazuje jaču orijentaciju i zavisnost isključivo od poljodjelstva i ribarstva (177 ili 217% poljodjelskih stanovnika), jer se neposredno na nastanjeni dio naselja nastavlja plodno zemljište i voda, koji njima osiguravaju egzistenciju i u cijelosti od njih žive. Ranije je ta zavisnost bila znatno veća, ali proces deagrarizacije je zahvatio i ova naselja, te smanjio tu međusobnu zavisnost. Još postoje mogućnosti daljnje deagrarizacije stanovništva i njihov transfer prema neagrarnim djelatnostima.

U primarnim djelatnostima (poljodjelstvo, ribarstvo, šumarstvo i vodno gospodarstvo) još je visok udjel i gotovo najviše zaposlenih stanovnika u Gradu Opuzenu. U naselju Buk Vlaka njih je čak više od polovice aktivnih stanovnika, dok u gradskom naselju Opuzen oni čine gotov 1/4 aktivnih stanovnika.

U sekundarnim djelatnostima (industrija, rudarstvo, proizvodni obrt i građevinarstvo) zaposleno je nešto manje od 1/4 aktivnih stanovnika, ali više u gradskom središtu Opuzenu, gdje su dijelom i locirane te djelatnosti, nego u seoskom naselju Buk Vlaka, koje je udaljenije od prerađivačkih središta.

Tercijarne djelatnosti su gotovo četiri puta zastupljenije od kvartarnih djelatnosti i njihovo je učešće u gradskom naselju Opuzen znatno veće nego u seoskom naselju Buk Vlaka, što je i razumljivo jer su u njemu smještene gotovo sve gospodarske i društvene institucije i funkcije.

Izvan djelatnosti (nezaposleni i drugi) i nepoznatih ima zajedno nešto malo više od 9%, odnosno drugih dvostruko više od prvih, što se može prihvatiti i tolerirati u današnje vrijeme. U toj skupini nije bilo većih razlika između ova dva naselja u Gradu Opuzenu.

Godine 1981. u gradskom naselju Opuzenu je bilo 824 zaposlenih osoba, da bi ih godine 1991. već bilo 941 ili 14% više. Tim popisom stanovništva na čitavom području Grada Opuzena utvrđeno je da nešto manje od polovice aktivnih stanovnika čine radnici, jasno, više u gradskom naselju Opuzenu nego u seoskom naselju Buk Vlaka. Većina njih je radila u mjestu stanovanja, dok ih svega nešto malo iznad 10% svakodnevno odlazi raditi kao dnevni migranti u neko susjedno središte rada (najviše u Metković, pa u Ploče). Međutim, snaga gradskog naselja Opuzen, kao radnog središta, očituje se u tome što je u njemu bilo više radnih

mjesta nego što je u njemu stanovalo radnika, tako da su 2/3 njegovih radnih mjesta držali zaposleni mještani, dok su čak 1/3 činili radnici - dnevni migranti iz drugih okolnih naselja koja gravitiraju Opuzenu. Zadnjih godina, kao posljedica prelaska na novi gospodarski sustav, zbog pretvorbe i privatizacije, PIK Neretva dolazi u velike teškoće i gotovo prestaje djelovati, što znatno smanjuje broj zaposlenih u Gradu Opuzenu.

## DOMAĆINSTVA

Prema službenom popisu stanovništva, domaćinstava i poljodjelskih gospodarstava iz godine 1991. u Gradu Opuzenu je bilo 1.037 domaćinstava (Opuzen 825 i Buk Vlaka 212). Stalno raste njihov broj osamostaljenjem mladog stanovništva i stvaranjem novih obitelji.

Njihova prosječna veličina prema broju članova je bila 3,48 članova (Opuzen 3,36 i Buk Vlaka 3,95), što je znatno više bilo nego su bili prosjeci za Republiku Hrvatsku (3,09) i za Dubrovačko-neretvansku županiju (3,24). U gradskom naselju Opuzen prevladavaju domaćinstva s 4 člana (225), 2 člana (145), 3 člana (132) i 5 članova (117), dok je bilo i 127 samačkih domaćinstava. U njemu je bilo tri puta više obitelji s djecom nego bez djece. U seoskom naselju Buk Vlaka stanje je još povoljnije, jer su prevladavala domaćinstva s 4 člana (42), pet članova (36), 2 člana (35), tri člana (29), ali i sa 6 članova (24) i 7 članova (20), dok je bilo svega 21 samačko domaćinstvo. U njemu je bilo 2,5 puta više obitelji s djecom nego bez djece.

U skladu s prirodnim uvjetima i gospodarskom orijentacijom u ovim naseljima još je znatan broj domaćinstava koji imaju poljodjelsko gospodarstvo (Opuzen 403, Buk Vlaka 148, ukupno Grad Opuzen 551 ili 53,1% domaćinstava). Pod utjecajem procesa deagrarizacije sve je više ne samo nepoljodjelskih stanovnika nego i nepoljodjelskih domaćinstava, odnosno domaćinstava koja su bez vlastitog poljodjelskog gospodarstva, pa svoje izvore prihoda imaju u nepoljodjelskim djelatnostima. Njih je više u gradskom naselju Opuzenu (422 ili 51,2%) nego u seoskom naselju Buk Vlaka (64 ili 30,2%). To su pretežno nova domaćinstva i domaćinstva doseljenog stanovništva, te ih zato ima više u gradskom naselju Opuzenu nego u seoskom naselju Buk Vlaka.

### 1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOUIMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

Ukupno područje Grada Opuzena bilo je tijekom prethodg perioda razmatrano u okviru još uvijek važećeg dokumenta prostornog uređenja više razine (PPO Metković) kao dio teritorije bivše općine Metković. Naime, za to je područje donesen 1982. godine Prostorni plan (bivše) općine Metković (Općinski glasnik br. 12/1981.) s provedenim izmjenama i dopunama 1983., 1988. i 1989. godine, o čemu su odluke o donošenju objavljene u službenim glasilima br. 3/83, 6/88 i 5/89).

Vremenski obuhvat Plana je 2000. godina. Područje obuhvata je prostor bivše općine Metković koje iznosi 279 km<sup>2</sup>. Postojeći prostor podijeljen je na četiri prostorne cjeline: Dolina Neretve sa sustavom naselja i ušće rijeke Neretve, prostor uz morsku obalu, te zaleđe sa krškim i brdskim prostorima i manjim područjima polja. Konceptcija Plana bazira se na povoljnom geoprometnom položaju; na križanju

Jadranske i Neretvanske okosnice razvitka, te formiranjem konurbacije Ploče-Metković-Čapljina, uz dva značajna razvojna područja: Metković i Opuzen.

Planirani broj stanovnika do 2000. godine iznosio bi prema prirodnom priraštaju cca 24.297 stanovnika, a prema planiranom gospodarskom razvitku 27.000 - 28.000 stanovnika što nije realna prognoza. U cilju ravnomjernijeg razvitka područja planira se disperzivni razvitak formiranjem odgovarajuće mreže naselja i centralnih funkcija. Glavni pokretač razvitka bila bi: industrija, poljoprivreda i turizam.

Kroz područje Grada prolaze tri magistralna pravca: JTC na potezu Opuzen - Duboka - Klek, neretvanska transverzala: Metković - Opuzen te željeznička pruga (Sarajevo - Ploče) na potezu: Metković-Komin.

Mreža naselja planirana su sa Metkovićem kao centrom općine sa 16.000 stanovnika. Opuzen kao centar razvojnog područja sa 7000 stanovnika u 2000. godini, te podcentri: Kobiljača, Bijeli Vir, Kula Norinska i Blace sa cca 500 stanovnika po naselju, sa planiranom mrežom društvenih sadržaja prema značaju naselja. Planom je utvrđena mreža prometne i komunalne infrastrukture sa koridorima od šireg značenja u cestovnom, željezničkom i pomorskom prometu, te vodoopskrbnim sistemima (vodovod: Neretva - Pelješac - Korčula), te sistemima odvodnje otpadnih voda.

Veliki značaj za zaštitu prostora imaju hidromelioracijski zahvati u donjem toku Neretve, koji su međutim doveli do kontraefekata - neplanskog širenja naselja i nestajanja krakterističnog močvarnog područja, a sve sa ciljem intenzivnijeg razvoja poljoprivrede na ovom prostoru.

Dopuna prostornog plana općine Metković izrađena je 1989. godine (izrađivač: Urbanistički zavod Dalmacije, Split).



Dopuna se odnosi na izradu građevinskih područja sa granicama područja za sva naselja i odredbama za provođenje Plana. Plan je izrađen kao izmjena i dopuna u skladu sa Zakonom o prostornom planiranju i uređivanju prostora ("Narodne novine" br. 16/86.) i Pravilnikom o načinu izrade i sadržaju prostornih planova, te o geodetskim podlogama za izradu prostornih planova ("Narodne novine" br. 3/87.).

Prema ovom Planu ukupna površina građevinskih područja iznosi 1575,8 km<sup>2</sup>. Planom se utvrđuju područja zaštite graditeljske i prirodne baštine.

Osim zaštićenih i registriranih spomenika prirode predviđa se zaštita: prostora jezera Kutli, područje jugoistočno od ušća Male Neretve kao i zaštita cjelokupnog prostora donjeg toka Neretve.

Planom se utvrđuje obveza izrade planova užeg područja. Utvrđuju se mjere zemljišne politike te smjernice za izradu uvjeta uređenja prostora.

Već sama 1982. godina donošenja osnovnog dokumenta ukazuje da je od dana izrade proteklo više od 20 godina, što znači da su određeni gospodarsko-razvojni i demografski parametri na ukupnom prostoru bivše Općine Metković (uključivo i područje novog Grada Opuzena) do danas značajno promijenjeni. Iz tog razloga su i projekcije date u pogledu broja stanovnika, uključivo mrežu središnjih naselja i građevinskih područja te njihovo opremanje urbanom i komunalnom infrastrukturom, postavljene na značajno predimenzioranim prognozama pa ih treba revidirati. Isto tako, Odredbe za provedbu ovog prostorno-planskog dokumenta izrađivane su u drugačijem društveno-političkom, gospodarskom i vlasničkom okruženju te je njihova primjena danas značajno otežana.

Naime, tom prostorno-planskom dokumentu nedostaju potrebni elementi provedbe i praćenja njegove realizacije, pri čemu razvojno-gospodarski, demografski te prometno-infrastrukturno-komunalni segmenti Plana ne odgovaraju današnjoj situaciji u pogledu teritorijalnog ustrojstva i novih vlasničkih odnosa. Iz tog razloga je moguće koristiti samo dijelove analitičkih razmatranja provedenih u okviru tog Plana. Radi toga se novi prostorno-razvojni ciljevi, uključivo smjernice iz Strategije i Programa prostornog uređenja RH, Strategije prometnog razvitka RH te Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije koriste kao podloga za buduću namjenu i kapacitiranje prostora, primjereno današnjim i novim potrebama stanovništva, te se realiziraju temeljem posve novog prostorno-planskog dokumenta izrađenog za područje nove jedinice lokalne samouprave.

Upravo i iz tih razloga došlo je do izrade novog Prostornog plana uređenja za područje Grada Opuzena, kako bi se u ovim izmjenjenim uvjetima sagledale realne mogućnosti njegovog budućeg kvalitetnog razvitka, te dala adekvatna i primjenjiva prostorno-planska rješenja.

Osim navedenog prostorno-planskog dokumenata (PPO Metković), koji je na određen način rezultirao samo generalnim smjernicama za uređivanje prostora Grada Opuzena (ranije u okviru Grada Metkovića) postoji i određen broj prostorno-planskih dokumenata najviše razine koji su također dali opće ciljeve i smjernice vezano uz uređivanje prostora, kao i utvrdili određen značaj područja Grada Opuzen u okviru ukupnog državnog teritorija. Tako su 1997. godine i 1999. godine usvojeni i doneseni od Zastupničkog doma hrvatskog državnog Sabora "Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske", "Program prostornog uređenja Republike Hrvatske" i "Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske". Obzirom na najvišu razinu tih dokumenata, značajnih za prostorno uređenje pojedinog užeg područja u smislu formiranja općih smjernica, ciljeva i standarda za uređivanje prostora pojedinih manjih prostornih jedinica (prvenstveno županija, gradova i Grad), želi se i u okviru analize planskih pokazatelja i obveza iz drugih dokumenata prostornog uređenja istaknuti osnovne smjernice "Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske", a koji se odnose na:

- **Razvoj i oblikovanje sustava naselja:**

- postizanje uravnotežene strukture u pogledu raspodjele stanovništva, funkcija i radnih mjesta,
- nužno je razvijanje ili osnivanje lokalnih žarišta,
- osobito se naglašava poticanje razvoja sadašnjih malih gradova u rasponu od 2000 - 7000 stanovnika, gdje bi isti trebali postati nositelji razvitka svog gravitacijskog područja.

- **Planiranje uređenja područja naselja:**

- konsolidacija prostora naselja kroz očuvanje njegovih obilježja, sa racionalnim planiranjem građevinskim područja,
- u okviru stambene i druge izgradnje treba težiti organiziranoj izgradnji usaglašeno sa programom komunalnog opremanja, pri čemu se osiguranje prostora za izgradnju obiteljskih kuća temelji na racionalnim gustoćama naseljenosti.

- U okvirima planiranja sustava - mreže naselja, što predstavlja jedan od temeljnih elemenata organizacije prostora, treba omogućiti uravnoteženu strukturu i oblik razvoja naselja i prostorni raspored stanovništva, kod čega je posebno važno razvijanje ili osnivanje lokalnih žarišta razvitka kao uporišta za policentrični razvitak mreže gradskih središta.

- U okviru manjih naselja treba osigurati njihovu revitalizaciju, posebno kod onih za koja postoji jasno određeni javni interes zbog njihove uloge u prostornoj organizaciji određenog područja, pri čemu treba poticati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja i zaustaviti njihova daljnja neopravdana širenja.

- **Vodnogospodarski sustav u svojim okvirima, između ostalog uspostavlja uvjete zaštite vezano uz:**
  - zaštitu voda i mora od zagađivanja, sa potrebama zaustavljanja trenda daljnjeg pogoršanja kvalitete podzemnih i površinskih voda i obalnog mora, izgradnjom mreže javne kanalizacije i potrebnih uređaja za pročišćavanje,
  - uspostavljanje načela održivog razvitka u okviru razvojnih planova, sa ciljem očuvanja kvalitete voda i mora.
  
- **Razmatranje segmenta poljodjelstva u okviru gospodarskih djelatnosti u prostoru ima dodatnu važnost radi velikog njegovog učešća u ukupnom razvojno-gospodarskom programu grada Opuzena, pri čemu se u strategiji naglašava:**
  - zaštita i očuvanje poljodjelskog resursa, kroz korištenja tala na “održiv” način, uz planiranje racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta u okviru dokumenata prostornog uređenja,
  - sagledavanje gospodarskih djelatnosti u prostoru posebno je značajno u djelatnostima poljoprivrede i turizma,
  
- **Razvitak turizma predstavlja drugo značajno gospodarsko usmjerenje grada Opuzena temeljeno na raspoloživim resursima mora i vodotoka rijeke Neretve sa slijedećim smjernicama koje proizlaze iz Programa:**
  - turizam predstavlja jednu od glavnih okosnica razvitka Republike Hrvatske,
  - razvitak turizma treba temeljiti na regionalnim osobitostima i prostornim vrijednostima uključujući i tradicijske elemente načina života i djelatnosti,
  - prostorni razmještaj i kapaciteti temelje se na smjernicama Strategije i Programa prostornog uređenja uvažavajući gospodarske i ekološke kriterije.
  - turističke zone utvrđene važećim planovima (koje su još uvijek neizgrađene) treba privoditi namjeni temeljem novih prostornih planova, donesenim prema važećim propisima.
  - uređenje turističkih zona provodi se na temelju urbanističkih planova uređenja i detaljnih planova uređenja.
  
- **Zaštita posebnih vrijednosti prostora i okoliša ima poseban značaj za specifično opuzensko područje (Neretva i dr.) pa je neophodna primjena smjernica programa prostornog uređenja RH i to:**
  - prostorni planovi moraju sadržavati mjere za provođenje zaštite prostora i okoliša te mjere za sanaciju zatečenog stanja,
  - ključna područja djelovanja zaštite prostora i okoliša nalaze se u segmentima: energetike i industrije, infrastrukture i komunalnih djelatnosti, očuvanja krajobraza, poljoprivrede, vodnog gospodarstva i rudarstva,

- aktivnosti zaštite prostora i okoliša u segmentu poljoprivrede, kao najprisutnije gospodarske djelatnosti na području Opuzena, usmjerene su na smanjenje upotrebe štetnih kemijskih sredstava te očuvanje cjelovitosti i kvalitete poljoprivrednog zemljišta.
- **Zaštita prirodne baštine usmjerena je na postizanje sustavne skrbi o zaštiti prirodnih vrijednosti, pa za Neretvansko područje mogu važiti slijedeće smjernice:**
  - uspostavljanje sustavnog istraživanja i vrednovanja prirodnih vrijednosti,
  - izrada i donošenje prostorno-planske dokumentacije,
  - uvažavanje uspostave novog Parka prirode Neretva.

Pažljiv i kvalitetan odnos treba uspostaviti i prema krajoliku, pa se u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske definira da u okviru prostornog planiranja treba, izborom odgovarajućih namjena, prvenstveno osigurati zaštitu i primjereno uređenje područja s karakterističnim uzorcima naselja (poluurbane i ruralne cjeline), područja s naglašenim kulturno-krajobraznim značenjem, područja izuzetnih - svojstvenih vizuelnih oblika s velikom raznolikošću prirodnih i kulturnih elemenata, odnosno područja većeg značenja za zaštitu prirode (prirodni vodotoci, šume i dr.), uključivo područja prirodnih biotopa (posebna staništa, močvare i dr.). Kod toga prirodne krajolike treba očuvati u što većoj mjeri, a tamo gdje su narušene prirodne i estetske vrijednosti treba ih sanirati odgovarajućim mjerama. Pri tome planiranje lokacija velikih gospodarskih i infrastrukturnih građevina, te planiranje i projektiranje trasa magistralne infrastrukture mora proizlaziti iz krajnje pažljivog i pozitivnog odnosa prema krajobrazu.

- **Zaštita graditeljske baštine (povijesna jezgra Opuzena) realizira se kroz njezino neprekidno istraživanje i vrednovanje uz ostvarenje:**
  - informacijsko-dokumentacijskog sustava
  - revizije postojećih spoznaja i izrada novih konzervatorskih studija
  - više razine zaštite kroz uspostavu uravnoteženog odnosa između graditeljske baštine i nove izgradnje

Formiranje novih ili proširenje postojećih građevinskih površina treba bazirati na prostornim rezervama već zauzetog prostora, te potrebama ostvarenja optimalnih gustoća naseljenosti. Navedena područja građenja nije moguće proširivati uz državne ceste ili na vrijedna poljoprivredna zemljišta te druga zaštićena i rezervirana područja za potrebe državne i regionalne infrastrukture. Prilikom dimenzioniranja veličine građevinskih područja daje se preporuka za postizanje orijentacijskog standarda koji iznosi 300 m<sup>2</sup> površine naselja po stanovniku.

Navedeni ciljevi i smjernice utvrđeni u okviru Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske trebaju poslužiti kao orijentacija za dimenzioniranje i

organizaciju prostora na području Grada Opuzena, uvažavajući sve postavke zaštite prostora.

### **Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske** (Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, NN 139/1999.)

Predmetnom Strategijom utvrđene su globalne odrednice prometnog razvitka Republike Hrvatske (cestovnog, željezničkog, pomorskog, zračnog) za period do 2015.god.

Područjem Opuzena prolazi važan cestovni koridor ličko-dalmatinskog smjera (dio Jadransko-jonske autoceste), te taj pravac po svojoj važnosti i značaju ulazi u I. grupu prioriteta sa realizacijom u formi autoceste do konačnog perioda od 2015. godine. Drugi prometni koridor od državnog značaja čini magistralna glavna (MG) željeznička pruga - Jadranska željeznica, koja prati koridor autoceste te prolazi rubnim djelovima teritorija Grada Opuzena.

### **Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije**

Povoljna strana izrade PPUG Opuzen proizlazi iz donesenog Prostornog plana Županije (objava: Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije br. 6/2002. god).

Donošenjem tog Plana dobivena je mjerodavna planska podloga više razine koju treba primjeniti prilikom izrade ovog Plana. Tijekom izrade Prostornog plana Grada konzultirana je dokumentacija Prostornog plana u segmentu koji se odnosi na Grad Opuzen, te su predmetne smjernice ugrađene u plansko rješenje niže razine - PPUG Opuzen.

Prilikom sagledavanja potencijala i mogućnosti za gospodarski razvitak konstatira se da je područje Grada Opuzena najveća i najkvalitetnija poljoprivredna-proizvodna površina te se napredak gospodarstva sagledava prvenstveno na bazi poljoprivredne proizvodnje, unapređenjem plantaža mandarina i ostalog voća te uzgojem povrtlarskih kultura. To znači ta će se budući razvitak Grada Opuzena odvijati u pravcu razvitka poljoprivrede i tercijarnog sektora (ugostiteljstvo, trgovina, usluge i servisi), uz postupnu disperziju pojedinih funkcija koje su danas koncentrirane u Gradu Metkoviću. Kako je već rečeno, temeljni razvojni resurs Grada Opuzena su poljoprivredne površine, koje svojom kvalitetom (uz stvaranje novih plodnih površina) ukazuju da je ova djelatnost potencijalno najznačajniji izvor egzistencije žitelja Grada te će u budućnosti imati znatno veći udjel u gospodarskoj strukturi. Paralelno sa razvitkom poljoprivrede realno je očekivati otvaranje čitavog niza manjih proizvodnih subjekata za preradu poljoprivrednih proizvoda. Obzirom na centralnu ulogu Opuzena kao lokalnog središta, na njegovom će se području intenzivnije razvijati tercijarni i kvartalne djelatnosti. To znači da će se budući razvitak Grada Opuzena zasnivati prvenstveno na čuvaju prirodnih

resursa te njihovom korištenju kao podloge za ostvarenje kvalitetnog okruženja za održiv razvitak (poljoprivreda - turizam) i kvalitetan život lokalnog stanovništva.

Organizacija, namjena i korištenje prostora sagledavani su po pojedinim prostornim cjelinama, pri čemu je teritorij Grada Opuzena svrstan u priobalno područje. Kod toga Opuzen ulazi u razvojni potez - okosnicu razvitka formiranu između gradova Ploče, Opuzen i Metković. U pogledu izgradnje unutar građevinskog područja Opuzen je svrstan u prostore intenzivnog i racionalnog korištenja sa gustoćama od 15,8 do 16,7 st/ha. Temeljem postavljenih kriterija definirane su i generalne smjernice za veličinu izgradnje unutar i izvan građevnog područja, koje su prezentirane u narednim pokazateljima.

Tabelarni prikaz izgradnje:

**a) Izgradnja u građevinskom području (2015. god.)**

Grad	Izgradnja u građevnom području (ha)								UKUPNO (ha)
	obalni pojas (ha)				kontinentalni pojas (ha)				
	stanovanje	industrija	turizam	rekreacija/sport	stanovanje	industrija	turizam	rekreacija/sport	
Opuzen	4,77	0,00	16,61	0,00	141,06	107,96	0,75	12,33	283,48

**b) Izgradnja u van građevnom području**

Planirana površina za izgradnju u van građevnom području iznosi 11,8 - 21,5% od ukupne površine priobalnog područja, od čega je 90% površine predviđeno za infrastrukturne sustave.

Tabelarni prikaz izgradnje u van građevnom području (2015. god.):

Grad	izgradnja u izvan građevnom području (ha)			UKUPNO (ha)
	posebne namjene	infrastrukturni sustavi	groblja	
Opuzen	0	54.97 - 72.97	0	54.97 - 72.97

Tabelarni prikaz prostornih pokazatelja za Grad Opuzen:

**c) Struktura građevinskog područja 2015. god.**

Grad Opuzen	Površina (ha)				GRAĐEVINSKA PODRUČJA PO ZONAMA						
					GP	I	K	T	R	E	Ukupno
					ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
zemljopisni položaj: kontinentalni karakter: van pogranični prost-funkcionalno područje: priobalno	Ukupna površina 2 404,00	kontinentalno područje 2 404,00	Obalni pojas 224,52	planirano	4,77	0	0	16,603	0	0	21,373
				izgrađeno	1,20	-	16,61	-	-	17,81	
			ostalo područje 2179,48	planirano	141,08	0	107,957	0,75	12,334	0	262,117
				izgrađeno	50,77		19,61	0,75	3,50		74,63
			Ukupno	planirano	145,85	0	107,957	17,36	12,334	0	283,49
			Ukupno	izgrađeno	51,97		19,61	17,36	3,50		92,44

**d) Kvantificirani pokazatelji korištenja građevnog područja 2015. god.**

Grad Opuzen	Površina (ha)			Divlja izgradnja ha	Izgrađenost %	Broj stanovnika		Brutto gust. naseljen.	Zauzet. prostora					
	Ukupna površina	kontinentalno područje	Obalni pojas			st/ha	m <sup>2</sup> /st							
zemljopisni položaj: kontinentalni karakter: van pogranični prost-funkcionalno područje: priobalno	2 404,00	2 404,00	224,52	planirano		83,3%	2015.							
				izgrađeno			1991.							
			ostalo područje	2179,48			planirano			2015.				
							izgrađeno			1991.				
			Ukupno				planirano			2015	8.500-10.000	29.98.-35.28	285-334	
			Ukupno				izgrađeno			1991.	3.616	58.28-68.56	/146-172/	
							256							

GP - stanovanje, I - industrija, K - poslovne zone, T - turizam, R - rekreacija, E - eksploataciona polja

\* - zastupljenost ukupnog planiranog građevnog područja (izuzev eksploatacionih površina) po stanovniku Grada/Općina;/zastupljenost planirane stambene izgradnje (izuzev površina namjenjenih sekundarnom stanovanju) po stanovniku Grada/Općine/;

Grad Opuzen - raciolanost korištenja prostora naglašena je upravo na ovom području;

Prostornim planom županije postavljeni su osnovni ciljevi i načela budućeg razvoja kao i usmjerenja daljnjeg urbanog razvoja, koji daju okvir daljnjem planskom sagledavanju prostornog uređenja i razvitku, pri čemu je potrebno:

- **Odrediti optimalni stupanj urbanizacije** (urbane i razvoje transformacije naselja i prostora) primjeren društvenoj i gospodarskoj razvijenosti Dubrovačko-neretvanske županije.
- **Odrediti novi sustav središnjih naselja/razvojnih žarišta** koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu županije (gradovi i općine).
- **Koristiti sve prirodne i radom stvorene vrijednosti i ljudske potencijale u funkciji ravnomjernijeg regionalnog razvitka** kao uvjet za optimalni ukupni razvoj i prostornu organizaciju županije. To opredjeljenje pretpostavlja policentričan razvoj, koji se ostvaruje takvom alokacijom investicija u proizvodne i infrastrukturne objekte koji pridonose razvitku manjih urbanih i razvojnih središta.
- **U razvoju gradova osobitu pažnju usmjeriti na njihovu funkcionalnu strukturu.** Skladna polifunkcionalna struktura svakako je najpoželjnija. Prenaglašeno funkcionalo usmjeravanje ili specijalizacija na samo neku djelatnost može imati negativne posljedice. Primjer su neki turistički centri koji opuste izvan turističke sezone ili u kriznim razdobljima, što ima neželjene posljedice.
- **Osobito poticati razvoj manjih gradova-naselja, do 2.000 stanovnika,** čiji se manjak ili nedovoljna razvijenost osjeća osobito u ruralnim područjima. Ovi gradići trebali bi postati nositelji svekolikog razvitka svojih gravitacijskih područja.
- **Dnevne migracije se mogu i moraju koristiti kao planska mjera u usmjeravanju razvoja pojedinog gradskog naselja.** Jačanje dnevnih migracija ima za posljedicu porast vrijednosti okolica gradova i proces suburbanizacije. Uređenjem i organizacijom prigradskog prometa oko većih gradova moguće je ublažavati preseljavanje u gradove, te poticati razvoj i urbanizaciju okolica.

- **Gradskim regijama (tj. gradovima i njihovim urbaniziranim okolicama: Dubrovnik, Metković-Ploče) trebalo bi posvetiti veću pažnju. Socioekonomske gradske regije trebalo bi obrađivati kao više prostorne oblike urbanizacije, te njihov razvoj kao cjeline regulirati Prostornim planovima Generalnim urbanističkim planovima, te Urbanističkim planovima uređenja područja Grada.**
- **Utvrđiti tipologiju gradova i njihova regionalna obilježja, te smjernice i mjere za očuvanje regionalnih odlika gradova i naselja.**
- **Utvrđiti kriterije i mjere za racionalno planiranje prostornih obuhvata za građevinska područja svih tipova i veličina naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima.**
- **Utvrđiti nužni broj i strukturu stalnih stanovnika važnijih naselja (vodeći računa o pojedinim razvojnim skupinama i o sociološkim, kulturološkim, psihološkim i gospodarstvenim uvjetovanostima i zakonitostima), koja jesu ili trebaju postati, inicijalna žarišta razvitka svoga područja u urbanoj mreži županije.**
- **Povećati udio u broju i veličini stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija u malim i manjim gradskim središtima, kako bi utjecali na povoljnija demografska kretanja i cjelokupni razvitak svojeg područja.**
- **Voditi aktivnu politiku uređenja seoskih naselja s povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda.**
- **Ostvariti uvjete za očuvanje naseljenosti otoka, pograničnih i brdsko-planinskih predjela, gdje i u manjim naseljima treba razvijati odgovarajuće funkcije, vodeći računa o njihovom velikom značenju u obrani i samozaštiti.**
- **Obnoviti i/ili uređivati povijesna središta gradova i ostalih naselja, kao jedinih mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture, kvartarnih djelatnosti i stanovanja.**
- **Pratiti organizacijom prostora izgradnju stambenih objekata i objekata društvenog standarda, te komunalnom opremljenošću gospodarskih zona u smislu stalnog i stabilnog rasta životnog standarda i potpunijeg zadovoljavanja osobnih i zajedničkih potreba radnih ljudi i građana, pri čemu u prostornoj mreži treba održavati stupanj razvijenosti i solidarnosti.**
- **Usmjeravati stambenu novogradnju u naselja opremljena komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda.**
- **Osigurati čuvanje i obnovu postojećeg stambenog fonda, posebno u vrijednim povijesnim jezgrama i planski izgrađenim gradovima i naseljima.**



#### 1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKE PODATKE TE PROSTORNE POKAZATELJE

##### 1.1.4.1. OCJENA DOSADAŠNJEG PROSTORNOG RAZVOJA I KORIŠTENJA PROSTORA

Naprijed analizirani dosadašnji prostorni razvoj i korištenje prostora unutar Grada Opuzena ukazuje na usmjeravanje određenih razvojnih ili stagnacijskih procesa prema njegovim pojedinim područjima. Tako je evidentan značaj prostora središnjeg naselja lociranog uz glavne prometne pravce i vodotoke (Neretva i Mala Neretva), koji predstavlja mjesto koncentracije stanovništva Grada. Pri tome ruralno područje Buk - Vlaka u neposrednoj blizini gradskog središta - naselja Opuzen predstavlja njegov kontinuirani nastavak u pravcu zapada, te poprima karakteristike kontinuiranog urbanog sustava - konurbacije u dužini od oko 3 km. Dosadašnji urbani i gospodarski razvitak koncentriran je u potpunosti uz gradsko središte prateći dijelom i glavne prometnice D-8 i D-9. Daljnjim razvitkom prometnih i drugih gospodarskih funkcija, uključivo postojeće i nove prometno-razvojne koridore područje glavnog središnjeg naselja dobiti će još veću važnost, što će se reflektirati na njegov budući razvitak, koncentraciju stanovništva i gospodarstva, uz pozitivan utjecaj na okolno gravitacijsko područje, obuhvaćajući preostale kontaktne dijelove uz navedene prostore.

Analitički pokazatelji razmatrani za opisano razvojno područje ukazuju na poseban značaj prostora sa naseljem Opuzen u okvirima demografskih i gospodarskih pokazatelja. Nešto lošije, ali još uvijek zadovoljavajuće stanje u demografskom i gospodarskom pogledu prisutno je na ostalim područjima manjih naselja, koja imaju manji razvojni i demografski značaj.

Opće karakteristike područja izvan prostora glavnog središnjeg naselja su takove da ukazuju na relativno stabilnu demografsku situaciju, koja proizlazi iz visoke aktivnosti stanovništva u segmentu poljoprivrednih djelatnosti. Obzirom na kvalitetu poljoprivrednog zemljišta, visoku proizvodnost i dohodovnost, može se očekivati da će dobre gospodarske mogućnosti ovog područja rezultirati i poboljšanjem demografske situacije, tj. moguće je pretpostaviti daljnji rast broja stanovnika u postojećim naseljima.

Jedan od nedostataka dosadašnjeg razvoja proizlazi iz činjenice da je ovo područje u ranijem periodu, unatoč relativno razvijene gospodarske strukture i visoke razine zaposlenosti, do 1990. godine (kao dio bivše Općine Metković) bilo značajno oslonjeno na okolna razvijenija središta (gospodarstva - rada i društvene infrastrukture), kao što su Metković, Ploče, Split i Dubrovnik. S obzirom na veličinu i blizinu urbanog područja Metkovića i Ploča, Opuzen svojom lokacijom ulazi u njihovo gravitacijsko područje, što mu omogućava korištenje dijela njihove urbane i gospodarske infrastrukture. Osamostaljenjem Republike Hrvatske i razdvajanjem prostora nove jedinice lokalne samouprave - Grada Opuzena od područja Grada

Metkovića i drugih novih jedinica lokalne samouprave formiranih unutar teritorija bivše općine Metković, dolazi do određenog nedostatka pojedinih funkcija unutar Grada, što ograničava njegovu autonomnost. Radi toga će biti nužno u budućem razvojnom periodu funkcionalno ojačati pojedina naselja (posebno Opuzen kao glavno središnje naselje) u okviru mreže središnjih naselja Grada. Obzirom na veličinu područja i broj naselja, Opuzen će formirati i sadržaje javne namjene i urbano-društvene funkcije koji odgovaraju njihovoj razini, veličini i gravitacijskom prostoru i trebaju osiguravati potrebne dnevne sadržaje za svoje gravitacijsko područje, dok će se viša razina urbanih funkcija koristiti na prostoru županijskog središta - Dubrovnika ili drugih bližih većih i razvijenijih naselja. Ojačavanjem značaja naselja Opuzen treba uspostaviti višu razinu autonomnosti funkcije Grada i smanjiti utjecaj okolnog područja, iako će određene urbane funkcije i sadržaje javne namjene više razine stanovnici Grada i nadalje koristiti u okviru Dubrovnika kao regionalnog-županijskog i razvojnog središta.

Opremljenost prostora prometnom infrastrukturom najviše državne razine (D-8 i D-9) regionalnog značaja zadovoljavajuća je, posebno ako se uzme u obzir broj i prosječna veličina naselja, te gustoća izgrađenosti i naseljenosti područja Grada (3,34% površine Grada izgrađeno 1991. godine sa samo 3 naselja, odnosno sa 1 naseljem na 8 km<sup>2</sup>. Također, i veliko neizgrađeno poljoprivredno područje u odnosu na izgrađene lokalitete ukazuje da postojeće prometnice u standardu izgrađenih površina pokrivaju potrebe lokalnog stanovništva.

Može se konstatirati da je prometna povezanost naselja županijskim i lokalnim cestama dobra (uzevši u obzir naprijed navedene parametre postojećeg korištenja prostora), pri čemu treba na lokalnoj razini poboljšati tehnički standard postojeće prometne infrastrukture. U okviru tih aktivnosti prioritet ima realizacija poboljšanja prilaza turističkim i gospodarskim područjima, kao i izgradnja novih lokalnih prometnica nužnih za daljnju realizaciju proširenja postojećih građevinskih područja.

Uz navedene cestovne prometnice predmetnim područjima prolazi magistralna pomoćna pruga koja dopunjava naprijed navedenu dobru povezanost ovog područja sa bližim i širim okolnim prostorima.

Osim postojeće prometne mreže utvrđena je na državnoj razini u okviru Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske realizacija autoceste na pravcu Split-Dubrovnik, te brze jadranske željeznice koje tangiraju istočni rub teritorija Grada sa izgradnjom regionalnog cestovnog čvorišta kod križanja sa postojećim državnim cestama D-8 i D-9.

U okviru komunalne infrastrukture značajan nedostatak predstavlja odvodnja otpadnih voda sa ukupnog urbaniziranog područja Grada Opuzen. Manji potez kanalizacijske mreže izgrađen je samo u okviru dijela naselja Opuzen, ali bez rješenja pročišćavanja otpadnih voda, već njihovim direktnim ispuštanjem u vodotok.

Vodoopskrbni sustav, kao javna vodovodna mreža, izgrađen je na ukupnom području svih naselja, čime je obuhvaćeno oko 90% stanovništva. Današnje potrebe vodoopskrbe su obzirom na broj stanovnika i gospodarsku aktivnost gotovo u potpunosti zadovoljene, dok se potrebe poljoprivredne proizvodnje pokrivaju kanalskom mrežom odnosno korištenjem voda iz brojnih kanala i vodotoka. U narednom razvojnom periodu treba ostvariti potrebno proširenje mreže vodoopskrbe na nove zone izgradnje te realizirati zaštitu vodoopskrbnih resursa (vodozaštitne zone) koji se nalaze izvan razmatranog područja.

Lokalni elektro-opkrbni sustav povezan je sa državnim elektroenergetskim sustavom putem 110 kV dalekovoda Opuzen - Makarska. Iz TS 110/35 kV ostvaruje se veza sa lokalnim distributivnim sustavom. Napajanje područja Grada realizirano je putem distributivne TS 35/10 kV (snage 2 x 4 MVA) iz koje se preko 10 kV zračnih i kablskih vodova i 10/0,4 kV trafostanica realizira opskrba stanovništva i gospodarstva električnom energijom.

Obzirom na smanjeni intenzitet gospodarskih aktivnosti i reducirani broj stanovnika, glavna energetska mreža i objekti po svom kapacitetu zadovoljavaju današnju i buduću potrošnju električne energije. Određene potrebe javljaju se u cilju obnove postojeće distributivne 10 kV mreže i transformatorskih stanica 10/0,4 kV, što nije predmet razmatranja Plana ove razine.

Telekomunikacijska mreža povezana je preko međunarodnog i magistralnog svjetlovodnog kabela i udaljenog pretplatničkog stupnja (UPS) mjesne centrale u Opuzenu na tranzitnu AXE 10 centralu u Metkoviću. Osim UPS Opuzen na području Grada nisu locirane druge automatske telefonske centrale tipa UPS. Obzirom na ograničeni broj naselja i stanovnika, te postojeću razvijenost i kapacitete mobilne mreže nema potreba za daljnjim proširenjem fiksne - nepokretne telekomunikacijske infrastrukture.

#### **1.1.4.2.      *MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA***

Generalne mogućnosti daljnjeg razvoja prvenstveno su vezane uz prirodne i prostorno-prometne pogodnosti područja koje karakterizira velika površina kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta prisutnog na čitavom teritoriju Grada, dobro razvijena prometna infrastruktura, pogodnosti proizašlih iz blizine gospodarski razvijenih gradova Metkovića i Ploče, uključivo prirodne kvalitete ovog područja izražene prvenstveno kroz vodotok rijeke Neretve, te potencijalne mogućnosti razvitka turizma na riječnom i morskom akvatoriju dopunjenog sa prezentacijom obnovljene i uređene povijesne jezgre Grada Opuzena.

Unutar ukupnog naprijed navedenog prostora Grada poseban značaj ima poljoprivredno zemljište, kao osnovni razvojni resurs. Navedene pogodnosti dopunjavati će se drugim gospodarskim aktivnostima vezanim uz poljoprivrednu proizvodnju (skladištenje, pakiranje, polu-prerada i prerada) čemu će pogodovati i

dobra prometna povezanost Grada sa drugim područjima preko prometnica najviše državne razine (D-8, D-9). Osim toga, priobalno i riječno područje sa svim atraktivnostima prirode i povijesnih znamenitosti mogu kroz čitav niz drugih djelatnosti dodatno utjecati na kvalitetu gospodarskog razvitka, ali i radnog - životnog standarda lokalnog stanovništva.

Ograničenja razvoja na predmetnom području Grada Opuzena proizlaze danas iz postojeće demografske situacije, dosadašnje stagnacije gospodarstva, nedovoljne razvijenosti urbane strukture naselja sa pratećim sadržajima - objektima društvene i komunalne infrastrukture, uključivo ugroženost okoliša kroz preveliku primjenu umjetnih gnojiva i pesticida. Isto tako određena ograničenja razvoja proizaći će iz postavljenih uvjeta zaštite pojedinih vrijednih dijelova prirodnog prostora, vezano uz kvalitetno poljoprivredno zemljište, park prirode Neretva, te druga zaštićena područja i povijesne vrijednosti (kulturna dobra). Međutim, sva ograničenja koja proizlaze iz uvjeta realno sagledane potrebe zaštite prirodnih resursa i okoliša mogla bi se smatrati dobrodošlim, budući će i sagledani razvitak ovog područja biti temeljen dijelom na održivom korištenju resursa i ekoloških vrijednosti prostora te što višoj razini očuvanja i zaštite prirodnih vrijednosti. Radi toga će pristup budućem uređivanju i korištenju prostora biti u direktnoj relaciji prema zaštiti prirodnih vrijednosti koje će imati dominantan značaj, a uređivanje prostora treba se realizirati na način koji u potpunosti osigurava i unapređuje postojeće resurse i prirodne vrijednosti područja. Tako se uvjetuje usmjerenje nove izgradnje na i uz područja postojećih naselja, dok se samo pojedine gospodarske aktivnosti sa pratećim proizvodnim djelatnostima lociraju unutar ili uz prirodno-proizvodne resurse, odnosno u blizini glavnih prometnih pravaca kao proširenja već postojećeg građevinskog područja izvan prostora naselja. Pri tome se ta izgradnja treba usklađivati sa svim ograničenjima koja proizlaze iz uvjeta održivog korištenja resursa i okoliša, te potreba zaštite prostora.

Drugi tip ograničenja razvoja prisutan je na kvalitetnijim već djelomice uređenim poljoprivrednim prostorima, kako u odnosu na njihovu proizvodnu vrijednost i bonitet zemljišta, tako i radi njihovih prirodnih kvaliteta kao kultiviranog krajobraza. Obzirom na izneseno, daljnji razvoj u tom prostoru usmjeriti će se na korištenje poljoprivrednog zemljišta prvenstveno u svrhu poljoprivredne proizvodnje, dok će se građenje i formiranje novih zona izgradnje provoditi vrlo racionalno i vezati neposredno uz postojeća naselja, glavne prometne pravce i već izgrađena gospodarska područja.

Zaključno se može konstatirati da Grad Opuzen, kao jedinica lokalne samouprave manje veličine u okvirima Dubrovačko-neretvanske županije, i nadalje razvija svoje gospodarstvo u okvirima optimalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, ali pri tome treba istražiti i utvrditi nove razvojne mogućnosti koje proizlaze iz ranije opisanih prirodnih i povijesnih kvaliteta njegovog područja i prostorne lokacije.

Posve je jasno da će se te kvalitete odraziti i na društveno-gospodarsku preobrazbu i proces urbanizacije u ovom zapadnom dijelu Dubrovačko-neretvanske županije, koji je do sada bio pod značajnim utjecajem susjednih gradova Metković i Ploče.

Temeljem ovako formiranih generalnih ciljeva prostornog razvoja vezano uz postojeće resurse, demografska i gospodarska kretanja, te evidentirana ograničenja razvitka, osigurati će se u okviru prostorno-planskih rješenja optimalni prostori (po lokaciji, veličini, prometno-komunalnom opremanju), kako bi se i na taj način i preko prostorno-planskog dokumenta, iniciralo, potaknulo i omogućilo pokretanje novih razvojnih ciklusa koji će se pozitivno odraziti na budući demografski i gospodarski razvitak.

## **2.0. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA**

### **2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA**

#### **2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava**

Specifičnosti dosadašnjeg razvoja Grada Opuzena, čije je područje ranije obuhvaćeno u okviru bivše općine Metković, nije rezultiralo nastankom naselja sa posebnim funkcijama vezano uz gospodarsko-radne zone, područja koncentracije društvene infrastrukture i urbanih funkcija, odnosno naselja od određenog posebnog značaja za šire okolno područje. Naime, područje Grada Opuzena u dosadašnjem razvitku oslanjalo se prvenstveno na susjedna gospodarski i urbano značajnije razvijena područja (Metković, Ploče, Dubrovnik, Split), a posebice na prostore i funkcije u gradu Metkoviću (a danas i na prostoru županijskog središta Grada Dubrovnika). Iz tog je razloga i razvoj naselja zadržan u lokalnim okvirima, pri čemu se obzirom na zatečeni prostorni položaj, razlikuje i njihova specifična urbana struktura vezano uz poljoprivredno-ruralno ili središnje-gradsko (urbano, gospodarski i prometno) razvijenije područje naselja Opuzen. Može se samo konstatirati da je na priobalnom riječnom razvojno najatraktivnijem području prisutan razvitak naselja pretežito gradskog tipa (Opuzen) usmjeren prvenstveno na određenu koncentraciju upravnih, kulturno-prosvjetnih, socijalnih, zanatsko - servisnih i drugih uslužnih djelatnosti. Pri tome se relativno mali - dijelovi unutar tog naselja koriste kao poslovno-radni prostori prvenstveno u formi manjih obiteljskih gospodarstava ili poduzetničkih inicijativa sa sadržajima male privrede (zanatsko-servisne djelatnosti). To znači da će u budućnosti doći do namjenskog strukturiranja naselja na području Grada Opuzena, pri čemu će Opuzen kao urbano područje gradskog tipa smješteno uz glavne prometne pravce dobiti značajniji naglasak proizvodno-gospodarskih funkcija, dok će preostala naselja i dalje biti prvenstveno usmjeravana prema poljoprivrednoj proizvodnji (obiteljska gospodarstva i dr.) sa određenom mogućnosti privlačenja i ograničene turističke aktivnosti kroz seoski, ribolovni, lovni i ekološki turizam baziran na kvalitetnom prirodnom okruženju ili posebno zaštićenim i prirodno atraktivnim dijelovima Parka prirode Neretva, odnosno vezano uz morski akvatorij na dijelu naselja Pržinovac. Na taj će se način, ovisno o svom položaju unutar područja Grada, formirati i specifično oblikovana naselja sa razlikama u pogledu opremljenosti sadržajima urbane infrastrukture, gospodarsko-proizvodnim zonama, te razlikama u oblikovanju ukupne urbane strukture naselja, ali i pojedinačnih objekata.

Komunalni infrastrukturni objekti - sustavi državnog i županijskog značaja prvenstveno obuhvaćaju magistralnu prometnu infrastrukturu prisutnu na ovom području. Navedeno se odnosi na postojeće državne ceste D-8 i D-9 koje prolaze uz prostor glavnog središnjeg naselja i povezuju njegovo područje sa drugim važnim okolnim središtima (gradovi Ploče, Split, Metković i Dubrovnik). Pri tome, postojeće županijske i lokalne ceste omogućavaju povezivanje izgrađenih dijelova

područja Grada na ceste državnog značaja (D-8 i D-9), ali i prema neposrednom okolnom području.

Osim postojeće cestovne prometne infrastrukture, Prostornim planom uređenja Grada Opuzena (u suglasju sa prostorno-planskim dokumentima državne i županijske razine, te drugim studijama i projektima) predviđa se realizacija novog prometnog koridora državnog značaja u pravcu sjever - jug, koji obuhvaća realizaciju dijela autoceste na dionici Split - Dubrovnik i koridora brze Jadranske željeznice što će sve doprinjeti boljem uključivanju ovog područja u razmjenu dobara i plasmanu poljoprivrednih proizvoda na područjima velikih gradova.

Drugi značajan infrastrukturni sustav koji prolazi dijelom ove Grada sastoji se od elektroopskrbne infrastrukture državne i županijske razine (dalekovod 110 kV) sa pripadajućom TS 110/35 kV, uključivo DV 35 kV i TS 35/10 kV koji po svom značaju ulazi u okvire državnih i županijskih energetske sustava. Osim iznesenog elektroopskrbnog sustava ovim područjem ne prolaze drugi infrastrukturni koridori od značaja za državu ili županiju. Stanje elektroopskrbe značajno će se poboljšati u budućnosti izgradnjom magistralnog dalekovoda 2x400 kV Plat - Dubravica (Metković) - Zagvozd i nove TS 400 kV "Dubravica" na koju će se prespojiti TS 110 kV "Opuzen" preko postojećih 110 kV dalekovoda Opuzen - Čapljina.

Također i telekomunikacijska mreža, kako u postojećim okvirima tako i u budućnosti, zadržava samo lokalnu razinu, te samo glavno gradsko komutacijsko čvorište - UPS Opuzen ima županijski značaj kao područna telefonska centrala.

Važan razvojni i resursni značaj ima rijeka Neretva, kao plovni put, vodnogospodarski resurs i posebna prirodna kvaliteta, što još nije dovoljno prisutno u gospodarskim aktivnostima Grada. Tom području dat je određen naglasak u okviru Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske gdje se posebno naglašava potreba aktivne zaštite vodotoka i drugih prostora od posebnog značaja za očuvanje prirodnih i ekoloških sustava.

Izgradnja sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda ima samo lokalni značaj, budući se radi o manjem sustavu koji treba uglavnom pokriti područja postojećih manjih naselja. Prihvatanje oborinskih voda kao i regulacija manjih vodotoka, obzirom na njihovu veličinu, ima također samo lokalni značaj. U sustavu zaštite od voda te unaprijeđenja proizvodnosti poljoprivrednog zemljišta treba obnavljati i održavati postojeću kanalsku mrežu uz proširenje i na danas još nemeliorirana područja sa ciljem njihovog privođenja visoko produktivnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

### 2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

U okvirima ukupnih prirodnih resursa najveći značaj, koji prelazi lokalne okvire, obzirom na svoju vrijednost ima kvalitetno uređeno - meliorirano poljoprivredno zemljište, zaštićena prirodna područja, prostor vodotoka rijeke Nerete i priobalno poručje uz morski akvatorij kao dio prostora od posebnog značaja za budući razvitak. Navedeni resursi čine dio prostornih-prirodnih vrijednosti i predstavljaju glavnu podlogu za razvitak ukupnog razmatranog područja, te kao takovi, obzirom na svoju vrijednost i učešće u čitavom Županijskom prostoru imaju, osim lokalnog - širi županijski, a dijelom i državni značaj.

Paralelno sa gospodarskim značajem određenih područja i prirodni prisavski prostor Parka prirode Neretva, na preostalim močvarnim staništima obuhvaćajući koridor vodotoka Neretve i njegovu deltu, te kultiviranog krajolika šireg prostora Neretvanske doline predstavljaju posebno atraktivna prirodna područja, koja mogu činiti važnu podlogu za razvitak određenih gospodarskih aktivnosti baziranih na obiteljskim gospodarstvima i seoskom turizmu unutar obližnjih naselja.

### 2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša

Osnovne kvalitete okoliša i postojeće ekološke vrijednosti prostora zastupljene su prvenstveno u očuvanom neizgrađenom prostoru prezentiranom kao poljoprivredni - kultivirani krajolik, relativno maloj izgrađenosti prostora te postojećim većim i manjim vodotocima (posebno rijeka Neretva) kao posve specifičnoj atraktivnosti područja Grada. Iz tog razloga nameće se potreba za njihovo uključivanje u posebno zaštićena područja, kao što su Park prirode Neretva, zaštićeni kultivirani krajolik vezano uz nepregledne uređene poljoprivredne površine, uključivo neophodnu zaštitu koju treba ostvariti na čitavom poljoprivrednom prostoru, a obuhvaća kontroliranu primjenu umjetnih gnojiva i pesticida kao glavnu mjeru za očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednosti okoliša.

Osim izvornih prirodnih područja, važnih za očuvanje ekološke stabilnosti, a što obuhvaća vodotok Neretve i ostale vodotoke, kao dijelova vrijednog okoliša, Planom je naglašena potreba očuvanja vrijednosti krajobraza, t.j. čitavog ravničarskog poljoprivrednog dijela. Na tom području Grada formira se zanimljiv krajobraz sa ravničarskom konfiguracijom terena uz izmjenjivanje prostora poljoprivrednih i vodenih površina u okvirima ukupno kultiviranog (melioriranog) poljoprivrednog krajobraza unutar kojeg su naglašeni potezi značajnih vodotoka (Neretva). Radi zaštite vrijednosti okoliša ovim Planom je predviđeno ograničenje izgradnje sa ciljem zadržavanja postojećeg atraktivnog izgleda ovih krajolika.

Unutar područja Grada Opuzena, provedeno je uklanjanje divljih odlagališta čime su stvoreni preduvjeti za dosizanje više razine ekološke stabilnosti na predmetnom području. Odlaganje komunalnog i kućnog otpada odvija se danas, a zadržava se i u budućnosti, na uređenom sanitarnom odlagalištu izvan granica Grada, kao ekološki i



financijski najpovoljnijem rješenju. Isto je tako neophodno ostvariti očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednosti okoliša na prostoru svih vodotoka i kanala posebno u odnosu na današnju neriješenu situaciju odvodnje i ispuštanja nepročišćenih otpadnih voda naselja Opuzen (ali i manjih ostalih naselja)

Postojeće vode u okviru vodotoka i lateralnih kanala treba štititi prvenstveno ograničenjem primjene gnojiva i pesticida te sprečavanjem njihovog daljnjeg jačeg zaslanjivanja, uključivo obaveznu izvedbu sustava ili objekata za zbrinjavanje otpadnih voda naselja, čime će se osigurati kvaliteta vode u razini II i III kategorije.

Poseban značaj za očuvanje ekološke stabilnosti ima kvaliteta voda u vodotocima Neretve, Male Neretve i Crepine. Nažalost, ova jedinica lokalne samouprave može vrlo malo doprinjeti povišenju kvalitete voda u rijeci Neretvi (zagađenja dolaze sa uzvodnih područja njezinog toka), pri čemu u budućnosti treba kroz šire međudržavne dogovore i sporazume postići minimalnu kvalitetu u razini II. kategorije.

Ravničarsko područje Grada Opuzena potencijalno je ugroženo plavljenjem kod visokih razina vodotoka Neretve, što je dijelom regulirano izgradnjom energetskih objekata na području BiH, te izvedbom nasipa i retencijskih prostora uz Malu Neretvu. Naime, u cilju zaštite od poplava realiziran je vodotok Mala Neretva koja višak voda kod visokog vodostaja Neretve usmjerava prema retencijama sa svoje južne strane.

Navedene prirodne vrijednosti, kao i do sada poduzete mjere zaštite, ukazuju na prirodnu i ekološku vrijednost područja, koje obzirom na svoju površinu i značaj ima širi državni i županijski značaj.

## 2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA

### 2.2.1. Demografski razvoj

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono u stabilnim prilikama postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa odatle određena sporost demografskih tijekova. Na obilježja i razvitak stanovništva djeluju biološki, društveno-gospodarski, kulturno-obrazovni, zdravstveno-socijalni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici. Samo njihovim pozitivnim mijenjanjem moguće je utjecati na zaustavljanje negativnih demografskih tijekova i ostvariti uvjete za postizavanje pozitivnih promjena i rezultata u razvitku stanovništva.

Jedno je sigurno, da nije realno očekivati brzi rast broja stanovnika u Opuzenu kako je bio predviđen u do sada izrađenoj prostorno-planskoj dokumentaciji, kada je bilo predviđeno da bi Opuzen mogao godine 2000. dostignuti 10.000 stanovnika. To je rast predviđen na prevelikom useljavanju novog stanovništva. Taj rast nije realan ni do godine 2.015. Kada bi se do te planske godine ostvario i upola manji broj stanovnika u Gradu Opuzenu bio bi to znak njegovog demografskog oporavka i napretka.

Pod utjecajem složene gospodarske situacije, restrukturiranja gospodarstva i postojećih migracija stanovništva, teško je dati precizniju demografsku prognozu. Naime, dosadašnji rast broja stanovnika bio je relativno stalan, ali usporen sa manjim pozitivnim pomacima.

Postojeće pogodnosti temeljem mogućnosti intenzivne poljoprivredne proizvodnje, jačeg razvitka društvene infrastrukture kao dijela sastavne funkcije Grada, te značajan utjecaj dobre prometne povezanosti mogli bi imati odraza i na veći demografski razvoj ovog kraja.

Povoljan prometno-geografski položaj sa prirodnim resursima pogodnim za razvijanje mediteranskog poljodjelstva, stočarstva i ribarstva, uključivo razvitak specifičnih oblika turizma i rekreacije, manjih prerađivačkih pogona, izgradnja i djelovanje prometne infrastrukture (suvremenih cesta, željezničkih pruga i pristaništa) i telekomunikacijskih veza uz razvijanje trgovine i ostalih uslužnih i društvenih djelatnosti za odgovarajuće gravitacijsko područje, omogućit će nastavak razvijanja gospodarstva, te pružati uvjete da se Opuzen ne samo gospodarski obnovi i restrukturira, nego i dalje razvija, te pod tim utjecajem demografski oporavi.

Prve demografske prognoze date su u okviru Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije. Navedenim planom je u tabelarnom prikazu prostornih pokazatelja gradova / općina za priobalno područje utvrđen broj stanovnika na području Grada Opuzena sa 8500 - 10000 žitelja planske 2015. godine. Navedena

prognoza uzeta je kao orijentacijski pokazatelj te se realnosti budućeg demografskog rasta ovim Planom ocjenjuju u rasponu od min. 6500 do max. 8500 stanovnika.

Demografska valorizacija prostora Grada pokazuje da sva naselja pokazuju pozitivne demografske trendove. Analizom dugogodišnjeg praćenja demografske situacije na području Grada Opuzena u periodu 1857. do 1991. godine može se konstatirati da je najveći broj stanovnika na području Grada dosegnut 1991. godine, nakon čega slijede manje promjene broja stanovnika sa padom do 2001. godine. Naime, samo u statističkom periodu 1991-2001.godine postojeća naselja imaju određeno smanjenje broja stanovnika kao rezultat ratnih migracija. Međutim, i to smanjenje nije značajnije promijenilo demografske karakteristike budući da iznosi samo 374 stanovnika ili 10,3% ukupnog broja stanovnika popisanog 1991. godine.

Pri tome je na području centralnog naselja Opuzen, ostvarivan gotovo kontinuirani rast stanovnika kroz duži period, te je isto preraslo u područno - važnije lokalno (manje razvojno žarište) središte, sa koncentracijom 2778 = 1991.god. (2730 = 2001.god) ili oko 77% (84%) ukupnog stanovništva, dok zajedno s drugim naseljima obuhvaća ukupno 3616 stanovnika 1991. godine (3242=2001.god.). Naprijed navedeni pad broja stanovnika na području Grada Opuzena odrazio se je manje i na područje središnjeg naselja sa većim gubitkom stanovništva iz preostalih naselja Buk-Vlaka i Pržinovac.

Sve relevantne karakteristike i pokazatelji dosadašnjeg demografskog razvitka dati su u točki 1.1.1. (Osnovni podaci o stanju u prostoru) zajedno sa priloženim tablicama, kao i u pregledu dugoročnijeg statističkog praćenja i prognoze broja stanovnika u Gradu Opuzenu.

Novi - budući demografski razvoj u njegovoj pozitivnoj komponenti realizirati će se u slučaju ostvarenja predviđenih gospodarskih aktivnosti unutar predmetnog područja Grada, ali i na okolnom prostoru većih naselja (posebno Ploče i Metković). Posve je jasno da u okviru postojeće površine i relativno malog broja naselja sa ograničenim brojem stanovnika nije moguće u okvirima Grada Opuzena očekivati značajnije pomake u vremenski relativno kratkom periodu do 2015. godine. Radi toga je prilikom sagledavanja gospodarskog razvitka i ocjene potencijalnih mogućnosti demografskog razvitka postavljena generalna prognoza da se u vremenskom periodu do 2015. godine na području Grada Opuzen (u slučaju optimalnih gospodarskih uvjeta) može dosegnuti realna razina od ukupno 6500 stanovnika (maksimalno 8500), što korespondira i sa projekcijom datom u okviru Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije.

Takove prognoze, u odnosu na zatečeno stanje 2001. godine predstavlja izuzetno velik i značajan pozitivan pomak. Naime, postojeći prirodni resursi te dobra prometna povezanost ovog područja, uz pozitivan utjecaj gradskog područja Ploča i

Metkovića, kao i blizina pograničnog područja omogućiti će predviđeni i očekivani gospodarski razvitak, utjecati na pozitivne promjene u dosadašnjem kretanju stanovnika te poboljšati demografsku sliku Grada. Ako se budu optimalno koristile komparativne prednosti i vrijednosti ovog prostora uz nastavak blagog prirodnog priraštaja, te privlačenjem novog - mlađeg stanovništva, može se očekivati i prognozirati naprijed prikazani porast broja stanovnika u Gradu. Tako bi 2015. godine u okviru prognoze od ukupno 6500 stanovnika na području Grada središnje naselje doseglo veličinu od oko 4500 stanovnika ili 69% ukupne populacije, dok bi se daljnja koncentracija realizirala na području naselja Buk-Vlaka sa 1500 i manjeg naselja Pržinovac sa 500 stanovnika. Date demografske prognoze ukazuju na ukupno povećanje od 3258 stanovnika ili 100% u odnosu na popisnu 2001. godinu (90% prema popisnoj 1991. godini). Prosječno domaćinstvo imalo bi veličinu od 3,0 člana, a prosječna gustoća naseljenosti iznosila bi oko 270 (6500 stanovnika) do 354 (8500 stanovnika) stanovnika/km<sup>2</sup>.

Demografski razvoj neće biti ostvaren jednoliko na čitavom području, već će razvojni potencijali područja imati značajan utjecaj na demografski razvitak. U demografskom razvojnom pogledu možemo razlikovati dva osnovna tipološki različita područja koja će se drugačije "ponašati" u okvirima predmetnog razvojnog perioda:

- Prvo i najvažnije razvojno područje predstavlja urbani, gospodarsko-razvojni prostor glavnog središnjeg naselja Opuzen. Dobar prometni položaj, blizina regionalnih središta Ploča i Metkovića, postojeća razvijenost ovog naselja, te značaj gradskog središta daju tom urbanom području najveću atraktivnost i najveće mogućnosti za budući napredak.
- Drugo, razvojno interesantno područje čini preostali poljoprivredni prostor sa naseljima Buk -Vlaka i Pržinovac, gdje se mogu očekivati procesi daljnjeg porasta stanovništva i gospodarskog razvitka vezano prvenstveno uz poljoprivrednu djelatnost, ali i servisno-zanatske, uslužne i ugostiteljsko-turističke djelatnosti. Na tom prostoru će se u budućem razvojnom periodu ostvariti porast do ukupno 2000 stanovnika, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na pokazatelje iz 2001. godine, kada je u tim naseljima evidentirano samo 512 stanovnika.

Opisani procesi demografskog razvoja, uvjetovani prvenstveno postojećim kvalitetnim resursima poljoprivrednog zemljišta, te drugim mogućnostima pratećeg gospodarskog razvitka i urbano-prometnog značaja pojedinog dijela prostora Grada Opuzena, imati će direktan upliv i na budući razvitak naselja. Iznesena ocjena mogućnosti demografskog razvoja sa orijentacionim dimenzioniranjem - kapacitiranjem prostora pojedinih naselja data je u narednoj tablici te predstavlja samo generalnu projekciju mogućeg kretanja stanovništva, uz preduvjet uravnoteženog gospodarskog razvitka svih dijelova Grada Opuzen.

Planska projekcija demografskog razvoja prikazana je na tablici 4.

**Tablica 4.**  
**BROJ STANOVNIKA PO GODINAMA**

### 2.2.2. Odabir prostorno-razvojne strukture

Već su ranije, prilikom analize područja Grada Opuzena, utvrđene određene prostorne cjeline, koje danas, ali i u budućnosti, radi svojih prostornih, prometno-razvojnih i drugih karakteristika imaju specifičan utjecaj na njegov gospodarski razvitak. To znači da će prostorno-razvojna struktura Grada ovisiti o naprijed navedenim karakteristikama područja, te se upravo temeljiti na resursima i pogodnostima tih osnovnih prostornih jedinica, vezano uz njihovo usmjerenje prema posebnim vrstama gospodarskog razvitka:

- Urbano i gospodarsko-razvojno područje vezano uz naselje Opuzen kao mjesto koncentracije stanovništva i gospodarskih djelatnosti sa pogodnim prostorno-prometnim položajem i vezama prema okolnim većim gradovima. Unutar tog područja doći će i do jačeg razvitka društvene / urbane sadržajne infrastrukture koja proizlazi iz same funkcije Opuzena kao gradskog središta, ali i manjeg razvojnog žarišta koje pokriva područje bivše općine Opuzen.
- Ukupno ravničarsko i morsko-priobalno područje kao ruralni prostor vezan uz poljoprivrednu proizvodnju sa prelaznim tipom oblikovanja naselja (mješoviti ruralno-gradski) koji ne odgovara tipičnom poljoprivrednom naselju, već predstavlja njegovu nadgradnju po kvalitetnijem oblikovanju objekata i uređenja parcele te većem prisustvu drugih pratećih djelatnosti. Unutar tih naselja moguće je učestće i određene turističke aktivnosti, dok se na prostoru izvan naselja na lokalitetu uz morsku obalu realiziraju manji turistički kapaciteti.

Naprijed opisana prostorno-razvojna struktura jedinice lokalne samouprave proizlazi iz povoljnog geografskog i prometnog položaja te razvojnih resursa lociranih na pojedinim njezinim dijelovima. Također se očekuje da će na prostorno-razvojnu strukturu značajno djelovati i okolna središta, koja predstavljaju područja koncentracije gospodarskih aktivnosti i urbanih funkcija. To znači da će dio stanovništva Grada Opuzena gravitirati prema tim većim i razvijenijim urbanim prostorima (gradovi Split, Ploče, Metković, Dubrovnik), kako u ostvarenju radnih aktivnosti, tako i u pogledu korištenja najznačajnijih urbanih funkcija. Također i postojeća razvijenost prometne infrastrukture reflektirati će se na određene dijelove Grada u smislu njihovog bržeg gospodarskog i drugog aktiviranja, a kao rezultat pogodnosti za ostvarenje posebnih gospodarskih područja, te jednostavnijeg i kvalitetnijeg pristupa korisnika prostora i posjetitelja, ali i mogućnost dobrog povezivanja sa razvijenijim gospodarskim područjima sa širokim - regionalnim gravitacijskim utjecajnim prostorom. Obzirom na postojeću razvijenost prometne infrastrukture nova će gospodarska područja locirana uz središnje naselje Opuzen biti puno atraktivnija i dostupnija posjetiteljima sa veće udaljenosti. Isto tako, i vrijedno poljoprivredno zemljište, koje je kroz meliorativne zahvate otvorilo nove mogućnosti kvalitetne-intenzivne poljoprivredne proizvodnje, predstavlja (uz naprijed navedene druge gospodarske

djelatnosti) jedan od najvažnijih i posebno zaštićenih razvojnih resursa, koji će utjecati na formiranje buduće prostorno-razvojne strukture Grada.

### 2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

Razvoj naselja unutar granica Grada Opuzen bit će pod znatnim utjecajem prirodnih i prostorno-prometnih karakteristika, te mogućeg gospodarskog usmjerenja pojedinog područja kao i utjecaja okolnih većih središta (rada i urbanih funkcija). Pri tome će osnovne karakteristike pojedinog naselja proizlaziti iz dominantnog gospodarskog usmjerenja, odnosno njegove funkcije u okviru Grada kao dijela mreže središnjih naselja. Znači, da će glavno središnje naselje predstavljati područje sa većim brojem urbanih funkcija, koje trebaju osigurati određenu autonomnost, kako pojedinih dijelova Grada, tako i njegovog ukupnog prostora. Predviđenu koncentraciju urbanih funkcija prvenstveno treba ostvariti u okviru naselja Opuzen, koje predstavlja gradsko središte. Dio manjih naselja, koja već danas imaju razvijeniju urbanu i funkcionalnu strukturu, u svom će budućem razvoju preuzeti i dio urbanih funkcija radi zadovoljenja osnovnih potreba užeg - lokalnog gravitacijskog prostora. U okvirima cjelovitog sustava središnjih naselja glavnu ulogu imati će područje naselja Opuzen (sjedište Grada) kao područno - veće lokalno središte sa gravitacijskim prostorom i van granica Grada, dok će ostala naselja kroz lokaciju najnužnijih "dnevnik" sadržaja samo osigurati minimum sadržaja potrebnih u dnevnom životu svojeg stanovništva. Najveći razvoj naselja predviđen je samo u okviru prostora središnjeg naselja Opuzen kao najpogodnijeg područja za budući gospodarski razvitak, vezano uz postojeće i nove industrijsko-zanatske, servisne i druge uslužne djelatnosti. Ostala će naselja unutar rubnih dijelova ravničarskog - poljoprivrednog područja svoj razvoj realizirati kroz korištenje vlastitih - lokalnih (prvenstveno prirodnih) resursa, kao i pod utjecajem drugih razvijenijih naselja. Navedena preostala naselja zadržati će svoju tipologiju ruralnih - seoskih naselja. Obzirom na dobre razvojne pogodnosti ta naselja će značajnije promijeniti svoju veličinu.

Društvena infrastruktura proizlazi iz sustava naselja koji će se razviti na području Grada. Pri tome će se najviši stupanj razvoja društvene infrastrukture ostvariti u okviru gradskog središta (naselje Opuzen), gdje treba realizirati značajan broj novih funkcija, a razvijati će se kao područno središte. Time će Opuzen kao središnja točka Grada postati i dio ukupne mreže manjih naselja - gradskih središta, urbanih i razvojnih žarišta značajnih za formiranje cjelovite strukture i mreže naselja na području Dubrovačko-neretvanske županije. Radi toga je nužno, a u cilju postizanja određene autonomnosti funkcije područja Grada, unutar glavnog središnjeg naselja koncentrirati dio značajnijih funkcija iz segmenta uprave, odgoja i obrazovanja, kulture, zdravstva i socijalne skrbi, športa i rekreacije te financijskih usluga. Obzirom na tip i veličinu naselja na području Grada, dio tih funkcija, vezano uz dnevne životne potrebe lokalnog stanovništva, nužno će naći svoje mjesto i u danas već razvijenijem području naselja Buk-Vlaka i dijelom naselja Pržinovac radi servisiranja određenih potreba turističke zone. Na

taj način će distribucijom središnjih funkcija biti pokrivena sva gravitacijska područja, pri čemu rubna naselja gravitiraju prema središnjem naselju Grada ili korištenje posebnih usluga realiziraju u drugim većim gradskim središtima kao što su Ploče, Metković, Dubrovnik i dr.

Jedan od vrlo značajnih ciljeva prostornog razvoja gradskog značaja predstavlja prometna i komunalna infrastruktura. Ona će pozitivno djelovati na urbani, gospodarski i demografski razvoj područja Grada, a po svom značaju dio te infrastrukture predstavlja županijski i državni interes. Najznačajniji razvoj prometne cestovne infrastrukture predviđen je uz područje naselja Opuzen, a realizira se u formi transverzalne prometnice - izgradnje nove autoceste i brze željeznice kao dijelova magistralnih i državnih prometnih pravaca - koridora.

Razvoj komunalne infrastrukture prvenstveno treba obuhvatiti realizaciju sustava odvodnje otpadnih voda na postojećim i novim razvojnim područjima, a posebno u okviru najvećeg urbanog i gospodarsko-razvojnog područja - grada Opuzena, sa budućom očekivanom najvećom koncentracijom stanovništva i gospodarskih aktivnosti. Osim toga, potrebno je ostvariti zaštitu ukupnog prostora, a posebice vodotoka i podzemnih voda u odnosu na zagađenja umjetnim gnojivima i pesticidima te onemogućiti ispuštanje otpadnih voda iz objekata stanovanja i gospodarstva. Stoga je potrebno uspostaviti kvalitetnije zbrinjavanje otpadnih voda svih naselja, a posebno onih dijelova koji mogu imati značajniji negativni utjecaj na okoliš. Temeljem iznesenog odvodnja otpadnih voda realizira se izvedbom cjelovitog sustava za čitavo područje Grada sa izvedbom razdjelnog tipa javne kanalizacije.

Infrastruktura vodoopskrbe realizirana je na gotovo čitavom području Grada, te ne predstavlja ograničenje budućeg demografskog i gospodarskog razvitka. Naime, razagranata vodoopskrbna mreža, blizina magistralnog cjevovoda i dovoljno količine vode omogućavaju nesmetani daljnji razvoj.

Postojeći energetska sustav zadovoljava potrebe korisnika prostora sa opskrbom preko 110/35 kV i 35 kV zračnog dalekovoda 110/35 kV i i 35/10 kV transformatorske stanice Opuzen, te se u ovom trenutku ne predviđa njegovo proširenje osim određenih zahvata na 10 kV mreži. Realizaciju novih gospodarskih kapaciteta i proširenje građevinskih područja naselja pratiti će i izgradnja odgovarajućih dijelova visokonaponske (10 kV dalekovoda i transformatorskih stanica) i niskonaponske mreže. Međutim, taj distribucijski dio energetske mreže nije predmetom analiza Prostornog plana uređenja Grada.

Mreža telekomunikacija u ovom trenutku zadovoljava potrebe razvijenijih dijelova područja Grada, a posebno najrazvijenijeg dijela uz središnje naselje Opuzen. Pri tome je ukupna telekomunikacijska mreža Grada, preko mjesne AXE centrale na području naselja Opuzen (tipa udaljenog pretplatničkog stupnja UPS zadovoljavajućeg kapaciteta) povezana županijskim telekomunikacijskim sustavom



preko matične centrale u Metkoviću. Budućim razvitkom novih zona gospodarskih djelatnosti i proširenjem građevinskog područja naselja (sa povećanjem broja domaćinstava), a i sukladno potrebama povišenja telekomunikacijskog standarda mogu se, u slučaju potrebe, ostvariti dodatni kapaciteti kroz dogradnju - proširenje postojećeg UPS-a Opuzen.

Time će se ostvariti povoljan kapacitet i visoka razina telekomunikacijske povezanosti unutar Grada, kao i sa drugim područjima, čemu treba dodati i daljnji razvitak mobilnih mreža s većim brojem korisnika.

#### 2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Krajobrazne i prirodne vrijednosti i posebnosti uključivo kvalitete kulturno-povijesne baštine predstavljaju također dio ukupnih razvojnih resursa Grada Opuzen. Naime, značajan dio razvitka ovog područja osnivati će se i na visokoj kvaliteti i atraktivnosti prirodnog prostora, koji u ekološkom smislu treba zadržati najvišu razinu. U tom pogledu raspoloživi resursi na području Grada Opuzen imaju ne samo lokalni, nego i širi državni i županijski značaj. Postojeća zaštićenost prostora vezano uz njegove krajobrazne, prirodne i druge vrijednosti povećati će se u budućnosti kroz određivanje novih zaštićenih područja i strožih režima zaštite, kako bi se postojeće vrijednosti u potpunosti očuvale i unaprijedile. U tom smislu se kroz ciljeve prostornog razvoja, uz već ostvarene predviđaju i dodatni režimi zaštite za određena područja krajobraznih i prirodnih vrijednosti, odnosno prostora od značaja za graditeljsku baštinu, koji obuhvaćaju:

- dio Parka prirode Donja Neretva (u okviru granica Grada) sa najvišom razinom zaštite prirodnih i krajobraznih vrijednosti predloženim za zaštitu temeljem Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije,
  - Područje jugoistočnog dijela delte Neretve sa otočićem Osinj kao posebni rezervat ihtiološko-ornitološki,
  - Na području Županije, a dijelom unutar granica Grada Opuzena u Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije određen je osobito vrijedan predjel prirodni krajobraz koji obuhvaća područje akvatorija delte Neretve,
  - Područje osobito vrijednog predjela - kulturni krajolik utvrđeno kroz Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije obuhvaća i dijelove prostora Grada Opuzena na području oko delte Neretve.
- Posebne vrijednosti prirodnog okoliša koje obuhvaćaju očuvanje krajobraznih kvaliteta (kultivirani krajobraz poljoprivrednog područja) pri čemu treba očuvati izvorne vrijednosti tog kultiviranog krajobraza uz ograničenje - smanjenje intenziteta izgradnje na tim područjima sa Planom predviđenom sanacijom njegovih oštećenih dijelova kroz daljnje oplemenjivanje, uključivo očuvanje značajnih panoramskih točaka unutar prostora Grada.

Prostori od značaja za zaštitu kulturnih dobara i graditeljske baštine, vezani su prvenstveno uz neistraženo arheološko područje koje kao potencijalni prostor arheoloških nalaza obuhvaća čitav teritorij Grada.

Osim arheološkog područja predviđene su mjere zaštite i za slijedeća kulturna dobra:

- povijesna graditeljska cjelina - gradsko područje Opuzen,
- povijesna graditeljska cjelina - seoska naselja Smokovo i Selo,

- Pojedinačni zaštićeni objekti i javni prostori:
- Crkva Sv. Stjepana
- Trg Kralja Tomislava sa objektima Gradske uprave, Kuće Nikolić, Franičević, te Ajduk - Utavac,
- Kuća Oman
- Kuća Sušan
- Gradska riva uz Neretvu
- Most na Maloj Neretvi.

Sva naprijed navedena kulturna dobra prikazana su na grafičkom prilogu Plana "Uvjeti korištenja i zaštite prostora" u mjerilu 1:25.000.

Obzirom na iznesene ciljeve zaštite sveukupnih prostornih vrijednosti evidentno je da u budućnosti treba još više pozornosti posvetiti sveobuhvatnoj zaštiti ravničarskog dijela radi očuvanja atraktivnosti postojećeg krajolika, te održanja odnosno postizanja visoke kvalitete zraka, voda i tla. Prirodne i krajobrazne vrijednosti u kombinaciji s bogatom i vrijednom kulturno-povijesnom baštinom trebale bi postati dio ukupnog spektra razvojnih resursa na području Grada Opuzena (proizvodnja zdrave hrane, turizam). Iako je evidentno da će budući intenzivniji razvoj izgradnje (naselja i prometne infrastrukture) predstavljati faktor potencijalnog ugrožavanja krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti potrebno je planskim mjerama i odredbama za provođenje ovog Plana kroz racionalno dimenzioniranje potrebnog građevinskog područja kao i posebnim uvjetima zaštite u najvećoj mogućoj mjeri uskladiti sve ove aktivnosti u prostoru i temeljiti ih na načelima održivog razvitka, vezano uz nužnost očuvanja svih naprijed navedenih prirodnih potencijala i povijesnih vrijednosti. Radi toga jedan od posebno značajnih zadataka prostornog plana uređenja Grada predstavlja osiguranje potrebnih prostornih i infrastrukturnih preduvjeta za kvalitetan gospodarski, društveni i kulturni razvitak baziran na racionalnom i ograničenom korištenju vrijednih poljoprivrednih površina za buduću izgradnju te održivoj eksploataciji postojećih resursa primjenom različitih planskih mjera, čime će se postići unapređenje i zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti uključivo spomeničku baštinu, kao dio povijesnog i kulturnog identiteta ovog prostora.

## **2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU GRADA**

### **2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora**

Naprijed utvrđene ukupne vrijednosti prostora uvjetuju njegovo racionalno korištenje usklađeno sa potrebama sagledivog razvitka Grada u periodu do 2015. Pri tome će se prostori koji predstavljaju osnovni razvojni resurs područja (poljoprivredno zemljište) koristiti u skladu sa načelima održivog razvitka, na način koji osigurava očuvanje i zaštitu njegovih vrijednosti, uključivo ukupnu obnovljivost pojedinog resursa. Temeljem iznesenog, daljnja se izgradnja veže uz

postojeća naselja sa razvojem mreže prostorno i funkcionalno cjelovitih jedinica, unutar kojih je moguće ostvariti kvalitetan urbani standard, potrebne funkcije gospodarskog razvitka te sadržaje i objekte društvene i komunalne infrastrukture. Drugi tipovi izgradnje vezani uz gospodarski razvitak (industrijsko-proizvodne, zanatsko-servisne i komunalne zone) ili uređivanje prostora za potrebe sadržaja rekreacije, komunalnih objekata i infrastrukture djelomice se razvijaju i izvan građevinskog područja naselja, kao zasebne gospodarske odnosno komunalne zone, koje se povezuju sa već izgrađenim dijelovima u funkcionalno cjelovita gospodarska područja. Ukupno dimenzioniranje novih prostora za daljnje uređivanje i korištenje provedeno je na načelu zaštite i obnovljivog korištenja osnovnih resursa, što se prvenstveno odnosi na poljoprivredno zemljište, uključivo i druge prirodne vrijednosti (krajobraz i sl.). Na taj način se kroz racionalno "trošenje" prostora u skladu s realnim potrebama demografskog i gospodarskog razvitka postiže njegovo očuvanje za daljnji postplanski period, a usmjeravanjem novih zona izgradnje izvan prirodno kvalitetnih i resursnih područja postiže ukupna zaštita prostora Grada Opuzena. Radi toga Prostorni plan uređenja Grada Opuzena predstavlja osnovnu prostorno-plansku dokumentaciju za neophodno usmjeravanje prostornog razvitka, kroz usaglašavanje namjenskog korištenja prostora sa očuvanjem prirodnih resursa provedbom uvjeta održivog razvitka. Planom se također uspostavlja funkcionalni ustroj prostora koji ima za cilj grupiranje sukladnih sadržaja i namjena na način da se osigura racionalno uređenje prostora, usklađeno sa zatečenim prirodnim-prostornim vrijednostima i uvjetima zaštite okoliša. Osnovni principi i ciljevi racionalnog korištenja i zaštite prostora temelje se na ostvarenju slijedećih glavnih postavki:

- Građevinska područja naselja treba oblikovati, uskladiti i dimenzionirati prema stvarnim demografskim potencijalima sa potrebnim rezervnim prostorima radi realno očekivane "disperzije" izgradnje, zadržavajući tradicionalnu tipologiju formiranja naselja, uvažavajući mogućnosti njihovog opremanja nužnom prometnom i komunalnom infrastrukturom, uključivo objekte društvenog standarda, kako bi naselja ostvarila odgovarajući urbani standard.
- Lokacija i namjena novih građevinskih područja treba biti prvenstveno usmjerena prema ostvarenju intenzivnijeg gospodarskog razvitka, a manje za potrebe stanovanja, pa realizacija gospodarskih zona ima prioritet pred drugim namjenama i načinima korištenja prostora.
- Poljoprivredno zemljište na ravničarskom dijelu Grada, (izvan zona gospodarskog razvitka), treba sačuvati od bilo kakove izgradnje izuzev gradnje u funkciji daljnje revitalizacije gospodarstva s glavnom namjenom usmjerenom prema unapređenju poljoprivredne i druge proizvodnje (farme, obiteljska gospodarstva i sl.) Unutar tog prostora realiziraju se samo manja proširenja postojećih naselja vezano uz budući demografski potencijal.

- Postojeće priobalno-morsko područje, koje se danas koristi u funkciji turizma niže kategorije (kamp - plaža) treba unarpijediti kroz značajno povećanje standarda, komunalne opremljenosti i uređenosti, čime se može postići viša kategorija turističkog područja adekvatna ukupnoj prirodno-prostornoj vrijednosti okolnog prostora.

Uzevši u obzir naprijed iznesene kriterije racionalnog korištenja i zaštite prostora mogu se dati okvirni (generalni) parametri daljnjeg razvitka pojedinih naselja, utvrditi potreba njihovog širenja kao i definirati karakter buduće izgradnje po pojedinim prostorno-tipološkim cjelinama:

- Urbano i gospodarski-razvojno najznačajnija područje obuhvaća širi prostor naselja Opuzen na kojemu se očekuju određeni razvojni pomaci, prvenstveno vezano uz različite gospodarsko-proizvodne, zanatsko-sevisne i komunalne djelatnosti locirane unutar novih gospodarskih zona izvan naselja. Radi toga na tom području treba predvidjeti nove atraktivne prostore za izgradnju gospodarskih sadržaja, a uz glavno središnje naselje Opuzen (koje predstavlja najveće i najurbaniziranije područje sa smještajem većeg broja urbanih funkcija) treba osigurati mogućnost daljnjeg ograničenog proširenja građevinskog područja, te više razine urbanog standarda kroz veću koncentraciju sadržaja društvene infrastrukture i posebno atraktivnih gospodarskih djelatnosti te boljom opremljenosti komunalnom infrastrukturom.
- Longitudinalni potezi naselja Buk-Vlaka i Pržinovac koja prate južne rubne dijelove ravničarskog prostora obuhvaćaju ruralno područje sa slabije izraženim potrebama budućih proširenja građevinskog područja, te se gotovo u potpunosti zadržava postojeća sturktura tih naselja sa njihovim manjim proširenjem vezano uz očekivano povećanje broja stanovnika. Radi toga su i potrebe za novim razvojnim prostorima naselja i gospodarskih djelatnosti znatno smanjene, te obuhvaćaju samo područje ugostiteljsko-turističke namjene uz naselje Pržinovec. Međutim i to turističko područje predstavlja ustvari samo manje proširenje i prvenstveno kvalitetnu nadgradnju već postojeće zone kampa sa pratećim sadržajima. Razvoj ovog područja osnivati će se prvenstveno na korištenju postojećih prirodnih resursa za razvitak tradicionalnih gospodarskih djelatnosti u okvirima obiteljskog gospodarstva (poljoprivreda, voćarstvo i sl.) uz dopunu kroz proizvodnju zdrave hrane i ekološki (seoski) turizam bez osnivanja novih radno-proizvodnih područja. Nova izgradnja u funkciji gospodarskog razvitka može obuhvatiti pojedine lokacije za potrebe obiteljskih gospodarstava kao nositelja proizvodnje (farme, mala prerada poljoprivrednih proizvoda, staklenici, plastenici) koje se realiziraju izvan građevinskog područja u okviru veće poljoprivredne (proizvodne) površine.

Sumiranjem iznesenog može se konstatirati da će doći do značajnijeg smanjenja građevinskog područja naselja u odnosu na ranije prostorno-planske dokumente

(PPO Metković), čime se podiže razina racionalnosti u raspolaganju prostorom te ujedno ostvaruje i njegova zaštita kao važne prirodne i resursne osnove budućeg napredka.

### 2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Građevinska područja naselja predstavljaju direktni odraz planiranih urbano-razvojnih procesa u prostoru, budući se svaki razvitak realizira bilo kroz izgradnju stambenih ili gospodarskih struktura. Takovu sliku, koja je odraz dosadašnjeg urbanog razvitka, pružaju i postojeća građevinska područja u okviru kojih dominiraju izgrađeni dijelovi uz središnje naselje Opuzen, koji svojom površinom od 60,48 ha (41,46 ha površine naselja i 19,02 ha površine izvan naselja) obuhvaća gotovo 75% izgrađenih dijelova prostora na teritoriju jedinice lokalne samouprave. Preostalih 25% izgrađenog dijela građevinskog područja obuhvaća postojeći prostor naselja Buk-Vlaka i Pržinovac.

Preostala naselja Buk-Vlaka i Pržinovac locirana su na južnom rubu šireg poljoprivrednog područja uz vodotok Male Neretve. Osim gradskog središta Opuzena, koja u urbanoj tipologiji predstavlja naselje gradskog tipa sva ostala naselja grade svoj izgrađeni prostor linearno uz postojeće prometnice prema poznatoj i tradicionalnoj ravničarskoj tipologiji kao tipična seoska vrlo uređena naselja smještena u okvirima šireg pretežito poljoprivrednog okruženja.

Zatečeno izgrađeno područje unutar svih naselja iznosi 61,42 ha ili samo 2,6% ukupne površine Grada Opuzena. Izvan građevinskih područja zone sa izgrađenim sadržajima gospodarske namjene locirane su na prostoru naselja Opuzen, te obuhvaćaju površine veličine 19,02 ha, što zajedno sa naprijed navedenom izgrađenom površinom naselja daje ukupno postojeće (izgrađeno) građevinsko područje površine 80,44 ha (29% ukupnog građevinskog područja). Osim navedenih lokacija gospodarske namjene, ukupna stambena, stambeno-poslovna, poslovno-stambena i proizvodno-radno-poslovna izgradnja locira se unutar prostora pojedinog naselja.

U okvirima stvaranja preduvjeta za budući gospodarski razvitak građevinska područja imaju poseban značaj. Naime, upravo ona predstavljaju podlogu - prostor na kojemu se takav planirani i programirani razvitak treba ostvariti i oživotvoriti. Podsticanjem i ostvarivanjem gospodarskog razvitka javlja se potreba za povećanjem prostora stanovanja kao rezultata pozitivnog utjecaja gospodarskog razvitka na demografsku situaciju. Uzevši u obzir utvrđene mogućnosti daljnjeg gospodarskog razvitka područja Grada Opuzena u svim segmentima gospodarstva, predviđene su i u budućem građevinskom području različite namjenske strukture smještene u okvirima naselja, odnosno u posebnim zonama izvan naselja pogodnim za njihov razvitak.

Građevinska su područja u okviru ovog Plana, vezano uz potrebe budućeg razvojnog perioda do 2015.godine, utvrđena kao prostori za razvoj i uređenje površina naselja, prostori za razvoj i uređenje područja izvan naselja, te kao izdvojena građevinska područja uglavnom već zatečenih struktura pojedinačnih ili grupiranih objekata. Tako se u okvirima naselja (površine za razvitak i uređenje naselja) osiguravaju potrebni dodatni prostori javne namjene za razvitak urbanih funkcija, stanovanja definiranog kao zone mješovitog tipa (stambeno-poslovne i poslovno-stambene strukture), uključivo manje radne zone, koje omogućavaju određeni gospodarski razvitak svakom pojedinom naselju. Posebna veća razvojna područja za potrebe gospodarstva (radno-proizvodne, zanatsko-servisne, komunalne i trgovačke djelatnosti) kao glavnog pokretača budućeg gospodarskog razvitka (uključivo poljoprivredu, voćarstvo i stočarstvo) osigurana su (iz funkcionalnih, zaštitnih i prometno-organizacijskih razloga) kao zasebna područja za razvoj i uređenje prostora izvan naselja. Međutim, i ta područja locirana su u prostoru na način da se nalaze uz već postojeće - izgrađene objekte/zone gospodarske namjene i predstavljaju samo njihova proširenja. Time dijelom koriste postojeće prometne pogodnosti i blizinu glavnih prometnih pravaca, pa se u prostornoj i funkcionalnoj organizaciji Grada postiže koncentracija građevinskih područja, racionalnost i ekonomičnost izgradnje, te lakše opremanje potrebnom komunalnom infrastrukturom uz zadržavanje većih slobodnih i neizgrađenih područja u formi kvalitetnog prirodnog i kultiviranog krajobraza između stambenih naselja i tih zona.

Naprijed izneseni okvirni elementi razvitka naselja i gospodarstva rezultirali su određenim promjenama vezano uz lokaciju i veličinu građevinskih područja u odnosu na postojeću izgrađenost prostora. Naime, radi stimuliranja i povećanja ukupne privlačnosti područja Grada Opuzena, predviđeno je adekvatno povećanje izgrađenih dijelova naselja kroz formiranje novih zona izgradnje za potrebe stanovanja, urbanih funkcija i gospodarstva. Pri tome se građevinska područja naselja povećavaju prvenstveno kroz popunjavanje neizgrađenih međuprostora, te u dubinu prostora, zadržavajući kao osnovicu zatečeni prostor i urbanu matricu naselja.

Tako se postojeće izgrađeno područje naselja povećava sa 61,42 ha na ukupno planirani prostor za izgradnju naselja dimenzioniran sa površinom od 178,78 ha. U okviru ukupnog građevinskog područja naselja nove površine za razvoj i uređenje prostora naselja učestvuju sa 117,36 ha ili 65,6%. Izgradnja izvan građevinskih područja naselja obuhvaća ukupan prostor od 97,21 ha, ili 35,2% ukupno predviđenog građevinskog područja naselja i izvan naselja.

Pri tome danas već izgrađeni dijelovi građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku namjenu iznose samo 19,02 ha, a novi obuhvaćaju 78,19 ha, što znači da se ovim Planom osiguravaju dovoljne površine izvan naselja za budući razvitak gospodarskih djelatnosti, vodeći računa da se vrijedno poljoprivredno zemljište očuva od budućeg intenzivnijeg korištenja za potrebe izgradnje.

Sveukupno građevinsko područje na prostoru Grada Opuzena povećava postojeće površine veličine 80,44 ha na ukupni prostor građenja u naselju i izvan naselja sa 275,99 ha.

U okvirima interne prostorne raspodjele građevinskih područja na karakteristične prostorne cjeline Grada može se konstatirati da se Planom predviđa veće učešće građevinskih područja naselja i izvan naselja na dijelu glavnog središnjeg naselja Grada Opuzena, koje iznosi ukupno 189,24 ha ili 69% ukupnog građevinskog područja Grada. Na tom je području ujedno predviđeno i najveće povećanje građevinskog područja, koje iznosi 128,76 ha ili 66% novog građevinskog područja u naseljima i izvan naselja. Takova raspodjela rezultat je usmjeravanja značajnije gospodarske aktivnosti prema području predmetnog naselja kao prostorno-prometno najpovoljnijih lokacija za razvitak novih gospodarskih struktura.

Detaljni prikaz građevinskih područja sa njihovom veličinom i strukturom dat je u priloženoj tablici 5.



Tablica 5.

**KVANTIFICIRANI POKAZATELJI O GRAĐEVINSKOM PODRUČJU - GRAD OPUZEN**

Pregledom strukture građevinskog područja iskazanog u okviru naprijed datih tablica može se konstatirati da se veći dio povećanja realizira u okviru građevinskih područja naselja, namjenjenih budućem urbanom razvitku Grada, što osim stambene namjene uključuje i gospodarske sadržaje te urbane (društvene) funkcije. Međutim, planirana područja izgradnje izvan naselja tretirana su restriktivno budući se radi o proširenju na poljoprivredno zemljište, pa i takva minimalna proširenja osiguravaju dovoljne površine za planirani razvitak do 2015.godine.

Predložena struktura građevinskog područja, kako po lokaciji (unutar naselja i izvan naselja), tako i po namjeni, predstavlja dobru osnovu za buduću razvitak naselja i gospodarstva, pa se slijedom toga stvaraju i potrebni preduvjeti i za postepeno daljnje poboljšanje postojeće demografske situacije.

Građevinsko područje za potrebe razvitka naselja unutar granica Grada Opuzena predviđeno je i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, ali samo kao smjernica i pokazatelj za daljnju izradu prostornih planova uređenja gradova i općina na području ove županije. Njime je veličina građevinskog područja naselja utvrđena samo orijentaciono radi daljnje razrade na razini Prostornog plana Grada. Prijedlog Prostornog plana uređenja Grada Opuzen rezultirao je smanjenjem građevinskog područja naselja vezano uz ranije projekcije PPO Metković. Drugi pozitivan pomak u racionalnom raspolaganju prostorom ostvaren je i prema smjernicama Prostornog plana županije. Naime, obzirom na razliku - smanjenje u odnosu na PPŽ Dubrovačko-neretvanske od 84,88 ha rješenja ovog Plana predstavljaju pozitivan pomak u racionalnom tretiranju građevinskih područja naselja i njihovom usaglašavanju sa demografskim i gospodarskim razvitkom, a kao konačni rezultat naprijed istaknutih preporuka županijskog i općinskog plana. U nastavku tekstualnog obrazloženja daju se usporedni kvantificirani pokazatelji jednog i drugog Plana koji ukazuju na postignute rezultate.

Smjernice za dimenzioniranje građevinskog područja naselja u okviru Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije:

- Ukupno građevinsko područje.....375,93 ha
  - Izgrađeno.....92,44 ha
  - Planirano.....283,49 ha
- građevinsko područje  
u okviru Prostornog plana uređenja  
Grada Opuzen
- Ukupno.....275,99 ha
  - Izgrađeni dio .....80,44 ha
  - Neizgrađeni dio.....195,55 ha

Usporedbom iskazanih veličina građevinskih područja naselja može se konstatirati da je prijedlogom Prostornog plana uređenja Grada Opuzen postignuto smanjenje

predviđenog ukupnog građevinskog područja naselja u okviru PPŽ za 26% uz očuvanost svih stimulativnih faktora vezanih uz stvaranje kvalitetnih preduvjeta za daljnji život i rad stanovnika ovog područja.

### 2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Unapređenje uređenja naselja na razmatranom prostoru Grada Opuzena treba usmjeravati u tri osnovna pravca, koji trebaju riješiti sljedeću problematiku:

- postizanje kvalitetnijeg urbano-prostornog i oblikovnog uređenja naselja,
- postići potrebnu koncentraciju urbanih funkcija na području glavnog središnjeg naselja koje će svojim gravitacijskim područjem pokriti prostor Grada,
- ostvariti adekvatno uređenje središnjeg naselja - sjedišta Grada u pogledu postizanja nužnog urbano-prostornog, prometno-komunalnog i oblikovnog standarda,
- realizirati pripremu prostora namjenjenog gospodarskom razvitku.

Posebnu kvalitetu urbano-prostornog i oblikovnog uređenja prostora naselja treba ostvariti u središnjem naselju Grada kao i novim gospodarskim područjima na kojima se uređivanje prostora provodi sa višim standardom. Znači da razvitak u tim područjima (a posebno za nove zone izgradnje) treba realizirati temeljem urbanističkih planova uređenja i detaljnih prostorno-planskih dokumenata, koji će omogućiti postizanje potrebne razine kvalitete uređenja naselja ili prostora izgradnje izvan naselja.

Jedan od značajnih ciljeva prostornog uređenja naselja na području Grada predstavlja postizanje odgovarajućeg minimalnog nivoa opremljenosti prostora prometnom i komunalnom infrastrukturom. To znači da unutar područja središnjih naselja treba osigurati prometne površine sa suvremenim kolnikom minimalne širine 6,0 m, dok unutar područja manjih naselja lokalna ili nerazvrstana prometnica treba sa svojim gabaritom omogućiti minimalno izgradnju kolnika širine 5,0 m, te pješačkog pločnika 1,0 m uključivo eventualno potrebne jarke za odvodnju oborinske vode. Navedeni smanjeni standard ne odnosi se na glavno središnje naselje Grada. U okvirima komunalno-infrastrukturne opremljenosti treba omogućiti opskrbu korisnika unutar naselja vodom i energijom, provesti povezivanje na gradski sustav telekomunikacija, te osigurati suvremeni način odvodnje otpadnih voda, posebno u prostorima na kojima se kroz posebne zakone ili dokumente traži postizanje više razine zaštite prirodnih resursa - poljoprivrednog zemljišta i voda.

U okvirima glavnog središnjeg naselja značajni dio komunalne infrastrukture ali i sastavni dio unapređenja uređenja naselja predstavlja uređenje otvorenog urbanog - javnog prostora. Također, neizostavni dio unapređenja uređenja naselja u glavnom središtu Grada predstavljaju prostori uređene vegetacije - parkovne površine, te druge uređene zelene površine, kao važan dio ukupnog urbanog izgleda središnjih naselja.

Unutar prostora Grada Opuzen treba kroz unapređenje komunalne infrastrukture osigurati potrebne koridore za izgradnju prometne infrastrukture državne razine. To se odnosi na izgradnju nove autoceste, na potezu između naselja Split-Opuzen-Dubrovnik te realizaciju brze Jadranske željeznice kao dijela državnih i europskih prometnih koridora.

Osim tih površina prometne infrastrukture više razine treba osigurati i adekvatnu kvalitetu prometnih površina unutar naselja, kao i realizirati dobru povezanost naselja, kako prema glavnom središtu, tako i između pojedinih područja unutar i izvan Grada. Time će se omogućiti dnevne migracije stanovništva sa unutrašnjih područja u pravcu središnjeg naselja Grada i drugim većim gradovima (Split, Ploče, Metković, Dubrovnik ) prema kojima gravitira stanovništvo sa područja Grada Opuzena.

Ostala neophodna komunalna infrastruktura, koju treba realizirati u okviru prostornog razvoja naselja i gospodarskih djelatnosti na području Grada sastoji se prvenstveno od odvodnje otpadnih voda. Određena poboljšanja koja treba ostvariti tijekom planskog perioda obuhvaćaju poboljšanja i proširenja postojeće energetske mreže 10 kV - distribucijske razine radi pokrivanja potreba novih zona izgradnje, te proširenja dijela telekomunikacijskog sustava Grada povećanjem kapaciteta postojećeg UPS Opuzen. Na taj način će se, osim na užim područjima postojećih naselja, postići adekvatan ujednačeni komunalni standard na prostoru novih građevinskih područja , te osigurati kvalitetnu ukupnu funkciju postojećih i planiranih stambenih i gospodarskih područja unutar razmatranog prostora Grada Opuzena.

### 3.0. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

#### 3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU GRADA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

Budući prostorni razvoj na području Grada i nadalje će se usmjeravati i temeljiti na osnovnim resursima područja kao što su poljoprivredno zemljište, priobalno-morsko i riječno područje, te prometnim pogodnostima lokacije ovog prostora u odnosu na glavne prometne koridore.

U tom smislu će i prostor Grada Opuzena u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave više učestvovati u segmentima gospodarskog razvitka Županije koji se odnose na djelatnosti u segmentu poljoprivrede, prerađivačke i prateće industrije, turizma, te različite gospodarske aktivnosti privrednih subjekata manje i srednje veličine, uključujući kao značajan faktor individualna obiteljska gospodarstva i poduzetničke aktivnosti u sferi male privrede.

Pretpostavljeni razvojni pomaci u ukupnom gospodarstvu imati će svoj odraz i na mreži naselja pa će se kroz razmatrani razvojni period jačati glavno središnje naselje Opuzen sa lokacijom na glavnim prometnim pravcima. Daljnjim gospodarskim razvitkom ostvariti će se podsticaj za demografski napredak privlačenjem novog stanovništva sa okolnog, slabije razvijenog područja, pa će doći do jačanja središnjeg naselja do veličine od oko 4500 stanovnika, te drugih naselja do prognozirane veličine od oko 2000 stanovnika (Buk- Vlaka i Pržinovac).

Iznesena ocjena očekivane veličine naselja temelji se na postojećim pozitivnim procesima u okviru demografskog stanja na području Grada, pa će naprijed navedeni razvojni procesi, u okviru očekivanog napretka gospodarstva doprinjeti daljnjoj akceleraciji tog trenda.

Time će se stvoriti preduvjeti demografskog ojačanja naselja sa stvaranjem potrebne "kritične mase" radno sposobnog stanovništva koje može učestvovati u podršci daljnjem razvitku gospodarstva.

Opisana demografska situacija rezultirati će koncentracijom stanovništva prevenstveno u glavnom centralnom naselju (gradsko središte Opuzen) kao najatraktivnijem razvojnom prostoru smještenom uz glavne prometne koridore. Veličina pojedinih naselja imati će također svog upliva na koncentraciju sadržaja na određenom dijelu Grada. Kako navedeni procesi migracija stanovništva i porasta pojedinih naselja neće bitno promijeniti njihovu veličinu i značaj, može se u pogledu sadržaja društvene infrastrukture konstatirati da će i u budućnosti sustav naselja Grada Opuzena i njihov značaj u odnosu na strukturu naselja u okviru Županije biti zanemariv, kako po veličini i broju stanovnika, tako i po koncentraciji društvene infrastrukture.

Naime, i u budućem periodu ovo će se područje u pogledu značajnijih sadržaja društvene infrastrukture i većih radno-gospodarskih područja oslanjati na okolna razvijenija područja gradova Metković, Ploče, Split i Dubrovnik. Međutim, posve je sigurno da će očekivani napredak gospodarstva Grada pratiti i intenzivniji razvitak čitavog niza uslužnih funkcija, kao dijela ukupnog razvitka gospodarstva, prvenstveno u funkciji zadovoljavanja određenih potreba lokalnog stanovništva užeg gravitacijskog područja.

Dobra razina postojeće razvijenosti prometne infrastrukture, kao i planirana nova izgradnja, daje prostoru Grada Opuzena poseban značaj kao tranzitnog prostora preko kojega se odvijaju glavni prometni tokovi iz centralnog dijela Hrvatske prema rubnom južnom području. Radi toga teritorij Grada Opuzena ulazi u one prostore koji imaju poseban prometni i razvojni značaj Županiju i Državu.

U okviru prostornog razvoja na području Grada posebno mjesto zauzimaju i mjere zaštite pojedinih prirodnih resursa kao područja značajne prirodne vrijednosti. Uvažavajući postojeće vrijednosti dolazi do takovog usmjeravanja prostornog razvitka Grada Opuzena sa kojim se omogućava održavanje ekološki vrijednog prostora i očuvanje visoke razine zaštite okoliša. Time se ovaj prostor otvara prema novim mogućnostima razvitka temeljenog na visokoj kvaliteti prirodnog okoliša (proizvodnja zdrave hrane, različite vrste turizma i dr.). U tom smislu vrijedni prirodni prostori i specifični razvojni procesi koji će oni podstaknuti predstavljaju moguću dopunu gospodarskog razvitka Grada, a ujedno čine važan dio sačuvanog i zaštićenog prirodnog okoliša od značaja za područje Dubrovačko-neretvanske županije (posebno na dijelu područja Parka prirode Neretva).

Zaključno se može konstatirati da se pretpostavlja daljnji prostorni razvoj na području Grada posebno sa ciljem stimulacije općeg gospodarskog razvitka na njegovom ukupnom području (naselje Opuzen i morska obala - Pržinovac), formirajući namjensko različite lokalitete prema postojećim resursima i pogodnostima određene lokacije, ali omogućavajući i druge razvojne pravce vezano uz lokalne resurse (poljoprivredno zemljište, vode, prometna pogodnost i dr.). To će imati odraza i na potrebu formiranja adekvatnih građevinskih područja, unutar i izvan naselja na kojima je moguće ostvariti predviđene razvojne strukture. Međutim, svi navedeni prostorno-razvojni pomaci na području Grada Opuzena neće dovesti do značajne promjene osnovnih karakteristika već će se samo ostvariti kvalitetniji urbani i životni standard na ovom području te time osigurati bolje preduvjete za zaposlenost i zadržavanje postojećeg stanovništva te neophodno privlačenje novog stanovništva.

Radi toga će se područje jedine lokalne samouprave - Grada Opuzena u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije i dalje zadržati u okviru manjih prostornih jedinica sa kvalitetnim razvojnim potencijalima i mogućnostima, vrijednim prirodnim resursima i dobrom prometnom infrastrukturom, koji joj bez

obzira na veličinu teritorija omogućavaju ulazak među prirodno-prostorno i razvojno značajna područja u Županiji.

### 3.2. PLANIRANA ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Temeljna organizacija prostora na području Grada Opuzen proizlazi iz utvrđenih razvojnih potreba i mogućnosti, ocjene prihvatnih kapaciteta prostora, uvažavajući sva ograničenja koja proizlaze iz potrebe očuvanja poljoprivrednih površina te osiguranja održivog razvitka, t.j. uspostavi osnovnog principa da se u namjeni i korištenju prostora kroz planski period 2003-2015 god. trajno osiguraju njegove vrijednosti i za potrebe budućih generacija.

Usmjeravanje osnovne namjene i korištenja prostora kao i međusobne funkcionalne organizacije pojedinih dijelova Grada temelje se na ocjeni prikladnosti prostora za pretežne ili karakteristične namjene, uključujući pri tome i dinamična - gravitacijska djelovanja većih okolnih urbanih sustava i razvojnih središta (Split, Ploče, Metković, Dubrovnik) na šira područja, kako u okviru gospodarsko-proizvodno-radnih funkcija tako i u segmentu društvene infrastrukture.

Nova organizacija prostora usmjerava se u budućnosti prema najznačajnijim razvojnim resursima kao što su poljoprivredno zemljište i morske-vodne površine kao i druge pogodnosti koje proizlaze iz dobre prometne povezanosti, te već izgrađenih naseljskih i ostalih struktura. Temeljem iznesenog može se očekivati da će u okviru Planom razmatranog područja doći i do očekivanog proširenja područja naselja kao i potreba za osiguranjem novih prostora za izgradnju izvan naselja. Planom prognozirani razvitak reflektira se na proširenje postojećih zona izgradnje, unutar kojih se ostvaruju novi razvojni procesi, a sve kao rezultat dobre povezanosti ovog područja prema drugim većim okolnim gradovima, te položaja na magistralnim prometnim koridorima države i Županije (ceste, željeznica, plovni put). Time je omogućeno uključivanje ovog područja u gospodarske aktivnosti većih okolnih gradova kroz podršku njihovog gospodarstva i ponudu specifične proizvodnje sa prostora Grada Opuzena. Isto tako, obzirom na dobru pristupačnost, ovo područje ima mogućnosti (preko naprijed navedenih prirodnih resursa i povijesnih vrijednosti) postati područje ekološkog turizma i rekreacije.

U budućoj organizaciji prostora i dalje će najznačajniju ulogu imati razvojno područje smješteno uz rijeku Neretvu i Grad Opuzen, a između glavnih prometnih pravaca D-8, D-9 te nove autoceste i željeznice. Na tom se dijelu Grada formira glavna koncentracija stanovištva i gospodarskih aktivnosti, te je unutar njega smješteno glavno urbano središte - naselje Opuzen, sa koncentracijom sadržaja društvene infrastrukture lokalnog (gradskog) značaja. Druga naselja smještena su uz pravac županijske ceste Ž-6219 (Buk-Vlaka) i lokalne L-69010 (Pržinovac) vezano uz poljoprivredno zemljište, potrebe naselja, te mogućnosti razvitka turizma uz morsku obalu.

Uvažavajući specifičnosti pojedinih područja (prostorno funkcionalnih cjelina: urbano-gospodarsko-razvojnog i drugog nizinskog poljoprivrednog područja) utvrđena je organizacija i namjena prostora temeljena na specifičnostima i lokalnim resursima svakog pojedinog područja. Tako će se poljoprivredno područje i dalje razvijati kao prostor intenzivne poljodjelske proizvodnje, koju će pratiti naselja locirana uz županijske, lokalne i ostale prometnice. Na tom području Grada Planom se predviđa zaštita i očuvanje vrijednog poljoprivrednog zemljišta, ali i dalji razvitak novih gospodarskih aktivnosti vezano uz prometne pogodnosti pojedinog dijela njezinog područja. Pri tome se čitavo područje Grada, bez obzira na razlike u koncentraciji naselja i gospodarskih sadržaja (osim na prostoru središnjeg naselja - Opuzen) namjenski zadržava kao izvorni ruralno - prirodni prostor čije će korištenje biti usmjereno prema određenim vrstama poljoprivredne proizvodnje, uz značajnije učešće voćarstva i povrtlarstva te dobrim mogućnostima budućeg razvitka ekološkog turizma, kombinirano sa različitim sadržajima rekreacije i turizma.

Prilikom određivanja namjene prostora i planske realizacije novih razvojnih područja vodilo se računa o određenim postavkama utvrđenim na razini Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske te Prostornog plana Županije, vezano uz zaštitu i očuvanje vrijednih prirodnih prostora koji imaju poseban lokalni značaj, pa su kod razmatranja daljnjeg razvitka naselja i gospodarskih područja uzete u obzir slijedeće postavke:

- usmjeravanje većeg dijela nove pretežito stambene zgradnje na prostore unutar ili uz postojeća naselja s potrebnim neophodnim razvojnim proširenjima,
- realizacija novih zona izgradnje izvan građevinskih područja naselja provodi se samo za potrebe realizacije novih razvojno-gospodarskih područja, koja se smještavaju uz postojeća naselja i već realizirane lokacije gospodarske namjene, te na prometno pogodnim lokacijama,
- zadržavanje slobodnih međuprostora između izgrađenih dijelova naselja kao zelenih i krajobraznih prostora te očuvanje vrijednih prirodnih područja u izvornom prirodnom obliku.

### **3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za planiranu namjenu površina**

U budućem korištenju i namjeni prostora Grada Opuzena razlikuju se slijedeći prostori:

1. prostori za razvoj i uređenje površina naselja
  2. prostori za razvoj i uređenje površina izvan naselja
1. Razvoj i uređenje površina naselja obuhvaća prostorno-funkcionalnu cjelinu izgrađenog i neizgrađenog dijela naselja tj. prostore izgrađenih naseljskih struktura kao i površine namijenjene razvoju i širenju naselja. U okviru cjelina naselja posebno su sadržane i zone namijenjene razvoju određenih djelatnosti ili



specifičnih namjena prostora, kako bi na taj način prostor dobio šire namjensko strukturiranje. Time bi se sačuvao od gradnje isključivo stambenih građevina i ujedno osigurao novi razvojni prostor u okviru svakog pojedinog naselja, usmjeren prema određenim gospodarskim aktivnostima, što predstavlja doprinos unapređenju zatečenih naseljskih struktura.

Kao zatečena izdvojena građevinska područja zadržavaju se postojeći objekti - obiteljska gospodarstva te graditeljski sklopovi (pojedinačni objekti ili grupe objekata) izgrađeni disperzno izvan formiranog prostora naselja. Ta područja nalaze se unutar prirodnih neizgrađenih prostora na kojima se Planom ne predviđa daljnje građenje, već se postojeća izgradnja zadržava u formi izdvojenih građevinskih područja za koja nije predviđeno proširenje i oprema naseljskim sadržajima, već se prvenstveno planira obnova i revitalizacija u funkciji obiteljskih gospodarstava (stanovanja i proizvodnje) vezano uz lokalne resurse (poljoprivreda, povrtnjaci, voćnjaci). Afirmacija određenih kulturnih dobara utvrđenih na pojedinim područjima Grada (arheološki lokaliteti, povijesna jezgra i dr.) kroz njihovu prezentaciju, također predstavljaju dio planiranog razvojnog procesa na ukupnom području Grada.

2. Razvoj i uređenje površina izvan naselja provodi se uz uvjete maksimalnog očuvanja poljoprivrednog tla više bonitetne kategorije u isključivoj osnovnoj namjeni, budući da isto treba predstavljati dio najznačajnijih razvojnih potencijala Grada. Na tim područjima prvenstveno će se stimulirati revitalizacija i unapređenje poljoprivredne proizvodnje sa svim pratećim gospodarskim i drugim sadržajima. Također, u tu će se svrhu omogućiti i gradnja građevina izvan građevinskih područja u funkciji obnove obiteljskih gospodarstava sa ciljem razvitka intenzivne poljoprivredne proizvodnje (staklenici, plastenici i sl.). Samo na pojedinim površinski ograničenim lokacijama uz naselja predviđena je prenamjena poljoprivrednog zemljišta sa ciljem realizacije novih gospodarskih struktura.

Radi toga su u funkciji daljnjeg razvitka Grada Opuzena, izvan postojećih naseljskih struktura, planirana gospodarska područja na kojima također treba ostvariti dio ukupnog budućeg razvitka. Novo je gospodarsko područje radi već postojećih gospodarskih sadržaja i dobrog pristupa regionalnog prometa, smješteno uz naselje Opuzen i predstavlja atraktivnu lokaciju za izgradnju čitavnog niza gospodarskih sadržaja proizvodne, poslovne, servisno-zanatske i komunalne namjene. Obzirom na prostorno-prometne karakteristike predmetne lokacije očekuje se realizacija gospodarskih sadržaja manje i srednje veličine. Planom se također osigurava proširenje već postojeće gospodarske zone uz cestu D-9, kako bi se i na ovoj prometno povoljnoj lokaciji osigurao dodatni razvojni prostor.

Također i morsko-priobalno područje nudi dobre mogućnosti razvitka turizma, što se ostvaruje daljnjom dogradnjom postojećeg korištenja tog područja (priobalna zona naselja Pržinovac) kroz unaprijeđenje uređenja prostora i ostvarenog znatno višeg standarda, čime se postiže značajno unaprijeđenje postojeće namjene i izgrađenih struktura sa dodatnom atrakcijom ovog turističkog prostora.

Unutar ukupne strukture površina predviđenih za razvoj i uređenje prostora izvan naselja nalaze se:

- Zone gospodarske namjene
  - poslovna namjena, pretežito uslužna (K1), pretežito trgovačka (K2), komunalno-servisna (K3)
  - ugostiteljsko-turistička namjena (T)
  - sportsko-rekreacijska namjena (R)
  
- Poljoprivredno tlo definirano je kao prostor isključivo osnovne namjene, u kategoriji:
  - osobito vrijedno obradivo tlo (P1)

Površine infrastrukturnih sustava sadržavaju: ceste, željeznice i dalekovode sa TS dok vodene površine obuhvaćaju postojeće vodotoke i kanale (V).

Ukupna površina i učešće naprijed navedenih prostora dimenzioniranih za plansku 2015. godinu, a predviđenih za razvoj i uređenje površina naselja, uključivo razvoj i uređenje površina izvan naselja prikazani su u narednoj tablici:

Tablica 6.

**PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA OPUZEN  
KVANTIFICIRANI POKAZATELJI: POSTOJEĆA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA 2001. GOD.**

Red br.	GRAD OPUZEN	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Grada	stan./ha *	m <sup>2</sup> /stan.
<b>1.0</b>	<b>ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA</b>					
1.1.	Grad.područja naselja	GP				
	- Izgrađeni dio		61,42			
	- Neizgrađeni dio		117,36			
	<b>UKUPNO 1.1.</b>	<b>GP</b>	<b>178,78</b>	<b>7,44</b>	<b>47,54</b>	<b>210,33</b>
1.2.	Izgrađene strukture van građevinskog područja	I	-			
		E	-			
		H	-			
		K	62,02			
		T	28,08			
		R	7,11			
	<b>UKUPNO 1.2.</b>		<b>97,21</b>	<b>4,04</b>	<b>-</b>	<b>114,36</b>
	<b>GRAĐEVINSKO PODRUČJE</b>		<b>275,99</b>	<b>11,48</b>	<b>30,80</b>	<b>324,69</b>
1.3.	Poljoprivredne površine - obradive	P	-			
		P1	1791,58			
		P2	-			
		P3	-			
	<b>UKUPNO:</b>		<b>1791,58</b>	<b>74,53</b>	<b>-</b>	<b>2107,75</b>
1.4.	Šumske površine - gospodarske - zaštitne - posebne namjene	Š	-			
		Š1	-			
		Š2	-			
		Š3	-			
	<b>UKUPNO:</b>		<b>-</b>			
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine ukupno	PŠ	-	-	-	-
1.6.	Vodne površine - vodotoci i kanali	V	180,94			
	<b>UKUPNO:</b>		<b>180,94</b>	<b>7,53</b>	<b>-</b>	<b>212,87</b>
1.7.	Ostale površine	N				
		IS	155,49			
		G				
	<b>UKUPNO:</b>		<b>155,49</b>	<b>6,46</b>	<b>-</b>	<b>182,93</b>
	<b>GRAD OPUZEN</b>		<b>2404,0</b>	<b>100</b>	<b>3,54</b>	<b>2828,24</b>

(\* ) Projekcija 2015. godine 8500 stanovnika.

Analizom iskazanih prostornih pokazatelja za namjenu i korištenje prostora vezano uz plansku 2015. godinu može se konstatirati:

- da je učešće građevinskog područja naselja u ukupnom prostoru Grada zastupljeno sa 178,78 ha odnosno na 7,44% površine Grada Opuzena,
- da izgradnja izvan građevinskog područja tj. prostora predviđenih za razvoj i uređenje površina izvan naselja (kategorija namjene: K-T-R), u segmentu predviđenom za građenje i uređenje obuhvaća 97,21 ha, odnosno 4,04% površine Grada,
- da prirodni resursi koji obuhvaćaju namjenske, gospodarski vrijedne poljoprivredne površine kao dio kvalitetnog prirodnog okvira - kultiviranog krajolika zauzimaju površinu od 1791,58 ha ili 74,53% površine Grada,
- naprijed navedenim prirodnim prostorima na kojima nije predviđena izgradnja (osim u izuzetnim slučajevima kod izgradnje izvan građevinskog područja), treba pridodati vodene površine, pa se ranije navedeni ukupno neizgrađeni prirodni prostor povećava na 1972,52 ha ili 82% površine Grada.
- unutar područja Grada određenu površinu zauzimaju postojeći i novi infrastrukturni sustavi (ceste, željeznice, dalekovod) koji u okviru ostalih površina zajedno zauzimaju 155,49 ili 6,46% površine Grada Opuzena.

Pregledom naprijed navedenih pokazatelja može se konstatirati prihvatljivo učešće ukupnog građevinskog područja, koje uključivo sa prostorima osiguranim za infrastrukturne sustave ukupno iznosi 431,48 ha ili 18% površine Grada Opuzen, dok preostali prirodni prostori u gotovo potpuno neizmjenjenoj formi sa visokim stupnjem zadržavanja karakteristika izvornog prirodnog krajobraza učestvuju sa oko 82%. Ovi pokazatelji ujedno govore da je prostorno-plansko rješenje vodilo posebno računa o očuvanju slobodnih i neizgrađenih prostora u kategoriji prirodnih vrijednosti i resursnih područja (poljoprivredno i šumsko zemljište) sa prvenstvenim ciljem njihove zaštite, kao važne osnove budućeg razvitka i kvalitetnijeg života stanovnika ovog Grada.

### 3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Razvoj gospodarskih i društvenih djelatnosti predstavlja međuovisni proces, budući se kroz ostvareni razvitak gospodarskih djelatnosti stvaraju potrebni preduvjeti za pozitivni utjecaj na daljnji napredak u poboljšanju demografske strukture i povećanju broja stanovnika. Time se javljaju podsticaji za daljnji razvitak društvenih djelatnosti, kako radi naprijed navedenih povećanih gospodarskih aktivnosti i broja stanovnika, tako i radi nužnosti povišenja razine usluga u segmentu društvene infrastrukture, a posebno na područjima središnjih naselja.

Ovim prostorno-planskim dokumentom u okviru organizacije i namjene površina utvrđen je generalni okvir poželjnih gospodarskih djelatnosti koje se mogu odvijati u nekoj zoni obuhvata Plana. Radi toga se i u okvirima smjernica ovog Plana i prikaza gospodarskih djelatnosti definiraju generalni kriteriji za pojedina područja isključive, prevladavajuće ili mješovite namjene vezano uz resurse, karakteristike prostora i zatečenu izgrađenost.

Vezano uz iznešeno, isključiva namjena određuje se prvenstveno za područja gospodarskog razvitka (radne i gospodarske zone), koje su prema ovom Planu smještene izvan područja naselja. Prevladavajuća namjena prisutna je u okviru razvoja i uređenja površina naselja, gdje se predviđa realizacija pojedinih prostora ovisno o pretežitosti namjene. Tako se prostori naselja kategoriziraju kao područja stambeno-poslovne ili poslovno-stambene, ali djelomično i kao isključive proizvodno-poslovne ili servisno-zanatske-komunalne namjene (manje radne zone u okviru naselja). U takovoj kategorizaciji namjenske strukture prostora prevladavajuća namjena definirana je kroz karakteristike pojedinog naselja. Mješovita namjena, predstavlja najfleksibilniji oblik, uglavnom danas već prisutnih namjenskih struktura unutar postojećih naselja, a u sebi sadrži prostore javne i stambene funkcije, stanovanja povezanog (u većoj ili manjoj mjeri) s manjim gospodarskim sadržajima te zasebne manje radne zone s različitim gospodarskim djelatnostima ("čistog" tipa bez utjecaja na okoliš) ograničenog intenziteta. Ona omogućava stvaranje funkcionalno optimalne namjenske strukture naselja kroz dopunu postojećih sadržaja i funkcija te njihovo usaglašavanje sa razvojnim potrebama pojedinog naselja. Radi toga se u okvirima svih izgrađenih dijelova građevinskog područja namjenski tretman prostora predviđa u formi mješovite namjene, s dijelovima isključive namjene za potrebe radno-poslovnih zona.

Naprijed navedene različite namjenske kategorije u naseljima predstavljaju samo generalni prikaz osnovne strukture građevinskog područja koja se posebno ne prikazuje na grafičkim priložima Plana ali se kroz Provedbene odredbe omogućava takovo njegovo namjensko strukturiranje.

### 3.3.1. Gospodarske djelatnosti

Razvitak gospodarskih djelatnosti osniva se na naprijed utvrđenim resursima i mogućnostima razvoja, uvažavajući i proširujući postojeće i gospodarske aktivnosti djelovanja i rada djelomice već postojećih djelatnosti. Tako se očekuje da će se buduće gospodarstvo i nadalje oslanjati na segmente poljoprivredne proizvodnje (sa pratećim djelatnostima), uključivo druge industrijske ili industrijsko-prerađivačke i servisno-zanatske djelatnosti kao samostalne gospodarske aktivnosti ili u funkciji praćenja drugih većih gospodarskih subjekata. Osim iznesenog očekuje se razvitak turizma, kako u okvirima naselja (seoski, ekološki, izletnički ili kulturni) tako i na Planom utvrđenoj lokaciji na morskom priobalnom području. Pri tome su uvažavani raspoloživi prirodno-prostorni resursi, kao i potreba njihove zaštite, te

zatečena prometna i infrastrukturno-komunalna opremljenost uz poseban značaj dobre prometne pristupačnosti područja Grada.

U okviru planiranog prostornog uređenja Grada Opuzena gospodarske djelatnosti većeg intenziteta korištenja prostora tretiraju se kao zone isključive namjene, smještene na područjima predviđenim za razvoj i uređenje površina izvan naselja, te uključuju slijedeći spektar mogućih sadržaja i aktivnosti:

- područja poslovne namjene (uslužne - K1, trgovačke - K2 i komunalno servisne - K3),
- područja ugostiteljsko-turističke namjene (T-hotel, kamp)
- vrijedne poljoprivredne površine za razvoj intenzivne poljoprivrede i stočarstva sa pratećim objektima proizvodnog i zanatsko-servisnog sadržajnog opsega (P1)

Osim gospodarskih djelatnosti koje se razvijaju kao prostorno ograničene zone isključive namjene u okvirima postojećih naselja (prostori razvoja i uređenja površina naselja), predviđene su gospodarske djelatnosti u zajednici sa stambenom namjenom prostora. Tako se u okviru izgrađenih dijelova naselja (kao segment razvoja obiteljskog gospodarstva) unutar mješovite namjene prostora ( $M_1$  i  $M_2$ ), usmjerava i omogućava realizacija različitih sadržaja kao npr: ugostiteljstva, turizma, financijskih, poslovnih i drugih zanatskih usluga i servisa, trgovine, usluga u segmentu prometa i građevinarstva, manje prerade mliječnih i mesnih proizvoda i sl.

U područjima razvoja i uređenja površina naselja, koja predstavljaju danas neizgrađeni dio građevinskog područja naselja, gospodarske djelatnosti predstavljaju prevladavajuću namjenu uz namjenu stanovanja, pa se na tim novim prostorima razvitka pojedinih naselja osiguravaju prostori za osnivanje širokog spektra sadržaja gospodarske namjene kompatibilnih sa stanovanjem i okolnim urbanim okruženjem.

Gospodarske djelatnosti izvan naselja na prostoru Grada Opuzena smještene su u gospodarskim zonama isključive namjene koje obuhvaćaju slijedeće lokalitete:

- Nove - planirane gospodarske zone, pretežito poslovne (K1,K2,K3) smještene na slijedećim lokacijama izvan naselja:
  - Opuzen "sjever".....površine.....1,11 ha
  - Opuzen "istok".....površine.....2,32 ha
  - Opuzen "zapad".....površine.....39,57 ha

Gospodarske djelatnosti manje površine tipa obiteljskog gospodarstva ili manjeg poduzetničkog sadržaja locirane su također i dijelom u područjima tipa poslovno-stambenih zona ( $M_2$ ) ili zona mješovite namjene ( $M_1$  - stambeno-poslovne zone). Navedene djelatnosti predviđaju se kao što je već rečeno, u okviru planiranih, neizgrađenih i izgrađenih dijelova građevinskog područja naselja. Unutar tih

prostora predviđen je daljnji razvitak gospodarskih djelatnosti koje se smještavaju uglavnom na području naselja Opuzen, Buk.-Vlaka i Pržinovac, sa širokim spektrom gospodarskih djelatnosti realiziranih kao mješovita namjena u formi obiteljskog gospodarstva ili manje obiteljske proizvodne jedinice.

Određeni dio gospodarskog razvitka unutar poljoprivrednog - područja Grada ostvarit će se i realizacijom većih proizvodnih lokacija (staklenici, plastenici i dr.) za potrebe poljoprivredne proizvodnje. Takovi veći lokaliteti lociraju se izvan područja naselja, u skladu sa uvjetima postavljenim u okviru provedbenih odredbi ovog Plana.

Potencijalne mogućnosti razvitka određenih gospodarskih djelatnosti proizlaze i iz prometnog značaja područja, pa se u okviru različitih prometnih usluga (autocesta, državne ceste, željeznica i plovni put na rijeci Neretvi) omogućava razvitak posve specifičnih gospodarskih djelatnosti širokog spektra.

Unutar ukupnog gospodarskog razvitka trebaju učestvovati i prirodne i krajobrazne specifičnosti područja, prostorne kvalitete vezano uz Park prirode Neretva, te morsko-priobalno područje. Navedene prostorne vrijednosti mogu imati utjecaja na aktiviranje određenih segmenata turizma. Obzirom na povoljne prostorne i prirodne uvjete ovim se Planom u okvirima ukupnog razvitka gospodarstva osigurava potreban prostor za razvoj turizma. Predmetna lokacija obuhvaća ukupnu dužinu morskog obalnog pojasa Grada Opuzena, te sa površinom od 28,08 ha osigurava prostor za realizaciju turističke namjene (T) tipa hotel ili kamp.

Analiza dosadašnjeg gospodarskog razvitka i učešća pojedinih djelatnosti unutar ukupnog gospodarstva temeljem raspoloživih statističkih podataka iz 1991. godine (koji obzirom na trendove uzrokovane ratnim djelovanjem i drugim promjenama u sektoru gospodarstva (privatizacija i sl.) nisu pouzdani već predstavljaju samo generalne pokazatelje, ukazuje na neravnomjernu raspodjelu stanovništva prema područjima djelatnosti. Tako su primarne djelatnosti zastupljene sa oko 30,4%, sekundarne 23,5% te tercijarne i kvartarne sa oko 36,4% ukupno zaposlenog stanovništva. Analizirani pokazatelji ukazuju na veće prisustvo poljoprivrede, industrije, šumarstva te obrtništva i osobnih usluga, stambeno-komunalnih djelatnosti u ukupnom segmentu proizvodnje i zaposlenosti, što govori o razvijenosti samog područja, tipu gospodarstva i načinu korištenja prostora. Aktivnost stanovništva u svim djelatnostima, uključivo poljoprivredno stanovništvo realizirana je sa 1397 aktivnih stanovnika, odnosno visokih 38,6% ukupnog stanovništva. Pri tome poljoprivredno stanovništvo ima veliki udjel, kako u ukupnom tako i u aktivnom stanovništvu.

Naprijed opisani resursi za razvitak gospodarstva, kao i navedeni značaj pojedinog dijela Grada, reflektiraju se i na druge karakteristike zaposlenog stanovništva u okviru gospodarskih aktivnosti, iz kojih je vidljivo da je u sektoru poljoprivrede angažiran veći dio radno aktivnog stanovništva, a što proizlazi i iz drugih

pokazatelja koji govore da domaćinstva sa zemljom obuhvaćaju znatan dio ukupnog stanovništva, koje je više ili manje orijentirano na obradu poljoprivrednog zemljišta (voćarstvo-povrtlarstvo) kao osnovnu ili dopunsku djelatnost.

Većim i intenzivnijim korištenjem i drugih resursa tijekom budućeg razvojnog perioda do 2015. godine Grad Opuzen će formirati novu strukturu zaposlenih u osnovnim kategorijama primarnih, sekundarnih i tercijarnih djelatnosti adekvatnu planiranom razvitku. Naime, u razvijenim sredinama očekuje se veće učešće tercijarnog i kvartarnog sektora, blagi porast sekundarnog sektora prvenstveno vezano uz obiteljska gospodarstva, malu privredu i proizvodno zanatstvo, te određeno opadanje stanovništva vezano uz poljoprivredu. Predmetni trendovi proizlaze iz bolje tehnološke opremljenosti, korištenja poljoprivredne mehanizacije kao i osnovnog angažmana u drugim djelatnostima, dok poljoprivreda postaje sekundarni izvor prihoda. Temeljem takove prognoze, očekuje se da će u budućnosti (uz zadržavanje razine oko 40% radno aktivnog stanovništva) na području Grada Opuzena biti aktivnih 2600 stanovnika, od čega u primarnim djelatnostima 25% ili 650 stanovnika, u sekundarnim djelatnostima oko 35% ili 910 stanovnika, te u tercijarnim djelatnostima oko 40% ili 1040 stanovnika.

Buduće usmjeravanje gospodarskog razvitka na području Grada Opuzena (ovisno o daljnjem korištenju postojećih resursa, njihovoj obnovi i novim investicijama u gospodarstvo) u pravcu industrijske proizvodnje, odnosno prerade - dorade poljoprivrednih proizvoda, ili više u smjeru povećanja broja i razine tercijarnih usluga, imati će svog odraza na konačnu raspodjelu stanovništva prema djelatnostima, pri čemu će u okviru središnjih naselja, a posebno Opuzenu, tercijarne-kvartarne djelatnosti zauzeti i veće učešće.

### 3.3.2. Društvene djelatnosti

Novim teritorijalnim ustrojstvom Grad Opuzen postao je zasebna jedinica lokalne samouprave, što znači da je time preuzeo obavljanje određenih funkcija u segmentu društvenih djelatnosti. Tijekom ranijeg perioda ovo je područje bilo značajnije oslonjeno na bivši općinski centar Metković i druga veća gradska središta sa kojima je ostvarena dobra prometna povezanost. Također i razvojem gospodarskih djelatnosti, te izgradnjom novih gospodarskih struktura, doći će do novih potreba i za razvitkom određene društvene infrastrukture. To će se posebno pojaviti u naselju Opuzen, koje u okviru mreže središnjih naselja i razvojnih središta Grada treba biti nositelj višeg urbanog standarda i predstavljati glavno urbano-razvojno žarište sa visokom razinom atraktivnosti za daljnju demografsku obnovu (priliv stanovništva). U tom cilju društvene i uslužne djelatnosti trebaju pomoći postizanju značajnijeg autonomnog funkcionalnog djelovanja Grada, prvenstveno preko opremljenosti glavnog naselja, kako bi se oslanjanje na okolna razvijenija područja (Split, Ploče, Metković i županijsko središte Dubrovnik) svelo samo na najneophodnije sadržaje društvenih djelatnosti i društvene infrastrukture, koji ne predstavljaju svakodnevnu potrebu stanovništva. Ujedno, viša koncentracija



sadržaja društvenih djelatnosti rezultira podizanjem obrazovne i kulturne razine stanovništva, osigurava zdravstvenu zaštitu i kulturu, te u ukupnosti rezultira povećanjem životnog standarda cjelokupnog stanovništva. U cilju racionalne i funkcionalne organizacije prostora Grada Opuzena, a iz razloga pravilne distribucije sadržaja društvene infrastrukture u okviru mreže središnjih naselja, predviđena je orijentaciona dugoročno-razvojna prognoza potrebnih i poželjnih funkcija u okviru određenog naselja.

Distribucija funkcija društvenih djelatnosti vezana je uz značaj i funkciju pojedinog naselja unutar sustava središnjih naselja. To znači da će najveći broj i najviša razina društvenih djelatnosti biti smještena na području gradskog središta - naselja Opuzen, dok će preostala manja naselja sadržavati samo one minimalne sadržaje neophodne za zadovoljenje svakodnevnih potreba stanovništva (trgovina dnevne opskrbe, ugostiteljstvo i sl.). To znači da će osim u naselju Opuzen, trebati i na područjima drugih naselja osigurati one osnovne dnevne funkcije, koje omogućavaju nužnu "dnevnu" autonomnost svakog pojedinog naselja, dok se za ostvarenje usluga više razine stanovništvo usmjerava prema središnjem naselju Opuzen, županijskom središtu Gradu Dubrovniku ili prema okolnim gradovima Split, Metković i Ploče.

Ostvarenje uloge gradskog središta naselje Opuzen treba realizirati i kroz adekvatnu koncentraciju sadržaja društvenih djelatnosti i društvene infrastrukture. Pri tome veliki značaj u okviru društvene infrastrukture imaju sadržaji prosvjete, kulture, znanosti, umjetničkog djelovanja i fizičke kulture. Dio tih sadržaja već postoji na području naselja Opuzen, pa ih radi dobre unutrašnje povezanosti naselja u okviru prostora Grada Opuzena mogu koristiti i stanovnici preostalih naselja. Također, jedna od karakteristika središta jedinica lokalne samouprave jeste i bogata struktura usluga sa širokim spektrom od trgovine, ugostiteljstva i turizma, financijskih, uslužnih i prometnih djelatnosti, te obrta i raznih usluga. Isto tako, postojeća zdravstvena infrastruktura lokalne i županijsko-državne razine dostatna je za današnje i buduće potrebe stanovništva, te će se prvenstveno postavljati pitanje potrebe proširenja broja usluga i njihove kvalitete.

Uzimajući u obzir već postojeće sadržaje društvenih djelatnosti unutar naselja na razmatranom području, uvažavajući pri tom potrebe postizanja njihovog višeg standarda i višeg stupnja autonomnosti Grada Opuzena, smatra se da u središnjim naseljima, vezano uz njihovu funkciju unutar sustava naselja, treba osigurati određeni poželjni broj funkcija i sadržaja u okviru društvene infrastrukture, koji je okvirno prikazan u datom popisu.

#### a) Naselje u funkciji Gradskog središta

1. UPRAVA (gradsko poglavarstvo i vijeće, gradonačelnik, uprav. odjel Grada (ispostav. županijski ured), matični ured, služba motrenja i obavješćivanja,

policijska postaja, postrojbe i stožer civilne zaštite, udruga dobrovoljnih vatrogasaca, ispostava porezne uprave, kišomjerna meteorološka postaja,

2. PRAVOSUĐE (sud s gruntovnicom, prekršajni sud, državni odvjetnik, odvjetnik, javni bilježnik

3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJE (udruženje obrtnika, turistička zajednica, razne udruge, klubovi, sekcije i dr. udruge građana, političke stranke, organizacija crvenog križa, HAK - autoklub, autoškola.

4. VJERSKE ZAJEDNICE (RK župa, župni ured i crkva, samostan, ostale vjerske zajednice,

5. PREDŠKOLSKE USTANOVE, dječji vrtić, dječje jaslice,

6. OBRAZOVANJE, matična osnovna škola, osnovna umjet. škola - glazba, ples, strukovna škola ili odj. sred. škole)

7. KULTURA, UMJET. I TEHNIČKA KULTURA (javne ustanove u kulturi kojima je Grad osnivač ili vlasnik), dom kulture, muzej, knjižnica i čitaonica, amatersko kazalište, amater. radio post., limena glazba, KUD, otvoreno ili pučko učilište, samostalni umjetnici, ogranci Matice hrvatske;

8. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR zajednice športskih udruga, športska društva i klubovi, otvoreni športski objekti, športska igrališta za nogomet i po koji mali šport s gledalištem, zatvoreni športski objekti: školska dvorana;

9. ZDRAVSTVO primarna zdravstvena zaštita, zdravstvena stanica (opća medicina, stomatologija, patronaža, ljekarna ili depo lijekova,

10. SOCIJALNA SKRB (objekti socijalne skrbi)

11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI (ispostava poslovne banke ili mjenjačnica, zastup. osig. zavoda).

12. PROMETNE USLUGE (autobusna stanica, kamionski terminal, poštanski ured)

13. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO (trgovački centar, trgovina na veliko i malo, exp. - imp.), specijal. trgovine, motel, pansion, gostionica-snack

14. OBRT I DRUGE USLUGE (više obrt. radionica, i uslužnih radnji).

b) Ostala naselja u dnevnoj funkciji mogu osigurati slijedeće sadržaje:

1. UPRAVA (mjesni odbor, vijeće mj. odbora, mj. zbor. građ., udruge dobrov. vatrog.
2. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE, I DRUGE ORGANIZACIJE: turističko društvo, pojedinačne udruge građana - ispostava, političke stranke - osnovne jedinice
3. VJERSKE ZAJEDNICE, Rimokatolička župa - kapel. - ured i crkva,
4. PROSVJETA, ŠKOLSTVO, OBRAZOVANJE, dječji vrtić, područni razred. odjeli osnovne škole
5. KULTURA, UMJET. I TEHNIČKA KULTURA - višenamjenska dvorana za kulturne i druge potrebe, čitaonica, KUD
6. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR - pojedini športski klubovi, natjecanja, jedno ili više otvorenih športskih igrališta, školska dvorana
7. ZDRAVSTVO - povremena primarna zdravstvena zaštita, zdravstvena ambulanta bez stalne liječničke službe - patronaž. medicinska sestra,
8. PROMETNE USLUGE (autobusna stanica, pomoćni poštanski ured, autom. telefonska centrala).
9. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO - manje trgovine dnevnih potrepština, gostionica, pansion
10. OBRT I DRUGE USLUGE - obrtn. radionice i usluge

Navedeni sadržaji društvene infrastrukture predstavljaju postizanje maksimalne razine u pogledu servisiranja ukupnih potreba stanovništva sa budućim znatno smanjenim oslanjanjem na okolna središta. Posve je jasno da ovakova visoka razina usluge predstavlja poželjan cilj koji će biti moguće ostvariti samo zajedno sa kvalitetnim gospodarskim i demografskim razvitkom.

### 3.4. UVJETI KORIŠTENJA I UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Prostorni plan uređenja Grada Opuzena određuje uvjete korištenja i zaštite prostora kroz primjenu slijedećih režima:

#### A) *Područja posebnih uvjeta korištenja:*

##### *Prirodna baština*

- Međunarodni značaj - svjetska baština (Ramsarska konvencija o zaštiti močvarnih staništa) - područje delte Neretve
- Program međunarodnih projekata (Important bird areas)

##### *Zaštićeni dijelovi prirode koji su utvrđeni ili se predlažu ovim Planom:*

- park prirode Donja Neretva (dio u prostoru Grada Opuzena),
- posebni rezervat ornitološko / ihtiološki (jugoistočni dio delte Neretve i otočić Osinj),
- kulturni krajolik Donje Neretve - područje oko Neretve uz Deltu, kao osobito vrijedan predjel - kulturni krajobraz,
- akvatorij delte Neretve, kao osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz.

##### – *Graditeljska baština*, koju čine:

- Arheološko područje (potencijalne arheološke zone)
- Povijesna graditeljska cjelina
- Gradsko naselje
- Seosko naselje
- Civilne građevine
- Građevine niskogradnje

#### B) *Područje posebnih ograničenja u korištenju*

##### **Tlo**

- uređeno vrijedno poljoprivredno zemljište (P1),
- lovišta

##### **Vode**

- Zaštitno područje uz rijeku Neretvu
- Vodotok II. kategorije (Neretva, Mala Neretva, Crepina)
- Lateralni i melioracijski kanali

**C) Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite****Zaštita posebnih vrijednosti i obilježja****Sanacija**

- “Divlja” odlagališta,
- Oblikovanje zemljišta uz infrastrukturne građevine (autocesta, brza željeznica)
- Održavanje kanalske mreže
- Uređenje morskog priobalnog područja

**D) Područja i dijelovi primjene planskih mjera zaštite**

Uređenje zemljišta izvan područja naselja postiže se privođenjem poljoprivrednog zemljišta osnovnoj namjeni te oblikovanjem zemljišta uz infrastrukturu i obalni pojas, uključivo uz i između pojedinih građevinskih područja. Unapređenje zaštite prostora planira se saniranjem područja ugroženog okoliša uz veće infrastrukturne objekte. Planske mjere zaštite predviđaju se i kroz obuhvat obvezne izrade prostorno-planske dokumentacije za izgradnju na području naselja, kao i za pojedine dijelove izgradnje izvan područja naselja, i to posebno za:

- obuhvat obvezne izrade prostornog plana područja posebnih obilježja - Park prirode Neretva,
- obuhvat obvezne izrade Urbanističkog plana uređenja za građevinsko područje naselja Opuzen,
- obuhvat obvezne izrade Detaljnog plana uređenja za dijelove prostora namijenjenih gospodarskom razvitku (industrijsko-radno-poslovna i turistička zona).
- obvezna izrada studije utjecaja na okoliš za trasu nove autoceste i planirane brze jadranske željeznice, te plinoopskrbni i kanalizacijski sustav.

**3.4.1. ISKAZ POVRŠINA ZA POSEBNO VRIJEDNA I OSJETLJIVA PODRUČJA I PROSTORNE CJELINE**

Zaštićena područja i kulturna dobra na području Grada Opuzena, kao i ona predložena za zaštitu planskim dokumentima Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije i Prostornog plana uređenja Grada Opuzena, obuhvaćaju:

**3.4.1.1. Prirodna baština**

- **Park prirode Donja Neretva**

Strategijom i programom prostornog uređenja Repulike Hrvatske definirano je područje delte Neretve kao prirodno značajno područje koje obzirom na njegove karakteristike močvarnog staništa ima državni i europski značaj. Unutar tog šireg prostora predloženo je fomiranje Parka prirode Neretva sa ciljem zaštite postojećih

močvarnih dijelova prostora kao važnog staništa životinjskog svijeta, a osobito ptica. Temeljem svojih prirodnih vrijednosti i specifičnosti, kao jedno od jedinstvenih prirodnih područja u Europi, Park prirode Neretva upisan je u Ramsarsku listu međunarodno važnih močvarnih biotopa. Specifičnost prirodnih uvjeta koje predstavljaju podlogu za prihvat i boravak ptica, čini jedan od razloga da je to područje uključeno u međunarodni projekt "Important bird areas". Prostor predloženog parka prirode Neretva, prema Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije obuhvaća područje Grada Opuzena. Obzirom na značajno izmjenjene uvjete u prostoru nakon provedene melioracije Neretvanskog polja i nestanak velikih močvarnih prostora potrebno je revidirati predloženu granicu te je svesti u realne okvire koji odgovaraju postojećim još uvijek očuvanim močvarnim područjima (jezero Kuti i potez do naselja Podgradina i sl.).

- **Posebni rezervat ornitološko / ihtiološki (delta Neretve i otočić Osinj)**

Morski-priobalni dio područja Grada Opuzena, zajedno sa pripadajućim akvatorijem jugoistočnog dijela delte Neretve uključivo sa otočićem Osinj predstavlja zaštićeno područje morskog akvatorija na kojemu je danas prisutno bogatstvo životinjskog svijeta ptica i riba sa povoljnim uvjetima za zadržavanje i razvoj. Radi toga je predmetni prostor zaštićen u kategoriji posebnog rezervata (ihtiolško-ornitološkog).

- **Prirodni krajobraz (akvatorij delte Neretve)**

Uzevši u obzir prirodne vrijednosti i specifičnosti kopnenog prostora i akvatorija Neretvanske delte, Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije određena je njegova planska zaštita kao osobito vrijedan prirodni predjel - prirodni krajobraz: akvatorij delte Neretve (dio u prostoru Grada Opuzena).

- **Kultivirani (kulturni) krajolik (područje oko Neretve uz deltu)**

Melioracijskim radovima na ravničarskom dijelu delte Neretve stvoreno je visoko produktivno poljoprivredno područje sa posve izmjenjenim ranijim močvarnim krajolikom. Temeljem uređenja tog prostora realizirana je mreža kanala i poljoprivrednih površina koji zajedno daju vrlo slikoviti izgled velikog "kazetiranog" poljoprivrednog - kultiviranog krajolika. Obzirom na mogući vizuelni kontakt sa okolnih povišenih dijelova terena, koji otvaraju široke atraktivne vizure na ukupno područje, smatra se potrebnim zaštititi predmetni prostor kao kategoriju kultiviranog krajolika. U cilju zaštite istaknutih zona visokovrijednog zelenila, obradivih površina i atraktivnosti prostora važećim dokumentom - Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije i ovim Planom utvrđuje se režim zaštite tog područja kao kulturnog krajobraza.

### 3.4.1.2. Kulturna baština

#### A) POVIJESNI PREGLED PODRUČJA

Područje Opuzena zahvaća dio porječja donjeg toka rijeke Neretve. Samo naselje smješteno je u specifičnom pejzažu riječne delte između sprudova i rukavaca. Kod Opuzena se Neretva račva na Veliku i Malu Neretvu, a ravnica uz rijeku danas je pretežno meliorirana.

Ovo je područje naseljeno još u prapovijesno doba. O ilirskom plemenu Ardijejaca koje je obitavalo ovaj kraj svjedoče i danas sačuvane kamene gomile raštrkane po mnogim uzvisinama. Najveće je rimsko naselje u delti Neretve bila poznata Narona, današnji Vid. Neki su slučajni arheološki nalazi zabilježeni i u okolini Opuzena. Na samom je mjestu današnjeg Opuzena postojalo rimsko naselje koje je riječnim nanosima te intervencijama u prostoru iz kasnijih razdoblja, poglavito izgradnjom tvrđava, uništeno. Poznati prirodoslovac opat Alberto Fortis u 18. stoljeću u vrtu kuće Nonković iza današnje crkve Sv. Stjepana gleda i opisuje stare rimske zidove te ostatke keramike i stakla. Danas meliorirano područje Luke preko puta Opuzena, mjesto je na kojem se može ubicirati postojanje antičkog naselja.

Kroz razdoblje ranog srednjeg vijeka dolina Neretve dio je Neretvanske kneževine i Zahumlja. Zbog svoje iznimne geostrateške važnosti, središte je borbi i sukoba za prevlast. Iako zakratko i u sastavu bosanske države, dolina rijeke je sve do turske okupacije vezana uz hrvatsko-ugarsko kraljevstvo.

Sva nastojanja Dubrovačke Republike da u svoj teritorij uključi deltu Neretve nisu uspjela. Dubrovčani su svoju tvrđavu Posrednicu na mjestu današnjeg Opuzena porušili 1472. godine te se posada povukla u Ston. Padom Bosne i Neretva je od 1494. do 1685. godine u vlasti Turskog carstva. Tada ulazi u sastav Mletačke Dalmacije u kojoj ostaje do 1797. godine. U tom se razdoblju Opuzen razvija kao važno vojno i urbano središte.

Poslije kratkotrajne francuske uprave neretvanska dolina početkom 19. stoljeća ulazi u sastav Austrije. Razvitak obližnjeg Metkovića, uz uređenje luke i izgradnju željezničke pruge prema unutrašnjosti, označit će lagano gašenje Opuzena.

#### B) OPUZEN

Opuzen je nastao na mjestu razdvajanja Male Neretve od glavne matice rijeke., na karakterističnom trokutnom istaku kopna koji je nekad bio otok zvan Posrednica. Na njemu su tijekom 14. stoljeća Dubrovčani osnovali trgovište i sagradili istoimenu utvrdu koju su sami porušili 1472. prilikom napuštanja ovog kraja pred Turcima i povlačenja u Ston. Da je ovakav otočić bio dragocjen u strateškom smislu svjedoči i to da je na istom mjestu hrvatsko-ugarski kralj Matija Korvin dao saizdati tvrđavu Koš koja se u dubrovačkim spisima spominje 1481. i 1482. godine. Podignuta je za

obranu od Turaka i kao uporište strateškog prodora u Bosnu. Ovu su tvrđavu srušili Turci u naletu na Neretvu 1494. godine.

U doba mletačko-turskih ratova tijekom 17. stoljeća, Mlečani šire svoju vlast u dolini Neretve. U mjesecu studenom 1684. godine, mletačka flota uplovljava u rijeku i na mjestu ranijih utvrda Posrednice i Koša podiže snažnu utvrdu Forte Opus. Za izgradnju je naročito bio zaslužan providur Pietro Valier. On 17. prosinca za zapovjednika tvrđave postavlja Hrvata Ivana Marinovića, bivšeg zapovjednika tvrđave Zadvarje i dodjeljuje mu 170 vojnika. Uskoro se 1685. godine u Opuzen doseljavaju serdari Nonković vodeći sa sobom 60 obitelji.

Već sam naziv Forte Opus označava značenje utvrde. Prema sačuvanom nacrtu iz djela mletačkog kartografa Coronellija "Isolario" iz 1696. godine, tvrđava je imala trokutni oblik, a veličinom je potpuno ispunjavala otočić. Na uglovima su bili snažni bastioni, vjerojatno *vaubonovog* tipa. Onaj sjeverni, na samom račvanju dva toka rijeke, bio je trostran. Na kopnenoj strani, "terafermi", sudeći po nacrtu bio je snažni prsobran. Ovako temeljito utvrđeno mjesto ubrzo je osim osnovnog značenja tvrđave postalo i glavno upravno sjedište Neretvanske krajine, sve do 1855. kada tu ulogu preuzima Metković.

Urbana shema Opuzena znatno se mijenjala: od srednjovjekovnih tvrđava neutvrđenog izgleda, preko karakteristične mletačke tvrđave 17. stoljeća, do grada koji se tijekom 18. i 19. stoljeća razvijao unutar zidina. Upravo se zbog izgradnje grada koji je svojom mrežom ulica i kuća ispunio tvrđavu te se proširio van zidina rušeći ih, stara shema tvrđave danas se gotovo ne prepoznaje. Jarak koji je dijelio otočić od kopna nasut je, a njegov se trag još jedino prepoznaje u današnjem nazivu tog dijela naselja - Foša.

Najkarakterističniji i najprepoznatljiviji dio današnjeg Opuzena je mjesni trg, veliki dubinski, gotovo scenski prostor, na čijem se kraju nalazi crkva Sv. Stjepana sagrađena krajem 19. stoljeća u oblicima neoklasicizma. Jednostavno i čisto pročelje crkve te snažni volumen naglašen vitkim zvonikom, sučeljava se s nizom katnica koje obrubljuju trg. Na suprotnoj strani od crkve početkom 20. stoljeća podignuta je zgrada škole po tipskom austougarskom projektu. Porušena je 1992. godine i na njezinom mjestu podignuta nova poslovna zgrada znatno viših gabarita koja je poremetila izvorne prostorne odnose i mjerilo trga. Na trgu se također ističe i klasicistička zgrada Grada s razigranim pročeljem sa središnjim balkonom na katu te segmentnim zabatom na vrhu između dvije kamene piramide.

Iza crkve Sv. Stjepana nalazi se najstariji sačuvani dio grada - s nekoliko dobro sačuvanih kasnobaroknih stambeno-gospodarskih sklopova stiješnjjenih na samom rtu današnjeg poluotoka. Unutar mreže uskih i nepravilnih popločanih uličica barok je sačuvan u skromnim detaljima arhitektonske plastike, prostranim dvorištima s gospodarskim sadržajima, te snažnim volumenima stambenih katnica.

Uz rijeku čija je obala u 19. stoljeću regulirana na način primorskih naselja pa se i naziva rivom, s nizom drvoreda, razvio se niz stambenih sklopova rezidencijalnog



karaktera, s karakterističnim ograđenim vrtovima prema rijeci, dok su im u zaleđu prostrana gospodarska dvorišta unutar visokih kamenih zidova te manje gospodarske kamene prizemnice ili katnice. Među njima se osobito ističe kuća obitelji Oman, izuzetan sklop gotovo aristokratskog značenja s neobično bogatim inventarom rasutim tijekom vremena. U ovoj su kući odsjedali svi viđeniji gosti Opuzena od cara Franje Josipa II. koji je 1875. posjetio Opuzen do poznatog slikara Celestina Medovića.

Opuzen ima značenje urbane cjeline spomeničkog značenja. Nužno je stoga donijeti Detaljni plan uređenja povijesne jezgre, a svaki građevinski zahvat unutar jezgre tretirati odredbama Zakona o zaštiti spomenika kulture.

### C) POJEDINAČNI SPOMENICI

#### Crkva Sv. Stjepana

Klasicistička jednobrodna građevina istaknutog zabata s križem na vrhu. Nad portalom lučnog oblika s istaknutim volutama je rozeta. Snažni krovni profilirani vijenac sa zubcima daje crkvi posebnu čvrstinu. Crkva je sagrađena 1883. godine sa središnjim oktogonalm dijelom. Podignuta je na mjestu ranije manje i trošne crkvice Sv. Stjepana iz 1716. godine. Nakon pada Gabele. Mletačke su vlasti inventar i titulara tamošnje crkve Sv. Stjepana prenijele u Opuzen. Do 1716. Opuzen kao vojno središte nije imao crkvu, već je vojni kapelan obavljao službu u stambenoj kući.

Crkva Sv. Stjepana jedan je od ljepših primjera arhitekture klasicizma u Dalmaciji te je kao takvu treba i vrednovati.

#### Pjaca (Trg kralja Tomislava)

Trg ima izduženi pačetvorinski oblik koji se sužava prema crkvi. S obje ga strane flankiraju nizovi kuća, katnica i dvokatnica iz 18. i 19. stoljeća. Na strani prema Maloj Neretvi katnice su jednakog tipa, gotovo planskog načina izgradnje s dućanima u prizemlju i stambenim dijelom na katu. Ove su kuće imale ulaze u dvorišta i sa strane trga i sa strane rijeke. Strana prema Maloj Neretvi nije sačuvala svoj izvoran izgled. Urbanizam trga odaje planiranu vojničku utilitarnu strukturu naselja koja je vjerojatno baštinjena iz 18. stoljeća. Kuće na trgu su uglavnom sve obnovljene tijekom 19. stoljeća. Neke su ožbukane dok su druge sačuvale izvornu kamenu građu. Građa se razlikuje od nepravilnijeg zidanja manjim kamenjem do zidanja klesancima.

Dvije kasnobarokne kuće na južnoj strani trga prema starom mostu (7/1, 8/1, 8/2) koje tvore samostalnu insulu pripadale su poznatoj serdarskoj obitelji **Nonkovića (kasnije vlasništvo obitelji Ajduk i Utavac)** koja se istakle u borbi s Turcima. Jedan je Nonković prikazan i na staroj oltarnoj pali u obližnjoj crkvi. Nonkovići su

dugo vladali Donjoneeretvanskim krajem, posjedujući Klek, Smrdan grad. Sačuvana kuća ima odlike kasnog baroka s kraja 18. stoljeća s prozorima koji na prvom katu imaju karakteristične utore na kamenim okvirima te bočnim konzolama. Na južnoj je strani sačuvan luminar.

**Kuća Nikolić** na istoj je strani trga (kat.č. 16) no nizvodno od starog mosta. Glavnim je pročeljem okrenuta trgu. Sudeći prema stilskim odlikama sagrađena je pri kraju 18. stoljeća s istaknutim profiliranim prozorskim vijencima. U prizemlju je lučno nadsvedeni ulaz u dvorište s željeznom kovanom ogradom i inicijalima BN. U uglu kuće je niša koja je sadržavala kućnu kapelicu.

Na sjevernoj strani trga je **kuća Franičević** (k.č. 21/1) kamena katnica s karakterističnim konkavnim krovnim vijencem tzv. "gušom".

Na sjevernoj strani trga je i zgrada **Općine** (k.č. 17/1, 17/2). Ova klasicistička uglovnica ima središnji rizalit s ulazom i balkonom na katu. Iznad snažnog završnog vijenca na konzolama je segmentni zabat flankiran manjim piramidama u središtu kojeg je javni gradski sat. Nasuprot ovoj zgradi je katnica širokog zabata (15/3) sagrađena na mjestu ranije kule.

Trg kralja Tomislava se kao značajna urbanističko-arhitektonska cjelina regionalnog značenja preventivno zaštićuje kao spomenik kulture.

### **Most na Maloj Neretvi**

Između Pjace i druge obale Male Neretve, na putu uz crkvu i kuću Nonković, podignut je krajem prošlog stoljeća željezni most, stoljetna odrednica urbane slike naselja i važan likovni element opuzenske vedute. Njegova se izvorna slika promijenila, jer su srušeni mali kameni stupići međusobno povezani željeznim šipkama na objim stranama mosta, a nasula se i prilazna rampa.

Most ima svojstvo spomenika industrijskog doba. Radi slike naselja treba ga obnoviti u izvornom obliku.

### **Kuća Oman**

Iza crkve na rtu unutar najstarijeg dijela Opuzena karakterističnom po uskim vijugavim uličicama, nalazi se sklop obitelji **Oman** (č.zg. 2/2), manja jednokatnica s balaturom i stupićima odrine uz koju je dvokatnica s dimnjakom i ognjištem. U dvorište u kojem su smještene gospodarske zgrade ulazi se kroz portal. Na ovoj se kući ističu prozorske rešetke od kovanog željeza.

Kuća ima odlike kasnog baroka s preinakama u 19. stoljeću. Treba je obnoviti.

### **Kuća Sušan**

Do nje je **kuća Sušan** (č.zg. 2/1) s balaturom, također katnica s luminarima iz istog vremena.

Kuća ima odlike kasnog baroka s preinakama u 19. stoljeću. Treba je obnoviti.

### **Riva**

Iza najstarijeg sačuvanog dijela Opuzena u kojem je unutar uskih uličica sačuvano nekoliko baroknih sklopova, nalazi se opuzenska Riva. Obala uz Veliku Neretvu, regulirana je na način kamenih dalmatinskih riva, uređena za pristajanje brodova. U sredini parka uz nju, podignut je krajem stoljeća spomenik dovršetku regulacije korita rijeke. Izgrađen je u obliku klasicističkog obeliska omeđenog stubovima.

Rivu treba respektirati kao značajni urbanistički akcent Opuzena.

### **Smokovo i Selo**

Selo i Smokovo su ruralni dijelovi Opuzena smješteni uzvodno uz Veliku Neretvu. S Pjacom su povezani ulicom koja u nekim svojim dijelovima još čuva tradicionalnu sliku mediteranskog ambijenta s nizovima kamenih kuća na obje strane. Kuće su okružene vrtovima. Ulica je izvorno bila popločana kamenom. Oba su ova dijela Opuzena nastala van gradskog prostora nekadašnje tvrđave, pa se gotovo pravocrtno pružaju između rijeke regulirane Rivom i plodnog tla u zaleđu.

Na spoju rive i polja, kuće su nastajale kao trgovačka sjedišta s velikim gospodarskim dvorištima i skladištima. Najreprezentativnija, ali na žalost potpuno devaastirana je kuća obitelji Oman. Spajajući funkciju reprezentativne rezidencije plemenitaške obitelji u kojoj su odsjedali svi viđeni posjetitelji delte i središta značajne trgovačke tvrtke, ona nosi odlike rezidencijalne vile s gospodarskim sadržajem, skladišta. Dok je sa strane Rive kamena dvokatnica s dvostrukim vanjskim stepeništem, s vanjskom kuhinjom i manjom kulom ograđena vrtom, u zaleđu je cijeli sklop dvorišta, skladišta i trijema.

Selo i Smokovo treba tretirati kao ruralna naselja ambijentalne vrijednosti. Devastirani kompleks Oman treba revitalizirati.

### **Trnovo**

Nizvodno uz Malu Neretvu nalazi se Trnovo, ruralno predgrađe Opuzena. Ovu funkciju ima još u 18. stoljeću. I danas je sačuvalo isti odnos prema gradu, iako

novom izgradnjom gotovo povezano s njim. Manji sklopovi kuća tradicijske arhitekture nastali su uz pravoslavnu crkvu Uznesenja Bogorodice iz 18. stoljeća, namijenjenu pravoslavnim žiteljima koje je Mletačka Republika nakon definiranja granice s Turskom i napuštanja Gabele naselila blizu Opuzena.

U Trnovu naročitu pažnju treba obratiti na nekoliko sačuvanih sklopova i tretirati ih kao spomenike ambijentalne vrijednosti.

Režimi uređenja i korištenja prostora zaštićenih spomenika kulture i spomenika prirode utvrđeni su Prostornim planom i provodit će se u skladu s Odredbama za provođenje odnosno prema posebnim propisima. Prostorni plan određuje zaštitu, očuvanje i unapređenje prirodne i kulturne baštine, njihovog okoliša i tradicionalnih vrijednosti. Na tim postavkama utvrđuje se namjena prostora, ustroj građevinskih područja, režimi korištenja i uvjeti uređenja prostora. Zaštićene površine prirodne baštine i zaštićene građevine kulturne baštine Grada Opuzena zaslužuju učinkovitiju zaštitu i skrb, posebno na dijelu povijesne jezgre i navedenih atraktivnih objekata, ali i aktivnije uključivanje u gospodarske aktivnosti kao dio turističke ponude šireg Dubrovačko-neretvanskog prostora u dijelu Opuzenskog područja.

Prikaz kvantificiranih pokazatelja - iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline daje se u narednoj tablici :

Tablica 7.

	<b>ZAŠTIĆENE CJELINE</b>	<b>Oznaka</b>	<b>Površina ha</b>	<b>%</b>
1.	Zaštićena prirodna baština	NP	0	
	- nacionalni park			
	- park prirode Neretva	PP	2128,01	
	- Posebni rezervat (morski akvatorij)	PR	72,0	
	- Ostali dijelovi prirode			
	<b>UKUPNO ZAŠTIĆENI DIJELOVI PRIRODE:</b>		<b>2200,01</b>	<b>91,951</b>
2.	Zaštićena graditeljska baština:			
	- arheološka područja		2128,01	
	- povijesna jezgra (1)		32,0	
	- ruralno područje		4,25	
	<b>UKUPNO KULTURNA DOBRA</b>		<b>2164,26</b>	<b>90,03</b>
	<b>POVRŠINA GRADA OPUZENA</b>		<b>2404,0</b>	<b>100,0</b>

- (1) Površina povijesne jezgre uključuje i pojedinačna kulturna dobra - sakralne i civilne objekte

### 3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

#### 3.5.1. Prometni infrastrukturalni sustav

##### 3.5.1.1. Cestovni promet

#### CESTOVNI PROMET

Prostor Opuzena je spojno područje dvaju značajnih okosnica razvitka: longitudinalne jadranske (SZ-JI) i transverzalne neretvansko-bosanske (J-S, odnosno JZ-SI), koje funkcionalno ujedinjuju u razvojnom nizu brojna razvojna žarišta i polove razvitka od Rijeke, Zadra, Šibenika, Splita, Makarske i Ploča preko Opuzena do Dubrovnika, odnosno od Ploča preko Opuzena, Metkovića, Čapljine, Mostara do Sarajeva i dalje prema Osijeku i Mađarskoj.

Ovim okosnicama razvitka prolaze značajni prometni pravci, koji se spajaju u području Opuzena, gdje se razvija važno raskrižje i čvorište. Tu se Jadranska turistička cesta E65 ili D8 (Rijeka - Split - Opuzen - Dubrovnik), a kasnije i planirana Jadranska autocesta, spaja sa suvremenom cestom E73 i D9 (Opuzen - Mostar - Sarajevo - Županja) na kojoj je planirana nova obilaznica grada Metkovića, a kasnije najvjerojatnije i s neretvansko-bosanskom autocestom s nastavkom prema Osijeku i Mađarskoj, te tako međusobno povezuju dijelove Hrvatskog jadranskog primorja, odnosno hrvatsku obalu s dijelovima Hercegovine i Bosne, a u perspektivi Zapadnu i Srednju Europu s jugoistočnom Europom, te Podunavlje s Jadranom.

Trasa Jadranske autoceste, za sada, utvrđena je elaboratom "Dodatna istraživanja dionica u području Velebita i Biokova" - Idejno rješenje broj: 2711-370-82-164, Zagreb 1992. (Varijanta 5 - Obalna varijanta: Blato na Cetini - Neum / Dionice A 30 V / A 31 V.

Os Jadranske autoceste, za sada, utvrđena je elaboratom: "Građevinsko-tehnička studija Jadranske autoceste" koju je izradio IGH Zagreb, 1989. godine.

Os novoplanirane magistralne ceste M 17,03 (danas je oznaka državne ceste D9) - zaobilaznica grada Metkovića - Studija opravdanosti naručile su Hrvatske ceste, a studiju je izradio IGH Zagreb, siječanj 1996.

Za razliku od planiranih autocesta koje predstavljaju izgradnju nove mreže prometnica, magistralne ceste su uglavnom izgrađene, treba ih rekonstruirati, te izvesti pojedine devijacije na kritičnim potezima.

Rekonstrukcije su predviđene na teritoriju grada Metkovića (obilaznica grada) te na području općine Slivno (izmjena trase državne ceste D8 na dionici Slivno - granični prijelaz Neum).

## Situacioni plan prometne mreže koridora te raskrižja cestovnog prometa

Prostorom Grada Opuzena danas prolaze trase cesta prema razvrstavanju cesta (N.N. br. 25/98.) državne ceste D-8 (Jadranska magistrala) koja na prostoru Grada Opuzena prolazi u dužini od cca 1.800 m.

Državna cesta D-9 koja ide od deniveliranog priključka sa D-8 u Opuzenu do Metkovića na prostoru Grada Opuzen dužine cca 4.700 m na udaljenosti od deniveliranog priključka na D-8 u Opuzenu od 4.000 m. U smjeru Metkovića planirana je izmjena trase D-9 - obilaznica, te bi dio napuštene trase ceste D-9 poprimio drugačiji sekundarni nivo prometa. Istom odlukom o razvrstavanju cesta, cesta od Opuzena do ušća Male Neretve svrstana je u kategoriju županijskih cesta Ž-6219 u ukupnoj dužini od cca 8.000 m.

Na razini lokalnih cesta razvrstane su ceste L-69001 od priključka D-8 do D-9 te od dijela napuštene trase D-9 uz obalu Neretve L-69012 do granice Grada Opuzena u smjeru Metkovića. Od ostalih cesta ovim planom predlaže se rekonstrukcija postojeće ceste D-8 kod cestovnog mosta kod Rogotina (Grad Ploče) nizvodno uz obalu rijeke Neretve do obale mora i prostora Grada Opuzena uz obalu do ušća Male Neretve, priključka na županijsku cestu Ž-6129 i dalje u priobalnom prostoru općine Slivno u ukupnoj dužini na prostoru Grada Opuzena od cca 1.600 m. Ova prometnica od vitalnog je značenja u potencijalnoj ponudi turizma Grada Opuzena i šire, te je treba podići na razinu županijske ceste.

Prema kriteriju ciljeva Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, čiji je cilj utvrditi globalne uvjete, standarde i režime uređivanja prostora te glavne međudržavne i državne prometne pravce, bitni cestovni smjerovi za Grad Opuzen su:

1. Jadranski cestovni smjer - osnovni dio E-65; E-80; D-8 Rupa - Rijeka - Zadar - Split - Opuzen - Dubrovnik
2. Slavonsko-neretvanski cestovni smjer E-73; D-7 Ploče - Metković i Slavonski Šamac - Osijek - Beli Manastir.

Na osnovi navedene Strategije i utvrđenih glavnih prometnih pravaca moguće je temeljem provedenih godišnjih brojanja prometa utvrditi prometno opterećenje tih prometnica sa oko 6000-8000 vozila na dan.

Prema prosječnom scenariju prognoziranog PGDP-a u 2010. god. dobivena su slijedeća prometna opterećenja predmetnih pravaca:

1. Pasjak - Rijeka - Zadar - Split - Opuzen - Dubrovnik - Korosovići 11.581 vozilo/dan
2. Kneževo - Osijek - Slavonski Šamac - Metković - Opuzen sa 11.921 vozilo/dan

Među najopterećenije dionice temeljnih koridora u 2010. godini prema prognozi je dionica Metković - Opuzen sa 13.292 vozila/dan. (Izvor podataka: Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske, Ministarstvo prometa i veza, Zagreb, svibanj 1998. god.)

Temeljem navedenih podataka te niza pratećih podobnosti trasa buduće Jadranske autoceste od državne granice sa Slovenijom do granice sa Crnom Gorom položena je dijelom na prostoru Grada Opuzena u ukupnoj dužini od cca 1.700 m. Na tom dijelu Jadranska autocesta priključena je na D-9 deniveliranim priključkom čije detalje te način priključka treba riješiti programom i planom priključka na razini Urbanističkog plana uređenja Grada Opuzena.

Trasa nove Jadranske autoceste na prostoru Grada Opuzena prati trasu planirane Jadranske željeznice. Način vođenja trase Jadranske autoceste i željezničke pruge preko rijeke Neretve uvjetovan je zahtjevima pomorskog prometa na međunarodnom plovnom putu kroz rijeku Neretvu.

Prateće servisno-uslužne djelatnosti u cestovnom prometu: promet u mirovanju - servisi - opskrba gorivom (danas postoje 2 crpke goriva), autobusna stajališta i autobusni kolodvor treba rješavati prema posebnim programima na razini planova niže razine (UPU, DPU).

Temeljem Zakona o javnim cestama, I. opće odredbe, N.N. broj 100 od 28. studenog 1996. god., član 28, zaštitni koridor cesta od vanjskog ruba zemljišnog pojasa iznosi sa svake strane:

- autoceste 40 m
- ostale državne ceste 25 m
- županijske ceste 15 m
- lokalne ceste 10 m

Trasu ceste planirane Jadranske autoceste na prelasku preko rijeke Neretve treba voditi na način da svjetli otvor između mosta i najvišeg vodostaja iznosi min. 14.00 m.

Tehnički podaci o minimalnim uvjetima vođenja trasa novoplaniranih i postojećih prometnica utvrđeni su nadležnim zakonima te tehničkim propisima.

## **ŽELJEZNIČKI PROMET**

Modernizacijom željezničke pruge Ploče - Metković - Sarajevo, te uvođenjem brzih međugradskih vlakova i rekonstrukcijom putničkih i teretnih stanica promet putnika i robe bitno će se povećati.

U širem sistemu planiranih željezničkih pravaca Dalmacije spomenuta željeznička pruga koja prolazi središnjim dijelom Grada Opuzena, bit će jedna od



najznačajnijih transverzalnih veza prema Bosni i Hercegovini, zajedno s novim longitudinalnim željezničkim pravcem od Splita prema južnim područjima Dalmacije. Planirana mreža željezničkih pravaca osigurat će ekonomičan i brz prijevoz putnika i robe, a u kombinaciji sa cestovnom mrežom usluživat će luke i industriju. Planira se gradnja dugog kolosjeka željezničke pruge Ploče - Metković.

Željezničke stanice za teretni i putnički promet su u Metkoviću i Opuzenu, a preko željezničke stanice u Kuli Norinskoj odvijat će se i nadalje samo putnički promet.

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza naručilo je studiju pod naslovom: Jadranska željeznička pruga (Knjiga II. / Grafički prikaz broj 9: Položajni nacrt Split - Dubrovnik u mjerilu 1:100.000 - Varijanta I.) koja je izrađena tijekom 1996. godine. Studiju Jadranske željezničke pruge izradio je Institut prometa i veza - Zagreb. Na navedenoj trasi Jadranske željezničke pruge planirana je nova željeznička stanica Opuzen istočno od Grada Opuzena. Jadranska željeznička pruga - Varijanta II. (dionica: Metković / Gabela - Stupa) ne prolazi kroz područje Grada Opuzena.

### **Željeznički promet / Postojeće stanje**

Prostorom Grada Opuzena danas prolazi trasa željezničke pruge: Luka Ploče - Opuzen - Metković - državna granica sa Bosnom i Hercegovinom.

Trasa ove željezničke pruge na prostoru Grada Opuzena položena je neposredno uz desnu obalu rijeke Neretve u dužini od cca 3.700 m. Na istoj pruzi postoji željeznička stanica, sa mogućnošću dogradnje željezničkog prostora.

Ovom prugom na relaciji Luka Ploče - Opuzen - Metković - granica sa Bosnom i Hercegovinom prevezeno je 1990. god. 1 milijun putnika i 3,5 milijuna n.t. robe, 1995. god. prevezeno je 0,34 milijuna putnika i 0,003 milijuna n.t. robe.

Prognoza tokova prevezenih putnika i robe do 2020. god. na pruzi Luka Ploče - Opuzen - Metković - državna granica sa Bosnom i Hercegovinom iznosi: putnički promet 1 milijun putnika, prijevoz količina robe 3,5 milijuna n.t. robe.

(Ovi brojevi podaci preuzeti su iz Prijedloga strategije prometnog razvitka Republike, Ministarstvo prometa i veza, Zagreb, svibanj 1998. god.)

U ukupnoj masi prevezenih ljudi i roba uključen je i Grad Opuzen.

Navedeni podaci upućuju na regeneraciju postojeće željezničke pruge i pratećih sadržaja.

## Planirani razvoj željezničkog prometa

Hrvatsko priobalje ima relativno loše razvijenu prometnu infrastrukturu, a željeznički promet u longitudinalnom smjeru uz obalu uopće ne postoji. Da bi se ispunila ta praznina u željezničkom prometnom povezivanju priobalja Institut prometa i veza izradio je za potrebe Hrvatskih željeznica Studiju Jadranske željezničke pruge, (1996. godine). Ovom Studijom na prostoru od Žeževica (cca 40 km od Splita u smjeru Dubrovnika) do Stupa (cca 20 km od Opuzena u smjeru Dubrovnika) položen je dio Jadranske željeznice (oznaka u grafičkom dijelu elaborata JE) varijantno:

- Varijanta Žeževica - Kozica - Opuzen - Stupa
- Varijanta Žeževica - Imotski - Metković - Stupa.

Obzirom da Varijanta 1 prolazi prostorom Grada Opuzena donosimo dio tekstualnog dijela iz Studije Jadranska željeznička pruga:

### *Varijanta Žeževica - Kozica - Opuzen - Stupa*

Izrađivačima studije poznato je da je zabiokovski koridor već studiran i "rezerviran" za Jadransku autocestu, ali to se ne smatra zaprekom da se u istom koridoru položi i trasa Jadranske pruge. Naime, već prvim pogledom na kartu, uočava se pogodno pružanje zabiokovske kotline i očito je da će se njome postići kraća trasa u odnosu na trasu preko Imotskoga. To se i pokazalo točnim jer je do postaje Stupa, od koje je zajednička trasa prema Dubrovniku, zabiokovska trasa kraća čak 11 km. Međutim, tom trasom pruge koja se udaljuje od Imotskoga, Vrgorca i zapadne Hercegovine, (gdje se skoncentriralo gotovo cjelokupno pučanstvo te regije), nije postignut razvojni poticaj okolne regije, pa se treba valorizirati učinak dulje trase koja će toj regiji omogućiti značajniji razvitak ili, po investicijskim i eksploatacijskim troškovima povoljnije zabiokovske trase.

Mjesto razdvajanja proučavanih trasa je postaja Žeževica, u km 338+550. Umjesto u tunel "Orljač", po sjevernijoj varijanti, pruga je najprije u tunelu "Sridnja gora" (4.900 m) s izlaznim portalom na zapadnoj strani kraškog polja Rupe gdje je u km 349+000 predviđena postaja Zagvozd. Odmah iza postaje pruga ulazi u tunel "Biokovo" (11.650 m), najveću građevinu na toj trasi. Tunel je u dvostranom nagibu od 3,62% i 2,0%. Najviša kota nivelete je u km 357+550 i iznosi 359 m n.m. Izlazni portal tunela je između sela Donja Župa i Donje Rašćane. U km 363+450 predviđen je kolodvor Rašćane. Dalje se trasa vijugavo spušta zabiokovskom udolinom nagibom od 10,00% prolazeći pokraj naselja Kozica i Dragljane. Jugozapadno od sela Ravče, u km 375+750, predviđena je postaja Račva. Između kolodvora Rašćane i postaje Ravča pruga prolazi kroz dva tunela, duljine 1.000 m i 1.100 m te preko vijadukta "Dragljane" duljine 1.200 m.

Od postaje Ravča pruga prelazi na obronke planine Rilić i vijugavo se spušta prema kolodvoru Zapadna Plina koji je predviđen u km 396 + 500. Na toj dionici pruga je pretežito na umjetnim građevinama, stalno se izmjenjuju tuneli i vijadukti. Najdulji tunel je "Planikovača" (3.550 m) a najdulji vijadukt "Sriduša" (750 m). Zbog brdovitog terena svi vodoravni lukovi na toj dionici su polumjera 3.000 m.

Iz kolodvora Zapadna Plina predviđa se izravni željeznički spoj u tunelu duljine 4.000 m. Nakon izlaza iz kolodvora Zapadna Plina Jadranska pruga ulazi u tunel duljine 650 m a potom odmah u tunel "Plavač" duljine 3.300 m čiji je izlazni portal na zapadnoj strani sela Desne iznad zaseoka Šišin. Sljedećih 5 km pruge položeno je neposredno iznad sela Desne da bi u km 406+250 ušla u tunel "Dejanovac" (2.250 m) čiji je izlazni portal iznad poljoprivrednog dobra na lokaciji Luke, u dolini Neretve. Dolaskom u dolinu Neretve, iznad grada Opuzena, upitno je kako dalje voditi Jadransku prugu: da li je usmjeriti prema Metkoviću ili kod Opuzena prijeći preko doline rijeke Neretve. Prihvaćena je druga varijanta jer je do mjesta uklapanja u zajedničku trasu u postaji Stupa trasa preko Opuzena 7 km kraća od trase preko Metkovića. Drugi razlog što se pruga ne dovodi u Metković je vrlo otežan ulazak u koridor postojeće pruge Ploče - Metković - Mostar, pa time i u postojeći kolodvor, zbog guste izgrađenosti uz postojeću prugu. Naime, lijevo od pruge je cesta i uz nju niz obiteljskih kuća, dok je desno, odmah uz prugu, rijeka Neretva tako da je vrlo problematičan spoj na postojeću prugu, a praktički nemoguća dogradnja još jednoga kolosijeka. Ipak, spoj nove pruge na postojeću prema Metkoviću predvidjeli smo odvajanjem od nove pruge iz tunela "Dejanovac" te spoj na postojeću u Kuli Norinskoj. Novi kolodvor Opuzen (km 411+700) smješten je istočno od grada, na močvarnom i djelomice poljoprivrednom zemljištu, odmah nakon prijelaza pruge preko rijeke Neretve. Kolodvor je dijelom u luku polumjera  $R = 2.000$  m iz razloga da se smjesti na samom rubu močvare, odnosno da zauzme što manje poljoprivrednoga zemljišta. S istih razloga na toj su dionici odabrani nešto skromniji elementi trase tako da je luk u tunelu "Dejanovac", luk u kolodvoru Opuzen te luk u tunelu "Rogoznik", na dionici od Opuzena do Stupe polumjera  $R = 2.000$  m, te lukovi iza kolodvora Opuzen polumjera  $R = 2.500$  m. Svi ostali lukovi su polumjera  $R = 3.000$  m i više.

Analizirana je i lokacija kolodvora zajedno od grada i plantaža PK Neretva, na lokaciji Volarske soline, zatim daljnje vođenje pruge preko Male Neretve i rubom Jezerca te se tunelom osigurava priključenje na usvojenu trasu.

Kolodvor Opuzen predviđen je na nasipu visine 10 m. Na taj način pruga je na potrebnoj visini iznad rijeke Neretve. Za nasip će se koristiti materijal dobiven iz tunela udaljenih do 20 km.

Eventualnim viškom materijala iz iskopa može se nasuti prostor između kolodvora i grada. Nakon izlaska iz kolodvora Opuzen pruga se vodi istočnom stranom brda Glavice uspinjući se nagibom od 10,80% prema kolodvoru Stupa gdje se ta trasa uklapa u trasu Metković - Dubrovnik. Zbog brdovitog terena pruga je najvećim

dijelom u tunelima duljine 300 do 2.250 m, te na vijaduktima od kojih je najdulji 700 m. Kolodvor Stupa je u km 430+500 što odgovara km 441+500 varijante Metković - Dubrovnik. Razlika u stacionaži pokazuje da je trasa preko Opuzena kraća 11 km, što je bitna prednost u odnosu na trasu preko Metkovića.

Predloženo rješenje iz Studije Jadranske željezničke pruge na prostoru Grada Opuzena prelazi preko rijeke Neretve. Taj prijelaz - most nije usklađen sa već postojećim ograničenjima za plovidbu rijekom Neretvom. (Vidi poglavlje Pomorski promet ovog Plana.) Postojeći cestovni most kod Rogatina ima od donje ivice mosta u sredini mosta pri maksimalnom vodostaju rijeke Neretve otvor koji iznosi 14,00 m te novoplaniranu željezničku prugu, odnosno most na tom dijelu treba uskladiti sa ovim podatkom. Nadalje, autor Studije željezničku prugu na prostoru Grada Opuzena vodi na nasipu iz ekonomskih, ekoloških, estetskih, prostorno-funkcionalnih itd. razloga. Novoplaniranu Jadransku željezničku prugu i prateće sadržaje pruge na prostoru Grada Opuzena treba voditi na vijaduktu.

Prema podacima objavljenim u okviru Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske, (Prioriteti i etape u razvitku željezničkih pruga) predviđa se u trećoj etapi (2010. do 2020.) obaviti izgradnju nove pruge od Splita do Ploča i dalje do Dubrovnika.

## **POMORSKI PROMET**

Luka Metković nastavit će trend porasta prometa tereta zahvaljujući osposobljavanju Neretve za plovidbu brodova do 1.500 t nosivosti.

Političke prilike u velikoj mjeri će utjecati na porast prometa. Za sada sve opcije su otvorene što se tiče pomorskog prometa.

Da bi ova teretna luka Metković mogla udovoljiti očekivanom porastu robnog prometa, bit će potrebno nastaviti sa saniranjem i širenjem operative obale nizvodno desnom obalom Neretve, zatim s renoviranjem postojećih i izgradnjom novih skladišnih prostora, modernizacijom lučke mehanizacije, te stvaranjem povoljnih tehničkih i prostornih uvjeta za efikasnije manipuliranje robom.

Izgradnjom novih ili uređenjem postojećih pristaništa i vežišta u priobalnim naseljima i turističkim zonama moći će se organizirati stalni i povremeni lokalni pomorski promet, prvenstveno za potrebe turizma i ribolova.

Luka Opuzen prema Naredbi o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije (N.N. broj 96/96.) utvrđena je kao luka lokalnog značaja.

Luka Metković navedenom naredbom svrstana je u luku županijskog značaja.

Postojeće pristanište u Opuzenu uredit će se za turistički promet, a u dijelu i organizirati kao i luka nautičkog turizma (Mala Neretva).

### Riječni promet Neretvom

Grad Opuzen smješten je na ušću rijeke Male Neretve u rijeku Neretvu. Luka Grada Opuzena povezana je rijekom Neretvom sa Jadranskim morem.

- \* LUKA OPUZEN, oko 6,5 milje uzvodno na lijevoj obali rijeke. Na području ove luke SE vjetar katkada dostigne orkansku snagu. Pličina ispred luke na sjeverozapadnom rubu, na dubini od 3,5 m, označena je crnom čunjastom plutačom. Kad je na području luke vodostaj 1 m iznad normalnog vodostaja, *zabranjuje se* plovidba, sidrenje i pristajanje svim brodovima na dijelu rijeke od početka račvanja Male Neretve pa do željeznog mosta preko Male Neretve.

Rijeka Neretva koja povezuje Grad Opuzen sa Jadranskim morem plovni je put sljedećih osobina:

- \* RIJEKA NERETVA je plovna za brodove do 3,5 m gaza od ušća do mosta u luci Metković. Na dubinu rijeke utječe količina vode, vjetrovi i morske mijene. Najniži vodostaj je ljeti za vrijeme dugotrajnih suša i južnih vjetrova, a zimi kad je mraz i bura. Za vrijeme NW vjetrova na ušću je vodostaj viši.
  - *Orijentacija:* Svjetlo na glavi sjevernog nasipa na ušću - željezna konstrukcija na šesterokutnoj betonskoj kućici, sve bijelo obojeno; svjetlo na glavi južnog nasipa - četverokutna kućica sa stupom; čuvareva kuća na južnom nasipu i kameni križ na brežuljku Galičak. Duž rijeke, od ušća do luke Metković postavljena su na desnoj obali sedam, a na lijevoj obali četiri svjetla.
  - *Vremenske prilike:* Dolinom rijeke Neretve bura puše vrlo jako; najjača je na području kod utvrde Kula Norinska. U ljetnom periodu prijepodne puše povjetarac iz doline, a poslijepodne obično vjetar s mora (smorac).
  - *Struja:* Za normalnih vremenskih prilika brzina struje u rijeci je mala. Nešto je jača na dijelu između luke Metković i Kule Norinske te na ušću. Ponekad može da dostigne i do 6 čv brzine, što ovisi o količini vode, vjetrovima i morskim mijenama; najveći utjecaj na brzinu ima količina vode. Za vrijeme plime i povoljnog NW vjetrova od ušća do oko 8 km uzvodno struja se ne osjeća u gornjim vodenim slojevima.
  - *Ograničenje:* Pred istočnim krajem pristana u luci Opuzen (kod mjesta gdje se odvaja Mala Neretva) nalazi se p l i č i n a koja se prostire otprilike preko jednu trećinu širine rijeke od lijeve prema desnoj obali. Sjeverozapadni rub

pličine označen je na dubini od 3,5 m crnom plutačom. Pri uzvodnoj vožnji oznaku ostaviti nadesno.

Kod mjesta Komin, 9.200 m uzvodno od ušća rijeke, postavljen je preko rijeke zračni dalekovod 15 m iznad maksimalnog vodostaja. Kod mjesta Rogotin, oko 4.000 m uzvodno od ušća rijeke, izgrađen je most. Visina donje ivice mosta je pri maksimalnom vodostaju na sredini 14 m a kod potpornjaka 11 m.

- \* Djelomični izvadak iz Peljar I. Jadransko more - Istočna obala, treće izdanje, Hidrografski institut, Split 1973. god.

Iz navedenog vidljivo je, da je rijeka Neretva plovni put s ograničenim mogućnostima plovidbe.

Luka Opuzen Naredbom o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet (N.N. 96/96) dobila je status luke lokalnog značaja koji status je zadržan ovim planom.

Proširenje lučkih aktivnosti u pomorskom - riječnom prometu Grada Opuzena planirano je uzvodno od postojeće lokacije za cca 2.200 m na desnoj obali Neretve.

Za potrebe nautičkog turizma na ušću Male Neretve u rijeku Neretvu planirano je pristanište nautičkog turizma. Kapacitet i sadržaji ovog pristaništa planirani su za potrebe turističke ponude Grada Opuzena trajnog i povremenog karaktera, kao i za potrebe domaćeg stanovništva.

Domaće stanovništvo za vlastite potrebe priveza čamaca i plovila koristi obale rijeke Male Neretve i rijeke Neretve čiji kapacitet u cijelosti zadovoljava potrebe stanovništva, koje čamce (trupice) i slična plovila koristi u poljoprivredi, ribarstvu, te za šport, lov i rekreaciju.

Obalna linija rijeke Male Neretve i rijeke Neretve, koja se koristi za privez čamaca domaćeg stanovništva ne zadovoljava potrebe stanovništva, nema odgovarajuće izgrađene obale sa potrebnom opremom za privez, servis, kao i održavanje čamaca. Ovim Planom planira se dogradnja obalne crte rijeka Male Neretve i Neretve kako bi se omogućio kvalitetniji privez postojećih i novijih generacija čamaca i plovila koja su sve više zastupljene na ovom prostoru.

Pomorski promet brodova za prijevoz tereta putnika te ostalih sudionika u pomorskom prometu ograničen je dubinom rijeke Neretve te mostom kod Rogotina čiji je svjetli otvor 11.00 m rubno te 14.00 m u sredini. Izneseni podaci govore da je budući promet rijekom Neretvom planiran sa daljnjim razvojem i poboljšanjem, ali sve u okvirima navedenih ograničenja na ovom plovnom putu.

## Zračni promet

Obzirom na izgrađenost okolnih područja (Split i Ploče) sa infrastrukturom zračnog prometa realizacija zračne luke na području Grada Opuzena nema prometne niti ekonomske opravdanosti. Osim navedenog takvim zahvatom značajno bi se smanjile poljoprivredne površine te narušila kvaliteta prirodnog okoliša. Iz tog razloga se na području Grada Opuzena ovim Planom rezervira prostor za lokaciju helidroma.

Nova planska lokacija helidroma smještena je unutar gospodarsko-radne zone uz naselje Opuzen, te treba osigurati eventualni turistički ili hitni-interventni promet prema drugim okolnim većim gradovima. Točna lokacija i njezino uređenje definirati će se kroz izradu posebne Studije.

### 3.5.2. JAVNE TELEKOMUNIKACIJE

#### Program razvoja

Proces digitalizacije komutacijskih i prijenosnih sustava na svim prometnim razinama između komutacijskih čvorišta dosegao je visoku tehničku i tehnološku razinu, uvođenjem u promet digitalnih centrala i njihovih udaljenih digitalnih pretplatničkih UPS (RSS) stupnjeva, kao i uvođenjem širokopojasnog prijenosa govornih i negovornih komunikacija, primjenom digitalnih PCM sustava s velikim brzinama prijenosa po optičkim kabelima. Taj proces obuhvaća i digitalizaciju pretplatničkih TK mreža, primjenom optičkih kabela do krajnjih korisnika, po kojima će se digitalne linije sa širokopojasnim prijenosom svih govornih i negovornih komunikacija zatvarati kod pretplatnika u digitalnim telefonskim aparatima i krajnim terminalima podataka.

#### Izbor sustava izgradnje

Za izbor sustava izgradnje pretplatničkih TK mreža u urbanim naseljima, od tranzitnih centrala ili njihovih udaljenih pretplatničkih UPS (RSS) stupnjeva do pojedinih pretplatničkih objekata, relevantno je da pretplatničke TK mreže budu dio koherentne cjeline ISDN (digitalne mreže sa integriranim službama) i to u I fazi razvoja kao uskopojasne digitalne NISDN mreže i u II fazi razvoja kao širokopojasne BISDN mreže.

Uvođenjem digitalnih sustava komutacija u telefonskim centralama i digitalnog prijenosa podataka između digitalnih centrala i njihovih pretplatničkih stupnjeva, već se formira digitalna mreža telekomunikacija (IDN), a sa digitalnim pretplatničkim vodovima u optičkim kabelima IDN postupno će se pretvarati u širokopojasnu digitalnu BISDN mrežu sa integriranim službama, bez predhodne I

faze pretvaranja IDN mreže u NISDN mrežu i to najprije u postojećim pretplatničkim TK mrežama, s postojećim TK5950 kabelima u TK kanalizacijama.

Proces pretvaranja postojeće niskofrekventne pretplatničke TK mreže, s TK5950 kabelima za analogni prijenos govornih komunikacija i za prijenos podataka s binarnim protocima malih brzina, u širokopojasnu pretplatničku digitalnu TK mrežu s integriranim službama, već je započeo i nalazi se u početnim fazama šire primjene i to postupnom zamjenom niskofrekventnih TK5950 kabela sa pretplatničkim optičkim kabelima.

U izgradnji podzemnih distribucijskih i razdjelnih pretplatničkih TK mreža u urbanim naseljima, s TK5950 kabelima u TK kanalizacijama do svih pretplatničkih objekata, usvojena je suvremena tehnologija brze, ekonomične i jednostavne gradnje, koja rezultira uštedama u vremenu i prostoru i osigurava stroge kriterije za kvalitetu prijenosa, čime se opravdava neznatno skuplja gradnja u odnosu na klasičnu TK mrežu, sa distribucijskim TK5950 kabelima izravno položenima u zemlju i zračnim razvodnim TK33 kabelima, zavješanima po uporištima na zemlji i na krovovima i to u funkciji primjene kroz kraće vremensko razdoblje.

Zato je u fazi formiranja širokopojasne digitalne mreže sa integriranim službama svaka daljnja izgradnja klasičnih TK mreža za analogni prijenos iracionalna i tehnički, eksploataciono i ekonomski neopravdana.

### **Arhitektura i konfiguracija mreže telekomunikacija**

Mrežu telekomunikacija na području obuhvata Prostornog plana uređenja Grada Opuzena čine:

- digitalni sustavi komutacija,
- spojni optički kabeli,
- digitalni sustavi prijenosa i
- pretplatničke TK mreže.

### **Lokalni telekomunikacijski sustav**

Mreža poštanskog prometa koja pokriva obalno područje delte Neretve sastoji se od poštanskih jedinica Ploče, Rogotin i Opuzen. Ova poštanska mreža zadovoljava sadašnje potrebe ovog područja.

Povećani obim PTT prometa odvijat će se preko glavnih PTT uređaja predviđenih u Pločama i Metkoviću. U sklopu PTT ureda u Pločama djelovat će i čvorna ATC, kojoj će kapacitet biti oko 3.000 priključaka, a na zemaljsku telefonsku mrežu bit će vezana preko tranzitne ATC u Splitu.



U Opuzenu i Rogotinu predviđaju se krajnje, odnosno područne ATC tipa UPS, smještene u mjesnim poštanskim uredima, a koje će biti vezane na čvornu ATC u Pločama. Veće turističke zone imat će svoje automatske centrale. U svim podcentrima bit će smješteni područni poštanski uredi.

Polaganjem svjetlosnog kabela "Jadranko" koji prolazi trasom uz desnu obalu rijeke Neretve ovo područje priključuje se na globalni telekomunikacijski sistem Republike Hrvatske, Europe i svijeta.

Kapaciteti priključaka su mnogostruko povećani pa će u vremenu koje dolazi ograničavajući faktor biti lokalni razvodi po naseljima i građevinskim područjima.

Telekomunikacijska infrastruktura se sastoji od telekomunikacijskih objekata "Ploče", "Rogotin" i "Opuzen" gdje je telekomunikacijski objekt u Pločama čvorna centrala dok je telekomunikacijski objekt "Opuzen" krajnja centrala. Cjelokupno područje povezano je u državni i međunarodni telekomunikacijski sustav radio-relejnog vezom preko relejne stanice Uljenje te svjetlosnim kabelom "Jadranko". Razvitak telekomunikacija temelji se na dogradnji sustava i uvođenju nove digitalne komutacije sa različitim prijenosnim sustavima ovisno o tipu i kapacitetu komutacija, lokaciji u mreži i drugo. Planira se izgradnja AT centrala u susjednoj općini Slivno u Blacama i Kleku koje će se preko područja Grada Opuzena povezati na AT centralu u Pločama.

### **3.5.3. ENERGETSKI SUSTAV**

#### **3.5.3.1. Elektroopskrba**

Povećan konzum električne energije podmirivat će se preko 110/35 kV trafostanice "Opuzen". Ova će se trafostanica napajati 110 kV električnim vodovima iz pravca Ploča i Čapljine, te će preko 110/35 kV trafostanice "Ploče" i "Čapljina" biti vezana na zemaljsku elektroopskrbnu mrežu. Ovim područjem prolazi i 110 kV dalekovod Makarska - Opuzen koji za sada nema nikakvu direktnu vezu sa postojećom elektroopskrbnom mrežom nižeg ranga.

Na spomenutu 110/35 kV trafostanicu 35 kV električnim vodom vezane su i okolne 35/10 kV trafostanice, od kojih jedna (TS 35/10 kV Opuzen) pokriva potrošnju na razmatranom području grada.

Sve trafostanice vezane su međusobno i s istima u Neumu, Dubrovniku, Mostaru i Pločama 35 kV električnim vodovima. Na njih će se vezivati 10 kV električna mreža, te preko niza 10/0,4 kV trafostanica i 0,4 kV električnih vodova osigurati elektroopskrbu na području Grada Opuzena.

Elektroopskrbna mreža je u vrijeme normalnog rada luke Ploče i svih njezinih kapaciteta (do 1991.) bila na rubu izdržljivosti zbog velike potrošnje električne energije od strane lučko-industrijskog kompleksa u Pločama.

Na širem području planira se gradnja nove 110/35 kV transformatorske stanice u Pločama koja bi se spojila na 110/35 kV dalekovod i povezala sa TS 110/35 kV "Vrgorac", sa TS 110/35 kV "Makarska" i sa TS 110/35 kV "Opuzen". Time bi se poboljšala stabilnost elektroopskrbne mreže i delte Neretve.

Osim iznesenog, planirana je dogradnja elektroenergetskog sustava unutar i izvan granica Grada Opuzena. Planirana elektroenergetska infrastruktura obuhvaća realizaciju 2x400 kV dalekovoda (Plat-Dubravica-Metković-Zagvozd) i novu TS 400 kV "Dubravica" na koju će se putem postojećih 110 kV dalekovoda (Opuzen-Čapljina) povezati postojeća 110/35 kV "Opuzen".

Cijela će mreža biti zatvorenog-prstenastog tipa, te će se potrošaču u slučaju prekida jednog smjera opskrbe dovesti električna energija iz drugog smjera. Van naselja, električni će vodovi biti nadzemni, a unutar urbaniziranih naselja i izgrađenih prostora, kablirani.

### **3.5.3.2. Plinoopskrba**

Predmetno područje nema izgrađenu mrežu plinoopskrbe niti je njezin položaj definiran detaljnim projektima. Prema određenim makroregionalnim energetske studijama utvrđeni su samo osnovni parametri i koridori magistralne plinske mreže. Tako je Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske (1998./99.godina) te Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, područjem Grada Opuzena planiran je plinski sustav 50/70 BAR kao sastavni dio državnog sustava (Split-Dubrovnik), čija će se trasa tek utvrditi temeljem daljnjih planersko-istražnih radova. Obzirom na još uvijek nepoznati vremenski period realizacije magistralnog plinovoda, te nepostojanje potrebnih studija, plansko rješenje plinoopskrbe ovog područja na razini PPUG definirano je samo sa koridorom magistralnog plinovoda te rezerviranjem potrebnog prostora za njegov prolaz kroz područje Grada Opuzena.

### **3.5.4. Vodnogospodarski sustav**

#### **3.5.4.1. Vodoopskrba**

Potrebne količine vode za snabdijevanje naselja, industrije i turizma, na području (bivše) općine Metković, pa i Grada Opuzena, u potpunosti će se riješiti putem regionalnog vodovoda NPK / Neretva - Pelješac - Korčula. Za potrebe ovog vodoopskrbnog sistema vršit će se najveći zahvati vode na izvoru rijeke Norin kod naselja Prud minimalne izdašnosti 3.000 l/sec, i manji zahvati na izvorištima Modro

oko u općini Ploče (250 l/sec) i Doljane u Bosni i Hercegovini koji danas napajaju postojeće vodoopskrbne mreže u Opuzenu, Kuli Norinskoj i Metkoviću. Spomenuti kapaciteti će zadovoljiti potrebe i šireg područja radi njihove opskrbe vodom preko regionalnog vodovoda, uz zadovoljenje potreba ovog područja u pogledu razvoja industrije i turizma kao i porasta broja stanovnika.

Planom se predviđa uključivanje svih naselja na vodoopskrbnu mrežu.

### **Regionalni vodovod NPKL**

Vodoopskrba područja Grada Opuzena priključena je na regionalni vodovod NPKL. Ishodište regionalnog vodovoda Neretva - Pelješac - Korčula - Lastovo je izvorište Prud minimalne izdašnosti 2.770 l/sec, a maksimalni kapacitet procjenjuje se sa 3.000 - 4.000 l/sec.

Sustav je građen za ukupne potrebe za vodom  $Q = 382,0$  l/s. Prema razvojnim planovima regionalnog vodovoda kapacitet mu se planira na 593,0 l/sec, od čega je za neretvansko područje predviđeno 178,0 l/sec, za otok Korčulu 173,80 l/sec, otok Mljet 40 l/sec i otok Lastovo 32,0 l/sec. Za sada otok Lastovo nije priključeno.

Grad Opuzen priključen je na regionalni vodovod sa dogovorenom količinom od 49 l/sec vode preko izgrađene vodospreme Brštanik. Kapacitet vodospreme je 1000 m<sup>3</sup> dvoklorno (2x500 m<sup>3</sup>). Postupak kloriranja vode je automehanziran. Trasa regionalnog vodovoda NPKL je orijentacionog karaktera u grafičkom prikazu, budući nije izrađen katastarski snimak.

Tlak u cjevovodu se kreće od 12.5 - 12.9 bara (ovisno o nivou vode u VS).

Promjer cjevovoda regionalnog vodovoda NPKL različitog je profila na području Grada Opuzena. Od stacionaže 10+250 do stacionaže 14+408 promjer cjevovoda je DN 622/25 bara a od stacionaže 14+408 do stacionaže 21+520 promjer cjevovoda je DN 521/25 bara.

Na cjelokupnom području Grada Opuzena regionalni vodovod NPKL izveden je sa čeličnim spiralno varenim cijevima.

Izlaz iz vodospreme Brštanik za snabdijevanje lokalne vodoopskrbne mreže područja Grada Opuzena izveden je iz azbest-cementnih cijevi (AC) promjera 300 mm.

Radni tlak u lokalnoj vodoopskrbnoj mreži iznosi 6,5 bara.

Budući je prva faza regionalnog vodovoda NPKL građena za manji kapacitet, potrebno će biti povećati kapacitete pojedinih crpnih postaja i cjevovoda.

Da bi se planirano opskrbno područje kvalitetno opskrbilo vodom potrebno je, između ostalog, na glavnom vodu izvesti sanitarnu zaštitu izvorišta Prud.

Potrebne količine vode za natapanje poljoprivrednih površina uz Neretvu zahvatiti će se iz rijeke Neretve uzvodno od Metkovića, kao i iz izvorišta Modro oko.

#### 3.5.4.2. Odvodnja oborinskih i otpadnih voda

Povećani broj lokalnog stanovništva i turista, te velika potrošnja vode za potrebe gospodarstva uvjetovat će izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih kanalizacionih sistema iz kojih će se pročišćene vode ispuštati u rijeke ili more.

Otpadne i oborinske vode u delti Neretve prikupljat će se pomoću više zasebnih kanalizacionih sistema, a to su:

- Metković - Vid - Krvavac II.
- Kula Norinska - Krvavac I.
- Opuzen - Trnovo - Podgradina

Otpadne vode u planiranim kanalizacijskim sistemima dovesti će se do uređaja za pročišćavanje, te se pomoću podvodnih izljeva ispuštati u more ili rijeke (Neretva i Mala Neretva), koji služe kao recipijent. Mjesto izljeva otpadnih voda treba ispitati i odabrati prema podvodnim strujama i drugim relevantnim faktorima.

#### Rješenje sistema odvodnje

Grad Opuzen je smješten na gotovo potpuno ravnom terenu. Visok nivo podzemne vode, dugačke trase kanala uzrokuju često prepumpavanje otpadne vode. Ni uz minimalan uzdužni pad kanala nije moguće postići dugačke gravitacione kolektore.

Glavni kolektori kanalizacije otpadnih voda bit će položeni u javne prometnice prema važećim propisima obzirom na ostale instalacije. Samo na mjestima gdje se to ne može izbjeći, kolektori će svojom trasom proći preko zemljišta za druge namjene.

Glavni kolektori će po najkraćim trasama dovesti vodu do uređaja putem gravitacionog toka i tlačnih dionica za prepumpavanje.

Mreža (priključni ogranci) spojiti će se na glavne kolektore u predviđenim oknima. Na ogranke će se priključiti kućni odvodi. Kod priključivanja kućnog odvoda potrebno je nastojati da se isti grupiraju u nepropusnoj izvedbi i spoje na kolektor (ogranak).

Obzirom na veličinu Grada i naselja, sastav otpadnih voda, mogućnost širenja, pa i prihvata otpadnih voda, za tretman otpadnih voda usvaja se centralni gradski uređaj za prečišćavanje. Uređaj se predviđa graditi u etapama ovisno o izgradnji

kanalske mreže i broju priključenih korisnika, razvoju industrije itd. Industrija, obzirom na sastav, količinu i karakter upotrebe voda, mora imati predtretman za određene kategorije voda prije ispuštanja u Neretvu ili na uređaj.

Odvodnja Grada Opuzena riješena je na način, da je mehaničko-biološki uređaj za prečišćavanje smješten zapadno od državne ceste D-8 uz zonu gospodarske namjene, uz ispušt pročišćenih otpadnih voda u rijeku Neretvu. Čitav sustav javne gradske kanalizacije izvodi se kao razdjelni sa prihvaćanjem otpadnih voda, dok se oborinske vode najkraćim putem usmjeravaju preko oborinske kanalizacije (urbano područje Opuzena gospodarske i turističke zone) ili oborinskih jaraka uz prometne površine (ostala manja naselja) prema postojećim vodotocima ili meliorativnim kanalima.

Zona Centar sa Trnovom, uključujući Prantrnovo i Barake koje se jednom crpnom stanicom za prijelaz preko Male Neretve gravitaciono dovodi do prometne petlje i dalje do uređaja za prečišćavanje. Kolektori smješteni u glavne prometnice i ulice kako je prikazano na listu broj 3. Glavni kolektor zone smješten uz južni rub prometnice Opuzen - Metković.

Zona Podvornice gravitaciono je spojena na glavni kolektor do uređaja za prečišćavanje. Glavni kolektor smješten južno od prometnice Ploče - Dubrovnik.

Zona Mala Neretva riješena je pomoću gravitacionih sabirnih i tranzitnih kolektora, sa skupljanjem svih količina sa obje obale Male Neretve i precrpljivanjem u glavni kolektor smješten južno od prometnice Ploče - Dubrovnik (kao kod zone Podvornice). Za odvodnju upotrebljenih voda koristiti će se 6 crpnih stanica.

Većina gravitacionih kolektora minimalnog je profila 250 m, tlačni kolektori do profila 160 mm. Tlačni kolektori položiti će se u zajednički rov sa gravitacionim. Rad sistema potrebno je regulirati preciznom i pouzdanom automatikom.

Unutar područja Grada Opuzena ovim su Planom sva naselja i gospodarske zone izvan naselja obuhvaćena mrežom javne kanalizacije sa njezinom etapnom realizacijom ovisno o koncentraciji korisnika i namjeni potrošača. U periodu do cjelokupne realizacije gradskog sustava javne kanalizacije pojedina područja mogu se rješavati putem nepropusnih septičkih jama, a prazne se preko specijalnog komunalnog vozila.

### 3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Cjelokupna problematika postupanja s otpadom regulirana je odgovarajućim zakonskim propisima (Zakon o otpadu) čime su ostvarene su osnovne pretpostavke ispravnog i za okoliš prihvatljivog postupanja s otpadom te za učinkovit nadzor. Smanjivanje nastanka otpada i postupanje s otpadom na ekološki prihvatljiv način moguće je ostvariti između ostaloga jasnim utvrđivanjem prava, obveza i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba, poglavito jedinica uprave i samouprave u postupanju s otpadom. Jasno je da se nekontroliranim postupanjem s otpadom značajno utječe na kvalitetu okoliša sa stalnim ugrožavanjem prirodnih resursa. Na temelju Zakona o otpadu potrebno je postupati s otpadom na način da se ostvare slijedeći glavni ciljevi:

- izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada uz smanjivanje opasnih svojstava otpada, čiji se nastanak ne može spriječiti
- sprječavanje nenadziranog postupanja s otpadom
- iskorištavanje vrijednih svojstava otpada u materijalne i energetske svrhe uz njegovo obrađivanje prije odlaganja
- odlaganje otpada samo na uređena odlagališta
- saniranje površina onečišćenih otpadom

Pri tome se u postupanju s otpadom prilikom njegovog prikupljanja, odvoza i odlaganja trebaju provoditi aktivnosti na način da se izbjegne:

- opasnost za ljudsko zdravlje, biljni i životinjski svijet
- onečišćavanje okoliša: voda, tla, zraka iznad propisanih graničnih vrijednosti
- nekontrolirano odlaganje i spaljivanje
- nastajanje eksplozija ili požara
- stvaranje buke i neugodnih mirisa
- pojavljivanje i razmnožavanje štetnih životinja i biljaka te razvoj patogenih organizama

Otpad kao problem urbane i industrijske civilizacije prisutan je gotovo na svim naseljenim područjima kao i onim prostorima na kojima su prisutne značajnije gospodarske djelatnosti. Evakuiranje otpada sa naseljenih područja kao i njegovo kvalitetno zbrinjavanje na način da ne predstavlja opasnost za prirodni okoliš predstavlja relativno skup proces koji se može kvalitetno do kraja realizirati samo u okviru gušće naseljenih područja ili centralno za veći gravitacijski prostor. Naime, ukupno zbrinjavanje otpada na odlagalištima koje zadovoljavaju sve kriterije zaštite okoliša relativno je skupo te ga uglavnom nije moguće ostvarivati na teritorijalno malenim i nedovoljno naseljenim područjima sa manjom koncentracijom stanovništva. Iz toga se razloga nastoji zbrinjavanje otpada rješavati u blizini većih koncentracija stanovništva i gospodarstva, budući je i veći dio nastajanja otpada upravo vezan za ta područja, pa su i transportni putevi i troškovi njegovog zbrinjavanja značajno manji.

Temeljem iznesenih razloga, a obzirom na malenu koncentraciju stanovništva i smjernice u okviru usvojenog Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije postavljen je osnovni koncept zbrinjavanja otpada na području Grada Opuzena na način da se njegovo ukupno odlaganje odvija na području županijskog sanitarnog odlagališta lociranog izvan njegovog teritorija, organiziranog za prihvata komunalnog i inertnog otpada sa područja više jedinica lokalne samouprave. Konačna lokacija županijskog sanitarnog odlagališta riješit će se posebnom studijom.

Također, u dosadašnjem periodu Grad Opuzen rješavao je pitanje sakupljanja i odvoženja cjelokupnog otpada na prostoru okolnih gradova.

Temeljem iznesenog ovim se Planom utvrđuje da će Grad Opuzen odlaganje kućnog i komunalnog otpada za planski period 2000-2015.god. rješavati na sanitarnom odlagalištu izvan svojih granica. .

Odlaganje kućnog otpada u okviru pojedinog naselja, privremeno do njegovog sabiranja i odvoženja putem komunalnih službi na naprijed navedeni deponij, treba osigurati u svim naseljima Grada Opuzena. Takovo dnevno odlaganje treba omogućiti i predvidjeti putem kontejnera lociranih na pojedinim dijelovima naselja, kod čega posebnu pažnju treba posvetiti evakuaciji otpada i urednom održavanju i čišćenju javnih površina u okviru centralnih naselja Grada.

Dugoročno i trajno odlaganje kućnog i posebnog otpada sa područja Grada Opuzena treba omogućiti u okvirima rješenja za čitavo područje Županije na povoljnim lokalitetima (uz naprijed navedene koncentracije stanovništva i gospodarskih aktivnosti) izvan područja Grada. Taj sustav odlaganja i prikupljanja otpada na županijskoj razini treba težiti i biti prilagođen mogućnostima odvajanja korisnog otpada (reciklaža) uz mjesta njegovog nastajanja. U tom cilju se ovim Planom predlaže da se u okvirima zona gospodarske namjene (K3) može locirati reciklažno dvorište. Nastanak posebnog i opasnog otpada se ne očekuje, obzirom na postojeće gospodarske sadržaje i planirane gospodarske aktivnosti koji će djelovati na području grada, pa u tom smislu nije potrebno osigurati objekte ili prostore za njihovo zbrinjavanje, neutralizaciju i uništenje.

Samo takovim naprijed navedenim načinom kontroliranog prikupljanja, odvoženja i zbrinjavanja kućnog i komunalnog otpada, bez njegovog nekontroliranog odlaganja na prirodnim i krajobraznim predjelima Grada, osigurati će se tražena kvaliteta okoliša kao podloga za gospodarski razvitak temeljen posebno na ekološkim vrijednostima njegovog prostora.

### 3.7. SPRIJEČAVANJE NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Zaštita okoliša ne obuhvaća samo (o)čuvanje okoliša već i korištenje, gospodarenje i upravljanje pojedinim djelovima okoliša ili prirodnim resursima.

Sprečavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš postiže se djelotvorno izradom, praćenjem i provedbom dokumenata prostornog uređenja (N.N.broj: 30/94, 68/98).

Djelotvorna zaštita okoliša i sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš provodi se i mjerama propisanim u zakonskoj regulativi, i to kako slijedi:

- mjerama zaštite tla, ( N.N.broj: 15/92, 54/94, 21/95, 48/95,)
- mjerama zaštite voda (NN broj 15/81, 2/84,22/86, 9/90,53/90,9/91,40/91, 61/91, 32/93, 38/93, 43/93,75/93, 75/94,95/94, )
- mjerama zaštite zraka, ( N.N.broj: 17/90, 37/90, 48/95,)
- mjerama zaštite šuma, ( N.N.broj: 52/90, 9/91, 61/91, 76/93,)
- mjerama zaštite zdravlja ljudi, ( N.N.broj: 53/86, 47/89, 53/91,60/92, 26/93,32/93, 38/93, 75/93,89/93, 11/94, 46/94, 100/93,)
- mjerama zaštite biljnog i životinskog svijeta, ( N.N.broj: 28/66, 45/67, 10/70, 15/70, 42/72, 23/77, 12/78, 43/78, 52/79, 30/80, 53/81, 22/82, 52/91, 64/91,4/92, 22/92,26/93, 52/93, 58/93, 75/93, 10/94, 19/94, 22/94, 61/94, 30/94, 74/94, )
- mjerama zaštite krajolika, ( N.N.broj: 32/93, 38/93, 30/94, 72/94, 82/94, 50/99,)
- mjerama zaštite djelova prirode, (N.N.broj: 32/93, 38/93, 30/94, 72/94, 82/94
- mjerama zaštite i očuvanja kulturnih dobara, (N.N.broj: 69/99,)
- mjerama postupanja s otpadom, (N.N.broj:34/95,)
- mjerama zaštite od buke, (N.N.broj: 17/90, 37/90, )
- mjerama zaštite od požara, (N.N.broj: 58/93, )
- mjerama zaštite od ratnih opasnosti, (N.N.broj: 36/85, 42/86, 29/93,)
- mjerama zaštite od prirodnih nepogoda i izvanrednih okolnosti /potres, vjetar, poplava, i drugo ( N.N.broj: 36/85, 42/86, 53/91, 29/93,53/93, 12/94).

Prostorni plan daje prednost onim rješenjima uređenja prostora koja uvažavaju i štite okoliš. Uvjeti zaštite okoliša trebaju biti jedan od temeljnih kriterija prihvaćanja novih sadržaja, funkcija i tehnologija. Značajna uloga Prostornog plana uređenja Grada Opuzena sastoji se i u spriječavanju nepovoljnih utjecaja na okoliš prvenstveno kroz neadekvatno i nekontrolirano korištenje prostora, ugrožavanje resursa i dr. Radi toga je već i u okviru Plana posvećena značajna pažnja zaštiti okoliša kako kroz direktne mjere zaštite (uvjetovanjem režima zaštite posebno vrijednih prirodnih i kulturno-povijesnih područja) tako i kroz usmjeravanje izgradnje prema lokacijama na kojima takova izgradnja (po svojoj namjeni, načinu izgradnje, visini, korištenju određenih resursa i dr.) neće predstavljati opasnost za okoliš.



Naime, prostor je najvredniji resurs, istovremno vrlo ograničen i osjetljiv, pa je nužno prioritarno djelovanje na njegovoj zaštiti, sanaciji i unapređenju. Već se Strategijom prostornog uređenja Hrvatske uređivanje prostora definira kao aktivnost kojom se osiguravaju preduvjeti za učinkovito korištenje, ali i zaštitu prostora kroz ostvarivanje održivog razvoja i očuvanja prostornih resursa.

Iz naprijed navedenog proizlazi da zaštita okoliša i sprječavanje nepovoljnih utjecaja na njega ne obuhvaća samo i isključivo očuvanje okoliša već se isto ostvaruje i kroz pažljivo - adekvatno korištenje, gospodarenje i upravljanje pojedinim dijelovima okoliša ili prirodnim resursima. Prema tome, sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš postiže se djelotvorno kroz izradu, praćenje i provedbu dokumenata prostornog uređenja, pri čemu se korištenje i uređivanje prostora provodi i usmjerava na način da se (prvenstveno u građevinskim područjima naselja i izvan naselja) omogućavaju takve djelatnosti koje ne ugrožavaju okoliš, a prihvatljive su u suživotu sa prirodnom i povijesnom baštinom.

Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš sagledavano je u okvirima ovog Plana kako s aspekta osnovnih fenomena okoliša (zraka, voda i tla) tako i eventualnog utjecaja ljudske djelatnosti u prostoru iz koje može proizaći ugroženost okoliša u okviru prirodnih resursa vezano uz poljoprivredno zemljište, vode, more, ugroženost od buke i dr.

#### ▪ **Zaštita tla (poljoprivrednog zemljišta)**

Racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, kroz unapređenje nižih kategorija tla, privođenjem zapuštenih površina poljoprivrednoj namjeni i proizvodnji prirodne hrane uz strogu zaštitu kvalitetnog i uređenog (melioriranog) poljoprivrednog zemljišta od svih mogućih građevina najdjelotvornija je zaštita tla.

Vrednovanjem zemljišta, uz uvažavanje osobitosti sistemskih jedinica tla, zemljišta se na području Grada Opuzena vrednuju samo u okviru najviše kategorije pa se u tom smislu predviđa i njegovo korištenje:

- zemljišta I. kategorije (P<sub>1</sub>) zaštite obuhvaćaju najvrijednija tla i treba ih zaštititi i namijeniti primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji,

Prenamjena vrijednog obradivog tla I. kategorije (P<sub>1</sub>) u nepoljoprivredne, posebice za realizaciju novog građevinskog područja, dopuštena je u ograničenom opsegu do 10% površine i to na dijelu koji se nalaze u neposrednoj blizini već izgrađenih gospodarskih zona ili postojećih dijelova naselja, još uvijek nije uređeno (komasirano - meliorirano), odnosno nalazi se izvan korištenja kroz duži vremenski period.

Očuvanje prirodno-proizvodnih resursa te krajobraznih vrijednosti od nepovoljnog utjecaja na okoliš, kako je naprijed navedeno, osigurano je samom primjenom ovog Plana, kako u segmentu namjene površina, tako i u dijelu kojim su utvrđeni režimi i

uvjeti zaštite prostora. Osim toga, u okviru raspolaganja prostorom na kojemu nije planirana određena aktivnost građenja, uvjetuje se u budućem razvojnom periodu racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, daljnjim unapređivanjem nižih kategorija tala, privođenjem zapuštenih površina intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji te organiziranjem stroge kontrole primjene pesticida i ostalih sredstava za zaštitu bilja sa ciljem njihove buduće smanjene/ograničene primjene. Naime, u svom generalnom opredjeljenju prema visokoj kvaliteti okoliša Grad Opuzen treba težiti proizvodnji prirodne hrane upravo kao rezultat takove očuvanosti okoliša.

#### ▪ **Zaštita zraka**

Očuvanje osnovnih fenomena okoliša (zraka, voda i tla) kao i spriječavanje nepovoljnih utjecaja na taj dio okoliša prilikom djelovanja čovjeka u prostoru (i neadekvatnog korištenja prostora) ostvaruje se prvenstveno primjenom planskih mjera (u okvirima namjene površina, režima i provedbenih odredbi ovog Plana), ali i primjenom zakonskih propisa (Zakon o zaštiti zraka od zagađenja - NN 48/95. i Uredbe NN 101/96. i 140/97.) kojima je točno određena dopustiva razina nepovoljnog utjecaja na pojedine temeljne vrijednosti okoliša. Tako se može konstatirati da je namjenskom organizacijom prostora, u okviru koje dominantni dio predstavlja korištenje prirodnih resursa kroz poljoprivrednu proizvodnju bez veće koncentracije proizvodnih pogona (kao potencijalnih subjekata za ispuštanje nedozvoljenih emisija u zrak), postignuta kvalitetna osnova za sprječavanje nepovoljnih utjecaja na kvalitetu zraka te je u okviru planskih mjera osigurana zaštita kvalitete zraka. Isto tako, zaštita od prometnog zagađenja zraka postiže se uvođenjem režimskih ograničenja prometa, izvedbom zelenih zaštitnih pojaseva te dislokacijom glavnih prometnica izvan naselja (izradnja nove autoceste).

#### ▪ **Zaštita od buke**

Zaštitu od buke, kao dio ljudske djelatnosti u prostoru, treba također osigurati prvenstveno primjenom planskih mjera (namjena prostora i ostali uvjeti iz provedbenih odredbi Plana) ali i uz potpunu primjenu Zakona o zaštiti od buke kojim se limitiraju dopuštene razine buke u okviru određenih okruženja.

Problematika zaštite od buke potencijalno se javlja na dijelovima uz prometne koridore, gospodarska područja, te pojedine radno-proizvodne, zanatsko-servisne i ugostiteljsko-zabavne sadržaje locirane unutar naselja. Obzirom na lokaciju pojedinih izvora negativnog utjecaja povišene razine buke udaljeno od naselja (radne zone), to se ne očekuje njihov negativan utjecaj na rad i život stanovništva. Prometna buka sa glavnih prometnica rješava se njihovim izmještanjem izvan naselja, (nova autocesta za tranzitni promet) te formiranjem zelenih zaštitnih pojaseva odnosno režimskim ograničenjima za smanjenje prometa.

Zaštita od buke obrađuje se dokumentima prostornog uređenja niže razine (UPU, DPU). Prostornim planom uređenja grada propisuju se smjernice za zaštitu od buke unutar građevinskih područja, kao i za građevine izvan građevinskog područja i građevine javnih funkcija. Pri tome se maksimalna razina buke ograničava u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke (NN 17/90.) i Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj rade i borave ljudi (NN 37/90.), kojima su propisane slijedeće najviše dopuštene razine buke na vanjskim prostorima:

Zona	Namjena prostora	Najviše dopuštene razine vanjske buke u dBA	
		dan	noć
1	Bolničke zone, oporavilišta, zone odmora i rekreacije, kulturno-povijesni lokaliteti i veliki parkovi	50	40
2	Stambeno gradska područja, ostala naselja, turističke zone, kampovi i zone odgojno-obrazovnih institucija, znanstveno-istraživački instituti	55	45
3	Poslovno-stambena zona sa građevinama javne namjene izvan gradskog središta, dječja igrališta	60	50
4	Poslovno-stambena zona sa građevinama javne namjene unutar gradskog središta, zone duž autoputeva i glavnih gradskih prometnica	65	50
5	Industrijska, skladišna i servisna područja, te područja transportnih terminala, bez stanova	unutar ovih zona - u skladu s propisima o zaštiti na radu na granici ovih zona - buka ne smije prelaziti dopuštene razine u zoni s kojom graniči	

Građevine i postrojenja koja mogu biti izvor prekomjerne buke potrebno je locirati na odgovarajuću udaljenost od naselja, stambenih i rekreacijskih zona.

Tijekom realizacije ovog Plana, a prije pristupa izradi planske dokumentacije niže razine (UPU Opuzen) treba od strane jedinice lokalne samouprave osigurati izradu karte buke na glavnim prometnim pravcima, radi njezine primjene u daljnjoj izradi detaljnije dokumentacije kojom će se precizirati mjere zaštite od buke za pojedino urbano područje.

#### ▪ Zaštita voda

Zaštita voda predstavlja značajan segment u okviru ukupnog spriječavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš. Naime, predmetno je područje, osim rijekom Neretvom, vodotocima Crepine i Male Neretve, podijeljeno čitavim nizom lateralnih i meliorativnih kanala koji održavaju povoljni vodni režim. Tretiranje poljoprivrednog zemljišta pretjeranom upotrebom umjetnih gnojiva i pesticida ostavlja negativne posljedice na vodama koje preko takvih onečišćenja prestaju biti povoljan prirodni resurs za daljnji razvoj flore i faune. Obzirom da je najveća budućnost oob područja proizvodnja ekološki zdrave hrane, to će se korištenje

umjetnih gnojiva i pesticida smanjiti, te time značajno smanjiti postojeća ugroženost voda. Osim zagađenja gnojivima i pesticidima prisutan je i utjecaj otpadnih voda naselja što treba otkloniti kroz izvedbu javnih kanalizacijskih sustava. Naime, u budućem razvojnem periodu treba kroz mjere zaštite voda osigurati njihovu kvalitetu u vodotocima na razini II kategorije (meliorativni kanali III kategorije).

#### ▪ Zaštita prirodnih vrijednosti i kulturnih dobara

Isto je tako potrebno i nužno očuvanje kvalitete prostora sa zaštićenim prirodnim vrijednostima, odnosno spriječavanje bilo kakvih nepovoljnih utjecaja na okoliš u okviru planiranog Parka prirode delta Neretve, posebnog ihtiološko-ornitološkog rezervata jugoistočnog dijela delte Neretve i otočica Osinj, te kulturnog i kultiviranog krajolika na području kopna i akvatorija uz deltu Neretve. Radi toga treba sa posebnom pažnjom prići daljnjoj realizaciji infrastrukturnih sustava (nova autocesta ili željeznica) koji prolaze kroz prirodna područja ili u njihovoj blizini, odnosno sve zahvate i u okvirima kultiviranog poljoprivrednog krajolika treba izvoditi sa maksimalnim oprezom i pažnjom u cilju očuvanja kvalitete prirodnog okoliša.

Također i plansko uvjetovanje izvedbe sustava javne kanalizacije sa pročišćavanjem otpadnih voda prije njihovog upuštanja u recipijente predstavlja nužni uvjet koji osigurava zaštitu prirodnih vrijednosti, resursa i okoliša.

U okviru ukupnog prirodnog okruženja, a kao dio očuvanog okoliša, treba provesti zaštitu biljnog i životinjskog svijeta. Obzirom na poseban značaj pojedinih dijelova Grada Opuzena u okviru vrijednosti flore i faune treba na tim prostorima, a sukladno Zakonu o zaštiti prirode ostvariti uvjete kojima biljni i životinjski svijet kao posebni dio prirode ima osobitu zaštitu, te omogućiti da i takovi vrijedni prostori na području Grada Opuzena budu u potpunosti zaštićeni i očuvani u svojim izvornim vrijednostima.

U tom cilju se ovim Planom ograničavaju aktivnosti unutar postojećih lovišta na način da se ista podvrgavaju uvjetima koja važe za prirodno vrijedna područja na razini parka prirode.

Spriječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš odnosi se i na očuvanje spomeničke kulturne baštine-kulturnih dobara, vezano uz njezino neprimjereno korištenje i upravljanje te eventualno oštećenje, posebno na zaštićenim registriranim građevinama i evidentiranim arheološkim lokalitetima, što se prvenstveno osigurava primjenom ovog Plana te drugih zakona koji reguliraju zaštitu i čuvanje i kulturnih dobara.

### ▪ Zaštita od požara i eksplozije

Na području Grada Opuzena Prostornim planom predviđene su slijedeće mjere zaštite od požara i eksplozije:

- prilikom svih intervencija u prostoru, te izrade dokumenata prostornog uređenja obavezno je potrebno koristiti odredbe Pravilnika o uvjetima za vatrogasne pristupe (NN 35/94 i 55/94) i Pravilnika o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara (Sl. 30/91.),
- građevine i postrojenja u kojima će se skladištiti i koristiti zapaljive tekućine i plinovi moraju se graditi na sigurnosnoj udaljenosti od ostalih građevina i komunalnih uređaja, u skladu s odredbama Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95.),
- mjesta za gradnju građevina u kojima se obavlja proizvodnja, smještaj i čuvanje eksplozivnih tvari, sukladno članku 44. Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku upotrebu (NN 12/94.) bit će u slučaju potrebe određena detaljnim planovima prostornog uređenja, u skladu sa zahtjevima nadležne službe za zaštitu od požara
- umjestima u kojima se planira ustrojavanje vatrogasnih postaja detaljnim planovima prostornog uređenja potrebno je predvidjeti prostor za gradnju vatrogasne postaje na lokaciji približno uz glavnu prometnicu,
- ispred postojećih i budućih vatrogasnih postaja detaljnim planovima prostornog uređenja predvidjeti gradnju po jednog nadzemnog hidranta za punjenje vatrogasnih vozila.

Osnovne preventivne mjere zaštite u oblasti zaštite od požara temelje se na procjeni ugroženosti od požara i analizi desetgodišnjeg prosjeka požara i incidentnih situacija izazvanih požarima, koja je obuhvaćala analizu vatrogasnih intervencija po vrsti, strukturi i mjestu nastanka.

U cilju onemogućavanja nastanka i sprečavanja širenja požara, osnovne preventivne mjere u detaljnom planiranju prostornog uređenja trebaju sadržavati slijedeće elemente:

- Zoniranje - utvrđivanje namjene prostora, te temeljem prihvaćenih metoda za utvrđivanje požarnih sektora unutar zona, utvrđivanje zona zaštite s požarnim zaprekama (vatrobranim pojasevima). Vatrobrani pojasevi, odnosno požarne zapreke mogu biti ulice, parkovi i drugi slobodan prostor gdje nije dozvoljena gradnja, kao i prirodne prepreke - vodotoci.
- Tijekom izrade dokumenata prostornog uređenja niže razine za postojeće i planirane urbane sredine s gustoćom izgrađenosti većom od 30%, kao i većim požarnim opterećenjem treba utvrditi pojačane mjere zaštite kroz:
  - ograničenje broja etaža,
  - obvezatnu interpolaciju građevina većeg stupnja vatrootpornosti (najmanje F - 120),
  - izgradnju požarnih zidova,
  - ograničenje namjene na djelatnosti s minimalnim požarnim opasnostima,
  - izvedbu dodatnih mjera zaštite (vatrodojava, pojačan kapacitet hidrantske mreže)

### ▪ Izgradnja skloništa

U skladu s Pravilnikom o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu (NN 2/91.), skloništa i druge građevine za zaštitu stanovništva grade se u gradovima i u naseljenim mjestima u kojima živi preko 2000 stanovnika, a izuzetno i s manje od 2000 stanovnika ako se nalaze na području stupnja ugroženosti I. do IV.

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti naselje Opuzen se u okviru Grada Opuzena svrstava u IV. stupanj ugroženosti. U cilju zaštite stanovništva područje Grada podijeliti će se u jednu ili više zona u kojima se osigurava potrebna zaštita.

Zone ugroženosti određuju jedinice lokalne samouprave na određenoj daljini od građevina koje bi mogle biti cilj napada u ratu i od građevina kod kojih bi veliki kvarovi (havarije) na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša, a prema procjenama ugroženosti i stupnju ugroženosti grada ili naseljenog mjesta.

### ▪ Sklanjanje ljudi

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti naseljena mjesta svrstana su u određeni stupanj ugroženosti I-IV, pri čemu se za područje Grada Opuzena primjenjuje:

Ugroženost IV. stupnja obuhvaća naseljena mjesta u kojima živi 2000-5000 stanovnika, a prema veličini i broju stanovnika u ovu kategoriju spada samo jedno naselje - Opuzen. Osiguranje zaštite stanovništva u naseljima IV. stupnja ugroženosti provodi se u zaklonima koji se prema potrebi planiraju na cijelom području naselja, što će se odrediti Urbanističkim planom uređenja naselja Opuzen.

### ▪ Zaštita od rušenja i spašavanje iz ruševina

Sabirne ceste u naseljima kao i udaljenosti među objektima (odnosno između objekata i javnih prometnih površina) potrebno je planirati tako da ih rušenje zgrada ne zatvori za promet, odnosno da se ruševine mogu što jednostavnije raščistiti radi evakuacije ljudi i dobara.

Za nova stambena i gospodarska područja potrebno planirati više ulazno-izlaznih prometnica s neophodnim zaobilaznim cestama. Kod križanja cesta u dvije ili više razina treba osigurati cijeli lokalitet čvorišta na način da se isti režim prometa može prilagoditi za odvijanje na jednoj razini.

Radi zaštite od potresa provodi se protivpotresno projektiranje građevina uvažavajući generalno utvrđeni seizmički senzibilitet ovog područja sa 8°MCS, odnosno sukladno postojećoj regulativi i tehničkim normativima neophodno je temeljiti na seizmičkoj mikrorajonizaciji Grada ili Županije, odnosno seizmološkom zemljovidu Republike Hrvatske.